

vbi Ignatius fuit episcopus. vij.
q. i. mutationes. Nam prius o-
mnes fideles dicti fuerunt disci-
puli vel fratres. Sed postquam a-
postoli fecerunt Concilium An-
tiochenum, tunc dicti sunt Chri-
stiani: ut est glo. xxij. distinct. sa-
crosancta. & ibi text.

X Y S T I C I, Athletæ sunt, de qui-
bus meminit Iuris. in l. athletas.
ff. de his qui not. inf. licet ibidem
corruptè legatur sexustici. Sunt
autē illi qui pugnabant in por-
ticu amplissima. Sueto. [Nec ta-
men eo minus xysticoru concer-
tationes aut gladiatorum pu-
gna seuerissimè semper egit.]
Græci enim xystum porticū vo-
cant ampla latitudine, in qua a-
thletæ per hyberna tempora ex-
ercentur. Has & paradromidas
Græci appellat, & nostris ambu-
lationes dicuntur. Vel, secun-
dum aliquos, xystus habet origi-
nem à xystos, quod hastam seu
telum spiculumve denotat.

X Y S T I C I, dicuntur athletæ, di-
cti à xysto, qui, vt ait Vitruvius
libro sexto, est porticus ampla
latitudine, in qua athletæ per
hyberna tempora exercebantur.
Suetonius in Augusto: [Xystico-
rum certationes, aut gladiato-
rum pugnas seuerissimè semper
egit.] Idem in Galba. [Si quid
scenici aut xystici donatum olim
vendidissent.] Vlpianus tit. de iis
qui notantur infamia. lege athle-
tas. pro eo quod esse debuit, [xy-
stici,] resuستici corruptè legitur.
Ant. Nebr.

De Z ante A.

Z A B A R E L L A, nomen est v-
nius Iurisconsulti, qui fecit v-
tilem lecturam super Clementi-

nas, & tractatum de hōris cano-
nicis: pro funere suo fertur oraf-
fe Pogius Florentinus. Sepultus
est Constantiæ apud minores.

Z E L O T Y P I A est suspicio vel
furor. 2. quest. 5. §. hoc autem sub.
c. consulisti.

Z E L O T E S idem est quod zelans
& vlciscens, vt in cap. nisi cum
pridem. de renun. §. persona ve-
to. vbi dicitur, Ego sum (inquit
Deus) zelotes, id est, requisitor &
exactor castitatis. prima quæst.
tertia. §. hæc ultra. vigesimatercia
quæstio. prima. §. primo, id est,
visitans peccata patrum in filios
vsque ad tertiam & quartam ge-
nerationem in his qui oderunt
me, id est contra me paternum
odium imitantur. Et sunt verba
Domini ad Moysen, Exod. 20.
cap.

Z E L U S quandoque exponitur, id
est inuidia, vt xxij. quæstio. ter-
tia, cap. qui peccat. & ibi dicit
tex. Dominus flagellatos expulit
de templo improbos mercato-
res, vbi est connexum testimoni-
num scripturæ dicentis, [Zelus
domus tuæ comedit me.] ibi glo.
exponit zelus, id est, amor quem
habui ad templum comedit me,
id est, fuit mihi causa inuidiæ
propter quam occiderunt me.
Aliquando zelus exponitur, id
est, feruor dilectionis, extra, de
reg. cap. secundo, libro sexto, per
Ioan. And. in hoc significato ma-
gistri nostri dicuntur viri zelosi
non zelotypi. Aliquando sumi-
tur in bonam partem, aliquando
in malam pro odio, vt not. per
Ber. extræ, de offic. cust. cap. se-
cundo. Aliquando ponitur pro
ira. xxij. quæstio. viij. legi aliquā-
do pro seueritate. xxvij. quæst.
viiij. hi ergo.

Z E N O T A P I V M, quid sit, vide

Q. 4

ff. de

Ff. de rerum diui. in tantum. §. fin.
Cenotaphium scribēdum est, quod
 imaginarium sepulchrum signi-
 ficat à Græca voce κένωσις, id est,
 inanis & τάφος sepulchrum.

ZE V G M A, est figura Grammati-
 calis. ff. de Petitione hereditatis.
 l. si quis libertatem. in gloss. per
 zeugmani.

ZE L E V C V S , est proprium no-
 men cuiusdam iudicis, qui (vt est
 apud Valerium Max. libr. 6. hist.
 12.) lata lege de adulteris exo-
 culandis, filium in adulterio re-
 pertum exoculare parabat, sed
 precibus populi victus, filium
 uno, se altero priuauit.

ZY G O S T A T E M Alciatus in-
 terpretatur, pro eo qui ponde-
 rum & staterarum rationem
 per optimè calleat.

ZY T H V M, potus est, quem è fru-
 gibus excogitauit Ægyptus.

IZANIA, est seges vel herba
 peruersa, scilicet lolium. l. vj. dist.
 cap. nasci. 23. q. j c. quod militare.
 & quandoque ponitur pro sorde
 omnium segetum. gloss. bona in
 Cle. dudum de sepul. & c. licet. de
 Ele. & ita Saluator dicit ad vo-
 lentes eradicare zizaniam. 11. q.
 3. c. nq lite. j. post prin. & 23. quæst.
 j. §. j. Matth. 12.

ZO C O M E N V S , est proprium no-
 men viri Græci genere. qui com-
 posuit 9. libros historiæ ecclesia-
 sticæ, exordiens à cōsulatu Crispi
 & Constantini Cæsarum usque
 ad tempora Theodosij junioris.
 Sozomenus scribi debet.

ZON A, zonæ, vocabulum inter-
 pretatur tibi Calderinus in hoc
 Martialis Apophoreto,

*Longa satis nunc sum, dulci si
 pondere venter.*

*Intumeat, siam tunc tibi zona
 breuis.*

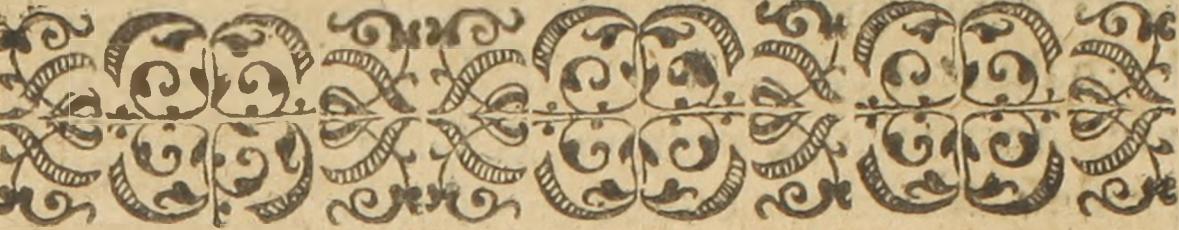
Et clericus coniugatus deserens
 zonam bicolorem perdit priu-
 legium clericale. Aufre. in add.
 ad quæst. Ca. Tol. ccxxxij. cùm
 appellatione vestis contineatur
 zona, allegat l. vestis de Auro &
 arg. l. Bær. in l. diuus. ff. de bo. dam.

ZON A, non tantum pro cingulo
 accipienda est, sed aliquando e-
 tiā pro marsupio & loculis nu-
 morum refertis accipitur. Apu-
 leius li. 7. de asino: [Plotina, in-
 quid, pretiosissimis moniliū &
 auro monetali zonis refertis in-
 cincta.] Suet. quoque scribit Vi-
 telliū zonā se aureorum plenam
 circūdedisse. Spartianus etiā Pes-
 cennium Nigrum Imperatorem
 iussisse, ne milites in zonis num-
 mos aureos vel argenteos porta-
 rent ad bellū. Lapridius quoque
 Alexandrum Cæsarem dicere so-
 litum ait, [Miles non timet nisi
 vestitus, calceatus, & satur, & ali-
 quid in zonula habens.] Et tere
 hæc est consuetudo Hispanorū,
 vt in cingulo bursam escariam
 applicent, in qua portet numos.
 Itaque Saluator noster discipulis
 interminatur, ne portet zonam.
 In hoc significatu accepit Vlpia.
 in tit. de Bonis damnatorum. l.
 diuus. [Neque si zonam, inquit,
 circa se habuerit, protinus ali-
 quis sibi vindicare debebit. [Ac-
 cursi. putauit zonam esse cingu-
 lum magni pretij. Nebr.

ZY T H V M, potus est quem è fru-
 gibus excogitauit Ægyptus. vn-
 de à Columella Pelusiacum co-
 gnominatur in horto, cùm dicit,
*Et Pelusiaci priorites pocula zy-
 thi.*

Vlpian. tit. de Tritico & vino le-
 gato. l. si quis. Zythum, inquit,
 &c. pro hominum affectione.
 Ant. Neb.

EX

 EX
OBSERVATIONIBVS
ÆLII ANTONII NE-
BRISSENSIS IN LIBROS
IVRIS CIVILIS.

De Glauco & Diomedē Accurs. somnium,

ST in præfatione Digestorum pero-
 ratio Iustinia. Impe. in hæc verba, Inci-
 pite igitur legum doctrinam eis Dei gubern-
 natione tradere, & viam aperire quam nos
 inuenimus, quatenus siāt optimi iustitiae &
 reipublicæ ministri, & vos maximum decus in omne aūū
 sequatur. Quia vestris temporibus talis legum inuēta est
 permutatio, qualē apud Homer. patrem omnis virtutis,
Glaucus & **Diomedes** inter se faciūt; dissimilia permutā-
 tes. & subdit carmina Homerī sumpta ex 7. Iliad. li-
 bro, vbi narrat quo pacto in obsidione Troiana
 Diomedes cum Glauco Hippolochi filio cōgressus,
 cœpit ab illo quærere quis esset, quibūsque maiori-
 bus ortus. Cui Glaucus se Bellerophontis nepotem,
 Hippolochique filium esse respondit. Cūmque
 Diomedes vetus hospitium Oenei Bellerophon-
 tisque utriusque auōrum fuisse intelligeret, pugna
 abstinuit. atque ita commutatis armis digressi sunt,
 quasi pignus amoris alter alterius reportantes. Fue-
 runt autem Glau. arma aurēa centum bobus æsti-
 mata, Diome. ærea nonēm boum. Quod Accurs. ne-
 scio quibus furiis agitatus exponens, ait, Diomedes
 cūm rediret per mare à Troia victoria, indigebat
 vino, & inuenit Glau. iuxta mare abundantem vino,

Q s & ca

& carente equis: at ipse multos equos, quos in prælio habuerat, & ita dedit illi de equis inutilibus pro vino necessario & utili sibi, & Glau. dedit vinum superflū, & accepit equos necessarios, & sic nos fecimus permutationem de inutili modo legēdi ad utilem. Hucusque Accursius. Omitto corruptissimum, & nulle acyrologiis depravatū dicendi genus. Vbi legit ille bonus vir hæc historiarū portēta? aut quis illum docuit in rebus, quarū ignoratione tenebatur, divinare? Aliud est enim, vt D. Hieron. scribit, esse vatē, aliud interpretē: illic spiritus neutra prædicit, hīc eruditio & verborum copia quæ intelligit interpretatur. Quòd si fuisset Accursio mixtū cū pudore iudiciū, aut omnino tacuisset iis de rebus quas ignorabat: aut ea scribebat quæ de Glauco & Diomede ab auctoribus memoriaz prodita sunt: Homero præsertim, quem Iustinianus citat testem. Quod si Accurs. Græcas litteras ignorabat, didicisset saltem Latinas, in quibus libro primo Serm. Horatij legeret.

*Aut si disparibus bellum incidit, aut Diomedi
Cum Licio Glauco, discedat pigrior, ultro
Muneribus missis.*

Atque Apud Martialem libro nono epigrammatōn,
Tam stupidus nunquam nec tu puto Glauce fuiſti,
Chalcea donanti chrysea qui dederas.

iuris libros interpretabatur: illud saltem quod Aristoteles lib. 5. Ethic. cū de iustitia & iure differeret, scripsit. Volēti, inquit, non sit iniuria, sed qui sua donat, vt Homerus de Glauco scribit, dedisse eum Diomedi arma aurea pro ferreis, cēteni pretij pro noueni, huic iniuria non sit. Aut imitaretur saltē pudorē sancti Thomæ, qui locū illum exponens, nihil tale. somniat quale Accurs. sed tacitū ab ignorātia interpretis deceptus, dixit accepisse Diomedē cētū boues pro nouē, cū Homerus dicat arma æstimata pretio ceutum boum, pro armis nouē boum, quod & Plin. lib. 33. affert. Quamquam Homerus, inquit, admiratus aurum, æstimationes rerum ita fecit, vt ceutrum boum armis permutasse Glaucum diceret cum Diomedis armis nouem bouū. & hoc est quod Iustinianus

dus

nus dicebat talem permutationem legum antiquarum pro nouis esse factam , qualis fuit Glauci & Diomedis , hoc est centeni pretij pro noueni.

DE LEGATIS ATHENAS
missis, Somn. Acc.

POMPONIVS lib. primo Dig. sub titulo qui est de origine iuris: Placuit, inquit, publica auctoritate decē constitui viros, per quos peteretur leges à Gracis ciuitatibus, ut ciuitas fundaretur legibus, quas in tabulis eburneis perscriptas pro rostris composuerunt. Audite nunc obsecro vos ægrotatis Accur. somnia vana: Ante, inquit, quam hoc fieret, miserunt Græci Romanum quendam sapientem ut exploraret, an digni essent Romani legibus: qui cum Romanum venisset, Romani cogitantes quid poterat fieri , quendam stultum ad disputādum cum Græco posuerunt, ut si perderet, tantum deriso esset. Græcus nutu disputare cœpit, & eleuauit vnum digitum , vnum Deum significans. Stultus credens quod vellet cum uno oculo decæcare, eleuauit duos, & cum eis eleuauit etiam pollicem, sicut naturaliter cuenit , quasi cæcare eum vellet de vrroque. Græcus autem credidit quod Trinitatem ostenderet. Item Græcus apertam manum ostendit , ut ostenderet omnia nuda & aperta Deo. Stultus autem timēs maxillatā sibi dari , pugnū clausum quasi repercussurus leuauit. Græcus intellexit quod Deus omnia clauderet palma: & sic credēs Romanos dignos legibus, recessit. O miserrimā seculi conditionē , qui hæc audiimus & patimur ? Ecquis vñquā talia deliramenta nisi à mulierculis lanificio intentis audiuit ? & non videt homo perditus non habita ratione temporum & personarū sibiipsis repugnanda dicere? Quod si tāta erat illi in historia mentiendi libido, at debuit saltē aliquid dicere quod nos falleret. Nunc vero ea per crapulam ructat , quæ nec credent pueri , qui noōdum ære levantur. Nam , si quod hoc in loco Pomp. scribit constat esse factum 300. altero anno ab urbe condita , hoc est ante natalem Christiæ 6 annos circa

citer quadringentos quinquaginta, quo pacto Græcus & Romanus de Trinitate personarū atq; vnitate substantiæ in diuinis disputare poterant? hoc nē errans quidē fecisset doctissimus illa tempestate legis interpres, nedū homines in falsa deorū gentiliū religione occupati. Aut si tā diligens in historia esse volebat, illud potius annotare debuit, Romanarū rerū scriptores, nō quod Pomponius scribit creatos esse decē viros quos leges paterentur, sed cùm prius de ferendis legibus inter Romanos conueniret, de latore tantūm disceptarent, missos esse tres legatos Athenas, iussosque inclytas Solonis leges describe, & aliarū Graciæ ciuitatū instituta morésque per noscere. Postea verò quām illi redierunt, creatos decem viros cōdendarum legum, & iuris dicundi causa. Quod verò Pomponius scribit tabulas fuisse eburneas, Dionysius Halicarnassus, diligentissimus antiquitatū Romanarū scriptor, libro nono, æreas fuisse memoriæ prodidit. Quodque idem auctor scribit tabulas in foro positas, non est diuersum ab eo, quod Pomponius tradit positas esse pro rostris: nam Rostra templum erat in foro Romano quod placuit exornari rostris nauium, quas ab Antiatibus acceperant, nō vt Accursius delirat, piratarum. Illud vero perquam ridiculum, quod in re manifesta dubitans pro rostris exponit ante oculos & ora hominum. Ab Hispano opinor, aliquo id didicerat, quoniam Hispanè facies rostro appellatur.

MVTIVS PRO FABIVS.

I D E M Pomponius in eod. tit. de orig. iur. Q. inquit, *Mutius, qui ad Carthaginenses missus legatus, cùm essent due tessera posita, una pacis, & altera belli, arbitrio sibi dato utram velle referre Romam, utramque sustulit, & ait, Carthaginenses petere debere utram mallent accipere.* Atqui non Q. Mutius, sed Q. Fabius fuit, qui cum Valerio Flacco missus est Carthaginem legatus, vt nisi Hannibal violator fœderis dedetur, bellum Carthaginiensibus incideret. Hic Fabius,

bius, Pamphilus cognominatus est, ad differentiam illius Fabij qui in eodem secundo bello Punico singularē operam Reip. nauauit, atque cum maximus, cum verrucosus, cum oculū dictus est. Atque ea propemodum Fabium Pamphilum fecisse coram Carthaginensibus quæ Pomponius refert, auctores sunt Polybius, Liuius, Plutarchus: Silius præterea lib. secundo Punicorum,

*Non ultra patiens Fabius texisse dolorem,
Concilium exposcit propere, paribusq; vocatis,
Bellum se gestare finu pacemq; profatus,
Quid sedeat legere, ambiguis neu fallere dictis
Imperat. At sauoneutrum renuente senatu,
Ceu clausas acies, gremioq; effunderet arma,
Accipite infaustum Liby&, euentuq; priori
Par inquit bellum, & laxos effudit amictus.*

Tam insigne mendū non debuit Accursius dissimilare, atque intactum relinquere, vbi non in parte, sed in toto error cōmittitur. nā quid habent simile Mutius & Fabius? acmpe quod Thais & Hermione.

C O L V M N A R I V M , P R O
Colum niuarium.

P O M P O N I V S Iuriscōsultus in lib. Dig. xxxiiij. tit. de Auro & argento leg. In argento, inquit, potorio, vtrū id dūtaxat sit, in quo bibi possit, an etiam id quod ad præparationē bibēdi cōparatū est, veluti columnariū & vrcceoli. Quod vasis genus columnariū sit, nullus vnquā scripsit, sed neq; legit, præter vnum Philippum Beroaldum, virū alioqui singulari eruditione, qui ex huius legis deceptus lectione, putauit esse poculi genus, & Accursium, qui anglisteriam interpretatur, (sic Itali vulgò appellant ampullā vitrēā longioris colli.) Ego vero cùm columnariū esse nihil verbum pro cōperro haberē, cœpi in ecu recogitare quid columnarij loco substituerem, cùm subito fuit mihi præsto Martialis Poëtæ distichon, cuius lēma est, Colū niuariū. Cumq; adhuc subdubitarem, an pro

pro columnario colum niuarium reponerem, legi sequēs distichō, cuius index est, Vrceoli ministrorij. Exilii p̄r̄ nimia l̄xititia, atq; cœpi mihi ipsi gratulari, quod locū aliis incognitū atq; intactū mea diligentia restitui. Quid verò colū niuariū fuerit, reliquum est ut ostendamus. Fuit cōsuetudo apud maiores nostros, nō modò colare vina, ut essent molliora defæcatorāq;, verum etiā aquā per niues transmittere, quo fieret gustui suauior. Instrumenta verò ad percolandū erant cōla minutissimis viminibus cōtexta, aut ex sacco liñeo siue cilicino. Virgil. 2. Geor.

-Tu sp̄esso vimine qualos,

Colaq; pr̄alorum fumosis diripe tectis.

De colatorio sacco Martialis in disticho cuius lemma est, saccus niuarius:

Attenuare niues norunt & linteas nostra;

Frigidior colo non salit unda tuo. Plin. 14.

Utilissima omnibus sacco viribus fractis. Idem 19.

Inueterari vina saccisque castrari. & vicesimotertio

lib. Ut plus, inquit, capiamus, sacco frangimus vires.

Atque iterum Martialis,

Turbida sollicito transmittere cecuba faceo.

& Horatius secundo Sermonum,

Integrum perdunt lino vitiata saporem.

Quod Porphyriō exponit sacco percolata. Cūm itaque Martialis duo disticha cōtinuata scripsérit, alterum de colo niuario, alterum de sacco niuario, subdideritq; statim vrceolos ministratorios, quis non videt apud Pomponium legendum esse colum niuarium, cūm pr̄sertim euētigio sequatur & vrceoli?

Quid, quod sensus pulchrè coit, atque satisfacit ei quod venire potuit in dubitationem, an videlicet vasorum potiorum appellatione veniant vasa, quibus non bibimus, sed pr̄eparantur ordinanturq; ad id quod bibendum est, ut colum & saccus per quæ collantur vina niuēsque, atque pr̄ter ea vrceoli quibus vinum & aqua discubētibus ministratur. Nō quod Accursius & Philippus putabant esse vasa potoria. Esset nanque sensus legis ridiculus, si dixeris appellatione vasorum potiorum vasa potoria contineri.

COM

COMPLATIO IVRIS CIVILIS.

NERVM quia suprà in tertio consilio dato dictum fuit quòd discipuli debent amare præceptores, ut habetur etiam apud Quintil.lib.secundo Institutionis oratoriæ, vbi dicit, Discipulos, moneo ut præceptores suos non minus quàm ipsa studia ament, eóisque parentes existiment, non quidem corporum, sed métiū: plurimum hæc pietas discipulis proderit: nam ita & libenter audient & dictis credent, & similes fieri concupiscent: sicut læri & alacres in conuentu aliorum emendati non irascantur, laudati gaudeant: nam ut illorum officium est docere, sic horū præbere se dociles. Doctrina enim coalescere nequit, nisi sociata tradentis atque accipientis concordia. Cùm sim utilitatis vestræ auidus, & optē quòd per vos facta sint bona fūdamēta, & ab origine causisque primis intelligatis ut dicitur in lege prima, ff. de iusti. & iur. visum est in signum mei in vos animi aliqua præmittere acuentia ingenium, quæ non reperietis alibi tradita, & paucis sunt nota, & quæ ignorare est lata culpa, scire plurimum afferr decoris, ne illotis manibus templum sacratissimum iustitiæ, opus Cod. & ff. ingrediamini, ut in l.j.ff.de orig.iur.iūcta l.prima, §.has itaque. Cod.de vet.iur.enuc. Videamus ergo quæ sit causa efficiēs, materialis, & finalis libri C. & ff in hac scientia legali. Quidam (ut Azo) dixerunt quòd causa efficiens lib.C.cum.ff.Iustinianus est Imper. Alij dixerunt quòd fuit ipse Deus, cuius minister fuit Iustinianus: & hoc no. in aut. de her.& Falcid, in rub. hoc probari videtur ex eo, quia lex est inuentio & donum

Discipuli præceptores ament.

Causa efficiens iuris.

& donum Dei. l.ij. ff. de legib. Item leges fuere per ora principum diuinicus promulgatae, ut l.ij. C. de vet.iur.enuc. & l.fin. C. de præscrip.long.tem. & hoc tenebat antiquus doct. lac. de Ranignei Lotharinus glossator. Vester Accurs, breuiter se expedivit, dicens, vna cum Azone, quod causa efficiens fuit Imperator Iustinianus, ut no. in rub. ff. de iure iur. Tertij quidam nituntur conciliare, dicentes quod causa efficiens potest considerari tripliciter. scilicet prima, remota, magis remota. Causa efficiens proxima primi voluminis C. Iustin. fuerunt illi decem illustres compilatores qui numerantur in j. & ij. consti. Cod. scilicet Ioannes, Leontius, Phocas, Basirides, Thomas, Tribonianus, Constantinus, Theophilus, Dioscorus & Præsentinus. Iste commissione domini Iustiniani compilaverunt primū Cod. Iustin. Commisso eis data patet in prima constitutione Cod. Confirmatio vero d. C. ab illis compilati patet in secunda Constitut. illius voluminis. Causa vero efficiens proxima Cod. emendati, id est, Codicis repe ite prelectionis, quē hodie habemus, fuerunt quinque illustres viri ab eodē Iustiniano electi, scilicet Tribonianus, Dorotheus, Menna, Constantinus, & Ioānes, ut patet in constitutione quæ incipit cordi. Cod. de emēd. Iustin. C. Causa efficiens remota fuit Iustinianus Imperator, cuius auctoritate compilatione facta fuit, & qui post compilationem confirmavit, ut patet in d. prima constitut. & secunda & tertia, & in lege ij. const. omnia enim. C. de vet. iur. enuc. Iste Iustinianus Imperator fuit xiiij. in Oriente. Cucurrerunt ab urbe condita usque ad tempora sui imperij, secundum computationem quam puto veriorem, mille & quadringenti penē anni, ut exprimitur in lege prima, §. cūmque hæc materia. & secunda in prin. versicu. erat enim mirabile. Cod. de vet. iur. enuc. Ab urbe vero condita usque ad aduentum Christi cucurrerunt anni septingēti quinquaginta, ut patet in chronicis quas veriores puto. Ab aduentu vero Christi usque ad tempora imperij Iustinian. prædicti cucurrerunt anni sexcenti quadraginta septem vel circa. Assumpsit Imperium præfatus Iust. die Aprilis,

ANNO

Triplex causa
efficiens.Decem compi-
latores Codicis.

Iustinianus.

Iustinianus im-
perium assum-
psit.

anno Domini nostri Iesu Christi DC. XLVII. indicit.
v. ut probatur in auth. vt præpon. nomen Imper. § si
qua vero. & ibi nec iuncta data, de qua in secunda &
tertia constit. Cod. & l. secunda, de vet. iur. enuc. si re-
cte inspiciantur. Imperauit autem annis trigintano-
vem. Fuit iste Iustinianus positus in catalogo sancto-
rum, ut refert Bart. in j. rub. cod. & in proœ. ff. vet. su-
per j. rub. Cæterum insignis doct. dominus Ioann Fa-
bri Aquitanicus, super rub. proœ. institut. dicit se vi-
disse nomen Iustiniani scriptum in catalogo sancto-
rum Kalend. Aog. Gennadius etiam, qui prosecutus
fuit libellum Hieronymi de viris illustribus ecclæ-
siasticis, ponit Iustinianum inter illos. Quod ad sa-
cras leges attinet, notandum quod Iustinianus Im-
perator, in primordio sui imperij, commisit præfatis
decem illustribus viris, ut visis antiquis Codicibus,
Gregoriano, Hermogeniano, & Theodosiano, mul-
tis constitutionibus extravagantibus à Theodosio
Imperatore & successoribus factis, nouum Cod. Iust.
ederent: & hoc patet in j. const. Cod. sub. rub. de novo
cod. fac. & colligitur ex constitutione iij. quæ incipit
cordi. ibi, Primordio nostro. Supradicti decem illu-
stres compilatores Codicem Iust. ediderunt illum
anno tertio imperij domini Iust. tempore consula-
tus Decij, anno Dom. nostri Iesu Christi DC. LXIX.
indictione vij. Et eo anno, v. idus April. id est ix. die
April. dominus Iustinian. illum Codicem confirma-
vit, ut probatur in tit. C. de Iust. Cod. confir. in fi. con-
stitutionis ibi posito, iunctis his quæ præmissa sunt.
Post hæc Iustinianus Imperator, vertens animum ad
enucleada infinita & immensa prudentiæ veteris vo-
lumina, commisit sex illustribus viris, videlicet Tri-
buniano, Constantino, Theophilo, Dorotheo, Anatoli-
o, & Cratino, ut una cum aliis undecim doctissimis
viris, excellentissimis causarum patronis apud partes
Orientalis, videlicet Stephano, Menna, Prodocio, En-
talino, Timotheo, Leonide, Leotio, Platone, Iacobo,
Constantino, & Ioanne, legerent immensa pruden-
tiæ veteris volumina, & sub compendio redigerent
in unum Codicem distinguendum in quinquaginta

R. libros,

Iustinia-
nus.

Decē cō-
pilatores
Codicis.

Quo tem-
pore Co-
dex com-
pilatus
est.

Libriss.
cōpilati.
Nomina
cōpilato-
rum ff.

libros, communem Romanā sanctionem continentes, quæ ab urbe condita & à Romuleis descendit temporibus, iam cōfusam per tanti temporis lapsum, & ror auctorum dispersa volumina, uno codice indita ostenderent, fuitque his data à Iustiniano amplissima auctoritas corrigendi ac diminuendi, ut probatur in l.j.Cod. de iure auth. Tandem iste Tribonianus magister huius operis legitimi, vna cum aliis sexdecim prænominatis compilarent, enuclearunt ex immensis patrum voluminibus Pādectas, seu Digesta, videlicet quinquaginta libros digestor. quos habemus. Quod opus, velut sacratissimum templum consecratum Domino, Iustinianus approbavit & confirmauit anno octavo sui imperij, & tertio consulatus sui anno, Domini sexcentesimo quinquagesimo quarto, in dict. xij. tertio Kal. Ianuar. id est, penultimo dic Decembribus, ut ipse Iustinianus attestatur in l. tanta. C. de vet. iur. enuc. §. lege: autem. Hic notandum, quod idem semper Tribonianus præfuit ut magister legitimo operi prædicto, tum quia, ultra legum peritiam, experientia rerum decoratus erat, tum quia antiquæ sapientiæ librorum copiam ipse maximè præbuit, in quibus multi fuerunt etiā ipsis eruditissimis hominibus incogniti, ut dicit text. in d. §. iij. præsenti autem. Estq; hic singulariter aduertendum ad vnum, quod dicta antiquitas commentatorum iuris nostri ignorauit quod continebant dicta veterum immensa volumina pene tricies centena millia versuum, & duo milia librorum, ut d.l.ij. & in proœ. instit. & ff. vet. Digesta noua, quæ hodie habemus iuris enucleati, continent pene centum quinquaginta millia versuum, & quinquaginta libros, ut d.l.ij. & in aliis locis præalleg. Vellent scire quidam hoc dictum Accursius glossator, qui omne verbum ff. glossauit, illud exponit, versuum, id est legum, seu paragraphorum, aut responsorum, quasi senserit, quod hodie Digesta quæ habemus, contineant centum quinquaginta milia legum, vel paragraphorum, vel responsorum. Adverte, quia Accurs. noster, qui affirmadit se succurritisse tenebris iuris ciuilis, ut dicit in l. facta. §. si in danda

danda. ff. ad Trebell. in hoc passu adduxit tenebras.
Hoc tibi demonstrabo ad oculum; volui alias nume- *Numerus*
rare omnes leges ff. quæ habemus, videlicet ff. vete- *legum.*
ris, Infortiati, & ff. noui: comperiq;. quòd in ff. veteri
sunt duo millia noningentæ decem & octo. In Infor-
tiato sunt duo millia ducentæ triginta quatuor. In ff.
nouo duo millia noningentæ octoginta tres. Et in
summa leges digest. videlicet omnium quinquagin-
ta librorum, sunt octo millia centum triginta quin-
que. Vnde patet manifestissimè quòd Accursius no-
ster in hoc dormitauit, puto nō aduertens, & incau-
tè glassam super hoc faciens. Cogitabam alias quod
exponi debuisse versuum, id est linearum: feci peri-
culum & numerum linearum Digesti veteris, Infor-
tiati, & Digesti noui, reperi hoc esse verissimum: nam
secundūm computum meorum textūm reperi Dige-
stū vetus constare ex quinquaginta millibus versuum,
id est linearum: Infortiatum constare ex triginta no-
uem millibus & quingentis viginti lineis. Digestum
verò nouū ex quadraginta quatuor millibus linea-
rum. Vnde ipsi omnes quinquaginta digestorum lib.
constant, secundūm volumina mea, ex centum tri-
ginta nouem millibus versuum, id est linearum, &
quingentis viginti. Opinor quòd si quis computarer
numerum linearum pandectarum, quæ sunt Floren-
tiæ, quod facile fieret per numerationem quinterno-
rum & numerum chartarum, & per lineas unius la-
teris, inueniret illas constare ex centum quinqua-
ginta penè millibus versuum, id est linearum: ad hoc
neminem reperi ante hæc aduersisse. Sed accuratiūs *Tricies*
inuestigādo quæro à te quid vult dicere tex. dum di- *centena*
cit quòd olim erant tricies centena millia versuum, *millia*
hodie verò centum quinquaginta? Diceres fortasse *vers.*
quòd olim erant tercentena, id est, tercenta millia
versuum, hodie verò centum quinquaginta. Cogi-
ta quod dicas: nam cùm olim essent duo millia libro-
rum, hodie verò quinquaginta libri, & sic fit qua-
dragesima pars respectiue ad computum libr. ergo
respectiue ad numerum versuum erit dimidia pars, &
ideo expone tricies, id est, triginties, sicut vices, id

R. A.

est,

est, viginties: nam sciendum quod omnia quae sunt
suprà cum centum syncopantur, ut terceni, id est ter-
centum, duceni, id est ducenti, quadrigeni, id est qua-
dringenti: intra centum vero non syncopantur, ut
quinquies, decies, septies decies, centies, ducenties,
trecenties, millies, vicies millies, & ita deinceps. Cæ-
terum ita reperiri exposita illa verba tricies & vicies
à Prisciano in opusculo de numeris, similiter expo-
nit eloquentissimus vir Laurent. Valentinus Roma-
nus in libro tertio de elegantiis linguae Latinæ, sub-
rub. de numeris. Olim ergo erant tricies centena
millia versuum, hodie centum quinquaginta millia,
& consequenter ex viginti partibus una est compen-
dium Digestorum, quæ habemus quo ad linearum
numerum: quod singulariter notabis, quia non repe-
ri hoc expositum ab aliquo iurista, de quo plurimum
miror.

*Institu-
tiones.*

Hic incidenter intermixtis quæ non sunt extra
rem, sed ex re, ut not. in lege prima, super verbo be-
ne. ff. si cer. pet. respondeo ad rem, & dico quod Iu-
stinianus cum edidisset codicem sui nominis, &
deinde Digesta, ut prædixi, componi fecit Insti-
tutiones, quas habemus à Tribuniano, Theophi-
lo, & Dorotheo, ex institutionibus veterum, &
commisit inseri in illo libro Institutionum ea quæ
per constitutiones Iustiniani emendata essent: & ita
factum est. Fuit autem consummata dicta ordina-
tio Romani Iuris tribus annis, ut dicta lege secun-
da. §. omnia igitur. Post haec ad unum aduertens Iu-
stinian. quod anno tertio sui Imperij ediderat Co-
dicem, & demum Digesta & Institutiones anno o-
ctauo sui Imperij, ut prædictum est, eundem codi-
cem, quem fecerat primò componi à decem illustri-
*Codex e-
bus viris prænominatis, fecit relegi, & iterum edidit
mēdatus.* propter alias constitutiones de novo factas super
quinquaginta decisiones quas iussit inseri. Et hanc
secundam editionem Co. quæ dicitur repetita præ-
lectio, commisit quinque illustribus viris: videlicet
Tribuniano, Dorotheo, Mennæ, Constantino, & Ioan-
ni, & facta fuit dicta secunda editio, id est, codex e-
menda

mendatus domini Iusti. repetitæ prælectionis quem habemus. item confirmatus à Iust. prædicto imperij *Codex* sui anno decimo , & tempore sibi quarti consulatus, *repetita* & etiam Paulini , anno Domini sexcentesimo quin-*prælect.* quagesimo sexto , indictione 14. iiiij. Calend. Ianua-*rii*, id est , vicesimo octauo die Decemb. ut proba-*tur* C. de emendando Iust. C. in constitutione; cordi. iunctis præmissis. Et hunc C. iussit appellari, C. domi-*ni* Iustiniani, repetitæ prælectionis, ut in dicta consti-*tutione*, cordi. Et ita dicta est prima rubri. C. Ideo au-*tem* dicitur codex repetitæ prælectionis : nam apud veteres, quando post primam editionem fiebat secunda editio , appellabatur à veteribus repetita præle-*ctio*, ut colligitur ex libris Vlpian.ad Sabinum, & ex-*primitur* in dicta constitutione cordi. ver. in antiquis etenim. Et ideo dicitur repetitæ prælectionis, id est secundæ editionis, quia præcodens lectio , id est pri-*ma* editio fuit repetita. Protestatus etiam fuit Iusti-*nianus*, quod si postea nouas constitutiones ipsum facere contingeret , illas congregabit in libro qui appellabitur liber nouellarum constitutionum , ut patet in eadem constitutione, ver. hoc etenim. Sua-*dente* postea varia rerum natura , Iustinianus multas constitutiones nouas fecit , numero centum vel cir-*ca* , quas hodie insertas habemus in libro authent: quæ factæ fuerunt ab eo (ut opinor) anno undecimo sui imperij , anno Domini sexcentesimo quinquage-*simo* septimo, ind. xv. ut colligitur ex tex. in auth. ut præpo. nomen Imp. §. si quæ verò. iunctis aliis præ. *Liber au-* missis. Hoc notandum , quod ex eo quo Imperator (ut then. paulô antè dicebatur) dixerat quod appellaret li. *Nouelle* brū nouellarum consti. scilicet quem postea ederet, *constitu-* quod Irnerius dicebat librum authent. quem habe-*tiones*. mus , non fuisse Iusti. quia non appellatur nouella-*rū*, sed auth. adducebat Irnerius rationes quas ponit glo. in dicta constitutione cordi. super verbo congre-*gationes* , & idem dicebat Placentinus, ut refert Bal. in l. humanum. C. de leg. Ioa. verò antiquus glossator dicebat contrarium , per text. in dicta constitutione cordi. scilicet quod liber authenticorū fuit Iustinia-

ni, & cum hoc transire videtur gloss. ibi, & in d.l. humanum. C. de leg. & Bald. in d.l. Cor. & Cynus & Bald. in d.l. humanū. Et ita tenendo proculdubio patet ex suprascriptionibus cuiusque tit. & ex data in multis titulis, & nomina ipsum in tit. ut præponatur nōmē Imp & in ti. ut iud. sine quoq; suff. & in tit. ius-
Alber. iur. quod præst. ab his. & miror quod de hoc aliquis vñquā dubitauerit. Ratio tamē dubitādi potuit oriri ex eo, quia fertur reperiri quēdā librū qui dicitur li. nouellarū, quem dicunt cōtinere easdē cōstitutiones quas cōtinet lib. auth. licet in aliquibus sit varians, de quo lib. nouellarū mentionem facit glo. in auth. hoc amplius. C. de fidei. doct. in auth. res quæ. C. commu. de leg. vnde egregius cōmenta. Albe. de Rosa Bergomensis, quem refert Do. Rapha. Fulg in authent. hoc amplius. C. de fideicom. dicit quod liber auth. quem habemus, excerptus sit ex lib. nouellarum, ut compendiosior fieret. Vnde dicit, quod liber nouellarum erat multum prolixus. Dicit do. Raph. se nunquam vidisse dictum librum nouellarum. Do. Paul. de Cast. in d. auth. hoc amplius. dicit, quod liber nouellarum fuit extractus de lib. auth. per breuiora verba & magis apta. Item do. Pap. in d. auth. res quæ. dicit nō esse standū illi tit. nouellarum, quando textui auth. contradicit, quia de fide illius operis dubitatur. Bal. etiā in d. auth. hoc amplius. dicit quod præualet tit. auth. eo quod ille liber nouellarū non legitur in scholis. sed ibi reliquit nos incertos, quis liber corrigat aliū, vel liber nouel. vel liber auth. Ego semper credidi, & semper credā (donec constet de contrario) quod lib. nouell. tanquam de cuius fide dubitatur, & qui per studia vniuersalia nō versatur, sit respuēdus, & quod lib. auth. sit liber cōstitutionū à Iustiniano editus, & ideo illum glossauit Accursius, & etiam super illo fecit summam Io. Basianus Cremonensis, & Azo: & illum studia receperunt, & plerique illustres commentatores commentauerunt, ut Ia. de Beluisio, Bartolus, & Angelus. Nec obstat lex humanum. Codice, de leg. nam illa lex fuit Imperatoris Valentini, nō Iustiniani, ut patet ex suprascriptione.
 ideo

ideo glos. ibi somniauit. Nec curandum de varietate styli, quod non ipse, sed illi quibus committebat componebant, qui erant alij ab ipsis præmissis compositoribus Codicis. Adde prædictis, quod egregius Doct. Odofr. in auth. caussa. C. de sacrosanct. eccles. sic ait: Vnum sciatis quod authenticum quod fuit compositum à Iustin. habet nouem collationes. Postea quando venit Federi. minor, misit has constitutiones ad ciuitatem istam, scilicet Bon. ut doc. legum adaptarent eas singulis legibus sub congruentibus tit. Doct. conuenerunt in S. Petro, & adaptauerunt. Postea quid fecerunt? Do. Vgo post nonam collationem posuit librum feudorum, & omnes consti. Fed. antiqui & minoris, & aliquas leges Corradi Imperatoris, & vocatur decima collatio, licet pauci sunt qui habeant ita ordinatum in libris suis. Odof. hæc refert, & eum sequitur Bald. in præludiis feud. in versic. porrò aduertant ignorantes, & moderent sibi labia reprehensorum veritatis, quia ego vidi Odof. ita dicentem. Aduertat etiam nouitius, quod ante authenticas quæ sunt insertæ Cod. solet esse scriptum constitut. no. id est, constitutio noua. Pater ergo ex prædictis quo tempore fuerit factus lib. auth. & qualiter fuerit factus à Iustin. Item auth. quæ sunt in C. fuerunt insertæ de mandato Fed. II. qui regnabat anno Do. MCCXV. tempore Honorij III. item & tempore Grego. IX. qui Grego. IX. decessit an. Do. M. CCXJ. de mense Iulij, & deinde regnauit ipse Innoc. III. qui fuit assūptus ann. CCXLIIJ. die j. mensis Iulij, ut attestatur Rofre. in lib. iur. can. in tit. ne sede vac. & Io. An. eo. tit. in add. Iste Inno. III. Federicum ecclesiam persequenter depositum, & imperiali dignitate priuauit an. Do. M. CCXLIIJ. in conci. Lugdun. de qua dispositione habetur in c. ad apostolicæ. de re iud. lib. ij. Est etiam notandum, quod cum multa bella fuissent inter imperium & quasdam ciuitates Lombardiæ tempore Henrici V. & deinde Federici III. minoris, iste Federicus III. fecit pacem cum dictis Lombardis in ciuitate Constantiæ, quæ pacis capitula habentur pro lege, & allegantur à

Auth. ad
aptata ad
C.

Decimæ
collatio.

Const. no-
ua.

Feder. se-
cundus.

Greg. IX.

Inno. III.

De pace
Constan-
tiæ facta.

docto. in Imperium. ff. de iurisd. omn. iud. & alibi. Bald. super dicta pace, in ver. volumus, dicit ipsam per legem allegari, & consuevit allegari hoc modo, ut in extrauaganti de pace Constantiae, quam glossauit & commentauit Odof. deinde Bal. etiam solenniter commentauit, reperto in archiuo Bononiensi apparere dictam pacem registratam, & dicitur conclusa anno Domini m. cclxxiiij. indicti. prima, anno xxij. d. sui Imperij, regni vero anno. tricesimo secundo, vij. Calend. Iulij. Hæc ideo feci te scribere, quia Bald. in fine dicti commenti dicit istam pacem fuisse factam post depositionem Federici, & tamen concludit pro lege debere seruari, ut ibi videndum. Ista pax deberet esse situata in fine libr. seu post alias constitutiones eiusdem Federici secundi, in illo libro insertas. Vidisti quod liber authent. est diuisus magistraliter in nouem collationes, & postea superuenit liber feud. quem decimam collationem vocamus, ut supra dicebant Odoffred. & Barto. ponit Bartol. super rubr extrauagantis ad reprimendum. De-

Constituta- inde factæ fuerunt constitutiones ad reprimendum,
tic ad re- & constitutiones, quoniam nuper ab Imperatore
primen- Henrico septimo, anno Domini m. ccc. viij. quas
dum.. Bartol. super rubr. appellat vndecimam collat. &
glossavit illas tempore Caroli quarti, seu Ludouici,
cum fuisset donatus pluribus insignibus & priuile-
giis à præfato Henrico: & dicta Bartoli super dictis
extrauagantibus, puto maioris auctoritatis aliqui-
bus aliis dictis eiusdem alibi: quia magis digeste e-
dedit tanquam glo. Sed dicet aliquis, quomodo tibi
constat de tempore approbationis Codicis, Digesto-
rum, Institutionum, & compilationis authenticorum,
& aliorum prædictorum, quo anno Domini,
quo anno Imperij domini Iustiniani hæc acta sunt,
quo Consulatu, & qua indictione? Respondeo quod
hæc collegi ex numeratione annorum ab virbe con-
dita, ad tempora Imperij Iustiniani. Item ab virb.
cond. ad aduentum Christi. Item ab aduentu Christi
ad tempora Iustiniani. Item ex data quæ ponitur in
secunda consti. & in tertia constitut. voluminis Co.

&

& in l.ij.de veter. iu. enucl. & ex tempore aperte posito in authent. vt præponatur. & ex computatione chthonicorum. Item dicet aliquis, Tu notas tempora consulatus Iustiniani Imper. Si Imperator, quomodo consul? Si consul, quomodo Imperator? Respondeo quod Imperator aliquando assumebat sibi consulatum, vt quidam extraneus, & hoc erat quando sibi placebat, vt est tex. in auth. de consulib. §. fin. ibi, aduenit autem cum ipse annuerit. & not. gl. in procem. fforum, in fi. glo. Iterum dicet aliquis, tu dicis quod Romana sanctio fuit triennio consummata, vt d. §. omni. imò videtur quod v. anni sunt lapisi: nam codex primus fuit iij. anno imperij Iustiniani: liber verò fforum ann. viiij. vt suprà est dictum. Gloss. aduerrens ad hæc in secunda consti. C. §. fi. super verbo, optimè dicit quod aliqui opinantur quod duo anni fuerunt interpositi post compositionem primi codicis ante inchoationem fforum. Alij verò opinantur quod immediata post compositionem C. fuerit inchoata compositio fforum, & cum triennio consummata esset, biennio fuit supersessum antequam publicaretur. Huius rei habetur certitudo. Credo ergo quod voluminis causa magis remota fuit ipse Deus, à quo lex & omnis scientia; vt suprà dicebatur. Sequeretur videre quæ fuerit causa materialis legalis sapientiae: Azo super hoc in Sum. C. in prin. multa verba dicit satis obscure loquens, ad cuius dicta in hoc omnes refugiunt: verum quia aliqui mordent dicta Azo. si volueritis ista videre, videte per Bart. in procem. ff. præsertim in lect. antiqu. quæ dicuntur lect. Padua. Videte etiam Bald. ibid. & l. j. ff. de iusti. & iu. & per Io. Fab. in proce. Insti. Tertio videndum esset quæ sit causa formalis librorum iuris ciui. Doct. consueverunt dicere, quod duplex est causa formalis: nam ex parte tractatus est diuisio operis in libros, librorum in titulos, titulorum in leges, legum in §§, horum in versic. opus enim consti. imperialium, de quibus suprà dictum est, in xij. lib. digestum est & conclusum, vt dicit text. in l. ij. versi. omnia. C. de veteri iu. enucleando. Horum xij. librorum

Causa materialis legum.

Causa formalis.

brorum nouem sunt inserti in volumine codicis quem habemus: tres verò reliqui sunt inserti in libro qui appellatur volumen: Constat autem totum ius constitutionum & decisionum imperialium esse distinctum in dictos duodecim libros, in rubricas ccclvij. leges quatuor millia quingentas sexaginta duas. Codex verò quem habemus, habet rubricas cccxxxj. leges verò tria millia & sexcentas octo. Illi verò tres libri codicis, de quibus in volumine, habent ccxij. rubricas, leges vero nongentas liij. ff. vetus habet rubricas clij. leges vero duo millia nongentas xxvij. Infortiatum habet rubr. ej. leges vero duo millia ducentas triginta quatuor. Digestum novum habet rubr. clxxij. leges vero duo millia nongentas octogintatres. Summa rub. ff. ccccxxxiiij. leges ff. octo millia centum triginta quinque. rub. Inst. xcix. non computato proœmio, rub. auth. xcix. rub. feud. lxxxij. §. c. feudorum, quæ habentur cxxxij. Summa legum ff. octo millia centum quinquaginta quinque, legum vero C. xij. librorum quatuor millia quingentas sexaginta duas.

S U M M A omnium legum, ff. C. & voluminis ponendo quemlibet titulum Institutionum & authent: pro una lege, xij. milia xxvij. & istud est mare pet quod nauigas. Causa formalis ex parte tractandi id est quod modus agendi, qui multiplex est, divisionis, ordinis, & exemplorum, positionis, & regularum traditionis, ut per Azonem loco præalleg. Quarto loco esset videndum quæ sit causa finalis, & super hoc dicas ut per Azonem loco præalleg. & Doct. in dicto proœmio ff. veter. Quinto loco esset videndū, cai parti philosophiæ supponatur iuris scientia, & dicendum est ethicæ eidem morali Philosophiæ. Tractat enim de moribus, ut dicit text. in I j. ff. de iusti. & iur. Reliqua considerate per vos, & studio inuigiletis, ut tandem consequamini quod communiter optamus, quod vobis concedat Altissimus Deus. Amen.

I. E G V M

Leges codicis & rubri. ff. vete. rub. & ll. Infor. ru. & ll. ff. noui, rub. & ll. Inst. au- thē. feud.

Causa fi- nalis.

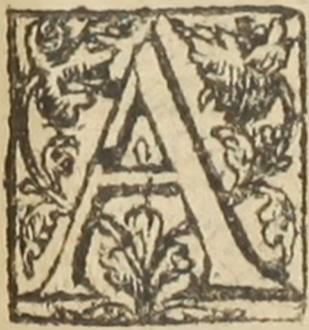
Qui parti Philoso- phie sub- ciatur iuris scien- tia.

LEGVM
ROMANARVM AD
LITERARVM SERIEM
ACCOMMODATARVM
ENVMERATIO.

*L*eges autem duntaxat, quæ de iure publico sunt, non etiam
quæ de priuato, hoc est singulis hominibus, fuerunt,
(quæ priuilegia dicebantur) in hunc ordi-
nem relate sunt.

CILIA MINV-
TIA de pace Car-
thaginem. Tu-
lere M. Acilius &
Q. Minutius Trib.
Ple. Cornelio, A-
lio, Coss. An. ab urbe condita
1011. VELLENT NE IV-
BERENT NE SEN'A T VM
DECERNERE ut cum Car-
thaginēsibus pax fieret? & quem
eam pacē dare, quemq; ex Africa
exercitus deportare iuberent? De
pace, vti rogas, omnes Tribus ius-
serunt pacem dare, P. Scipionem,
eundem exercitus deportare. Li-
uius lib. xxx.

ACILIA DE COLONIIS DE-
DVCE N DIS. Tulit C. Acilius
Trib. plebis, Cornelio, Minutio
Coss. Anno ab urbe condita
561. vt quinque Coloniae in
oram maritimam deducerentur.

Duæ ad ostia fluminum Vultu-
ni, Literniq; : Vna Puteolos, Vna
ad castrum Salerni. His Buxentū
est adiectum, tricenæ familiz in
singulas Colonias mitti iube-
bantur. Liu.lib. xxxij.

ACILIA repetundarum. Tulit M.
Acilius Glabrio, vt repetunda-
rum causa, vna actione absolu-
retur, hoc est, vt neque reū com-
perendinari, neque causam am-
pliare liceret. Item vt qui accu-
satores constituti eſſent, potesta-
tem haberent litteras & publicas
& priuatas conquirendi, obſi-
gnandi, deportandi. de qua Ci-
cero 2. in Verr. §. Ij. & Asconius
Pedianus in 2. Verrinam.

ABVTIA de legibus. Tulit A-
butius Tribunus Plebis, vt 12.
Tabularum capita, quæ Reipub.
propter antiquitatem obsoletas-
que res eſſent inutilia, abroga-

rentur. Solæ legis Actiones centumuiralium caularum maneret.

A.Gell.lib.16.c x.Noct.Attic.

Æ B V T I A Licinia. vide Licinia
Æbutia.

Æ L I A de coloniis deducēdis. Tulit Q. Ælius Tubero Trib.ple. Cornelio, Sempronio, Consulib. ann. ab urbe condita D L V I I I . Ut Latinæ Coloniæ duæ, vna in Brutios, altera in Thuriñū agrum duderetur. Titus Liuius libro xxxiv.

Æ L I A de coloniis deducendis. Tulit idem Q. Ælius Tubero, Ut in agrum Latinum Thurinum Colonias duderentur. Liuius libro xxxv.

Æ L I A de comitiis. Tulit Q. Ælius Conf. cum M. Junio, anno conditæ Romanæ urbis D X X C V I . ut quoties cum populo ageretur, augures de cælo seruarent, & magistratus & obnunciandi, id est, denunciandi agi per Iouem non licere, & legislationi intercedendi potestatem haberent. Cum enim lex ferretur, Augures, de cælo seruabant, Magistratus si quid obseruatum erat, quo impediri comitia possent, nunciabant. Cicero in Pisonem, censem ante Pisonis & Gabinij consulatum annis latam hanc fuisse legem scribit. Vide quæ de hac lege in Apparatu Ciceroniano secundis à nobis curis emendato diximus.

Æ. L I A Sanctia, quæ nominatur in Topicis Ciceronis, inducenda est auctoribus antiquis libris, sententiisque ipsa & historiæ veritate postulante, idque iam pridem interpretum nonnulli docuerunt.

Æ L I A Sentia de manumissionibus. Sextus Ælius, C. Sentius Coss. Anno Romanæ urbis ex-

structa D C C L V I . Ut qui serui pœnz caussa vindicti à domino, quibusque iniusta notæ fuerant, quive propter noxam torti noncentesve inuenti, quive traditi ut ferro aut cum bestiis depugnarent, quive in custodia fuissent, iij si manumi terentur, non ciues Romani, sed dedititorum numero essent, id est, ut ne connubium neque commercium, neque testamenti factionem haberent. Ut minorem triginta annorum seruum vindicta aut testamento, nisi causa apud consilium probata, manumittere non liceret. Ne dominus annis virginis minor, seruum, nisi causa apud consilium probata, manumitteret, ut seruus ab eo domino qui soluendo non est, testamento liber esse iussus, & heres institutus, etsi minor sit triginta annis, vel in ea causa ut deditius fieribeat, cuius Romanus, & heres sit, si tamen aliis ex eo testamento nemo heres sit. Quod si duo vel plures liberi, heredesve esse missi sunt, primo loco scriptus liber & heres sit. Ut si patronus libertū inopē nō aluerit, præmiis libertatis caussa impotis, tā ipse, quamvis ad quem ea res perinebit, multetur: dein ipsius hereditate, tum ipse, tum ipsius liberi priuentur, nisi heres institutus sit, postremo à bonoru possessione remoueat, præterquam secundum tabulas. Ne dominus in manumittendo seruo, seruave lege de contrahendo matrimonio quæ ciuis Rom. libertatem imminuat, imponat: si secus faxit, ad eius legitimam hereditatem ne admittatur. Vlpianus, & Iustinianus in institutionibus. Item Julianus, lege, qui soluendo 42. Paulus, L. si is qui. ss.l. Si is

is qui, 57. l. qui soluendo. 60. l. si non lex. lxxxij. Digest. de hered. institutione. l. sciendum. lxx. ff. de Verborum significatione. l. prima, Codic. qui manuinittere non possunt. l. tertia, §. secundo, Digest. de suis & legitim. l. si patronus, xxxij. Digest. de bo. lib.

A L I A de Statilio. Tulit C. Ælius Tribunus plebis, qua damnatus est Stennius Statilius Lucanus, quod Thurinos infestasset. Plin. libro trigesimoquarto, c. 6.

A M I L I A cibaria. Tulit M. Amilius Lepidus Coss. cū Q. Luctatio Catulo, anno vrbis DCCLXXV. Hac non sumptus cœnarum, sed ciborum genus & modus præfinitus. A. Gellius libr. secundo, capit. vigesimoquarto. Macrobius libro tertio, cap. decimoseptimo.

A L L I E N A de terminis. Tulit Eius hoc caput legitur in libro de agrorum conditionibus valde corruptum, sed ex Roseia, quam infrà suo loco describemus, sic castigauimus: Quæ Colonia hac lege deducta, quodve municipium constitutum erit, qui limites decumani, quæcumque fossæ in eo agro erunt: qui ager hac lege datus assignatus erit, ne quis eos limites decumanos obsepto, néve quod in eis immolitum, néve quid ibi positum habeto, néve eos arato, néve eas fossas obturato, néve quis sepiro, quominus suo itinere aqua ire suere possit. Si quis aduersus ea quid fecerit, in iis singulas quotiescumque fecerit □ IIII. colonis municipibusve iis in quorum agro id factum erit dare damnas esto, pecuniax qui volet petitio hac lege esto.

A M P I A Labiena de Cn. Pompeio. Tulere T. Attius, T. Labienus,

Tribuni plebis Metello & Afranio coss. Anno DCXCIII. vt Cn. Pompeius viator ex Asia ludis Circensibus corona aurea & omni cultu triumphantium vteretur. Scenicis autem prætexta coronaque aurea. Velleius lib. 2.

A N N A R I A L E X dicebatur ab antiquis ea, qua finiuntur anni magistratus capiendi. Festus. vide Villia.

A N T I A sumptuaria. Tulit Aulus Restio. De sumptu in conuicia, & vt qui magistratus esset, magistratumve capturus esset, ne quod ad cœnam, nisi ad certas personas itaret. A. Gellius libro secundo capit. vigesimoquarto. Macrobius libro tertio, cap. decimoseptimo.

A N T I S T I A de Satricanis. Tulit M. Antistius Tribunus plebis, Fossio (vt opinor) & Plautio Coss. Anno vrbis Romanæ DCXXXV. Vti Senatui de Satricanis ciuibus Roman. sententia ferenda ius esset. Liuius lib. vigesimo sexto.

A N T O N I A iudiciaria. Tulit M. Antonius Coss. cum C. Iulio, Anno D. CCIX. Ut tertia iudicium decuria è centurionibus, antesignanis, alaudis, manipularibus fieret. Cicero 1. in Antonium, & Suet.

A N T O N I A de suffragiis populi. Tulit Lucius Antonius. Cicero septima in Antonium, sic de ea lege scribit. Poteritis igitur in ciuitate exploratam habere pacem, cum in ciuitate Antonium videatis, vel potius Antonios? nisi forte contemnitis Lucium. Ego ne Caium quidem. Sed vt video dominabitur Lucius. Est enim patronus trigesimumque tribuum, quarum sua legge

lege, qua cum C. Cæsare magistratum partitus est, suffragium sustulit, patronus centuriarum equitum, quas idem sine suffragio esse voluit.

A N T O N I A de dictatura. Tulit idem Triumvir R.P.C. vt auctor est Appianus. Ne quis ullam ob causam de Dictatore creando referret, nére dictaturam oblatam acciperet. Necare eum qui securus fecerit ius fasque esset.

A N T O N I A de nomine mensis Iulij. Tulit idem, Ut qui mensis antea Quintilis vocabatur, quod à Martio, qui priscis temporibus primus fuerat, quintus esset, is à C. Iulij Cæsaris nomine Julius deinceps diceretur: quod hoc mense ad quartum Idus Quinti. Julius natus esset. Macrobi. libro Sat. 2. cap. 12.

A N T O N I A de sacerdotiis. Tulit idem, Ut ius cooptandorum sacerdotum à populo ad illorum collegium iterum transferretur. Dio lib. 37.

A P U L E I A de coloniis. Tulit L. Apuleius Tribunus plebis. C. Mariavi. L. Valerio Coss. Anno DCLIII. Ut in singulas colonias ternos ciues Rom. C. Marius facere posset. Cicero pro Balbo.

A P U L E I A Agraria. Tulit idem, eodem anno, Ut quem agrum C. Marius coss. in Gallia pulsis Cimbris, in ditionem populi Rom. redegisset, is populo Rom. diuidaretur, & si ita lex sciisset, intra diem quintum à singulis senatoribus in eam iuraretur: qui non iurasset, ei multa poena esset. Appianus libro De bellis ciuil. I.

A P U L E I A maiestatis. Tulit idem. Meminit Cicero libro de oratore secundo, vbi de causa Norbani

loquitur, quem maiestatis Apuleia lege postulatum defendit Antonius.

A P U L E I A de Metello. Tulit idem, Vti Q. Metello Numidico Consuli, quod legi ipsius Agrariz, quæ intra quintum diem iurasi in eam iubebat, non paruisse, aqua & igni interdicetur. Appianus libro de bello ciuili primo, Cicero pro Sextio, & pro domo.

A Q U I L I A de damno iniuria dato. Tulit C. Aquilius Gallus Tribunus pleb. vt scribit Vlp. I. j ad legem Aquiliam, ex quo plebis citum verius appellatur. Eius tria capita fuere, quorum primum & tertium his extat verbis: Qui seruum seruamive, alienum alienamve, quadrupedemve pecudem iniuria occiderit: quanti id in eo anno plurimi fuit, tantum æs dare domino damnas esto. Cæterarum rerum præter hominem & pecudem occisos, si quis alteri damnum faxit, quod vllerit, fregerit, ruperit iniuria: quanti ea res erit in diebus triginta proximis, tantum æs domino dare damnas esto. Aduersus infiantem in duplam actio esto.

Non dubitaui autem QVADRUPEDEM'VE PECVDEM, pro, VEL, restituere: quod mendum mirum est, tam multorum eruditorum oculos asperguntque fugisse. Hanc autem puto esse legem de qua Cic. in Bruto sic loquitur. Atque eodem tempore (accusator de plebe L. Cæsidænus fuit, quem ego audiui iam senem, quum ab L. Sабellio multam lege Aquilia de iustitia petiuerisset. Opinor enim legendum Domini iniuria: qua de formula diximus in Orat. pro Comado.

& multam inteliigi, quanti plurimi estimationem. Animaduertendum etiam aliud præterea huiusc legis caput fuisse, ut si seruus sciente domino noxam nocuisset, dominus suo nomine eius rei caussa teneretur. l. 2. D. de de noxal. a&t.

ATERIA Tarpeia de multa. Tulere Sp. Tarpeius, A. Aterius Coss. Anno CCXCVIII. Ut omnibus magistratibus multæ dicenæ ius esset, quum antea solis Consulibus id liceret: ita tamen ne vel duos boues, vel triginta oves excederet. Ut quum multa pecoris armentique à magistratis diceretur, bos centus sis, ouis decussis, estimaretur. Dionysius libro decimo, Gellius libro secundo, capite primo, & Festus libro decimoquarto in voce Pecculatus.

ATIA de Sacerdotiis. Tulit T. Attilius Labienus Tribunus plebis. L. Iulio, C. Marcio Coss. anno DCXCVI. Ut populus sacerdotia (quemadmodum olim) lege Domitia mandaret, quum antea sacerdotes lege Cornelia à Pontificum collegio crearentur. Dio libro 37.

ATRILIA de dedititiis. Tulit L. Attilius Tribunus plebis, Claudio, Valerio Coss. Anno DXLI. Omnes Campani, Attellani, Calatini, Sabatini, qui se dediderunt in arbitrium ditionemque populi Romani, Fulvio Proconsuli, quæque vñà secum dediderunt, agrum urbemque, diuina humanaque, utensiliaque, siue quid aliud dediderunt: de his rebus quid fieri velitis, vos rogo Quirites. Plebs sic iussit, Quod Senatus maxima pars censeat, qui assidetis, id volumus iubemusque. Hæc Liuius lib. 26,

ATRILIA Martia de Trib. militum. Tulere L. Aelius, C. Martius Tribuni plebis, Iunio, Aemilio Coss. Anno CDXLII. Ut Tribuni militum seni deni in quatuor legiones à populo crearentur. Quæ antea, perquam paucis suffragio populi reliquis locis, Dictatorum & Consulum fermè fuerant beneficia. Liuius lib. 9.

ATRILIA de tutelis. Tulit, Ut mulieribus pupillisve tutores non habentibus, à Prætore & maiore Tribunorum plebis parte darentur. Vlpianus capite Instit. 12. Imperator, De Atiliano tute. Liuius lib. xxxix.

ATRINIA de usurcationibus. Tulit, Ut quod surreptum esset, eius rei æterna auctoritas esset, nisi in eius, cui surreptum esset, potestatem reuertisset, Gellius lib. 17. cap. 7 Paulus l. 4 §. 4. D. De usurpat. Julianus l. 33. eiusdem tit. Cicero Verrin. 3.

ATRINIA de trib. pleb. Tulit, Ut qui Trib. pleb. esset, idem senator esset: dicendæque in senatu sententiæ ius haberet. Gel. lib. 14. cap. vlt.

AVRELIA de tribun. pleb. Tulit C. Aurelius Cotta Coss. cum L. Octavio, anno DCLXXVIII. Ut Tribunis pleb. liceret postea alios magistratus capere: quod lege Sullæ iis erat ademptum. Pedianus Cornelia, & Verri. Liuius libro xcviij. Velleius libro secundo.

AVRELIA iudicaria. Tulit C. Aurelius Cotta Prætor, M. Crasso, Cn. Pompeio primum Coss. anno DCLXXXIII. Ut iudicia quæ penes solos senatorès erant, inter senatorès & equestrem ordinem, & Tribunos ærarios comunicarentur. Ci. in Verrinis sæpe. Asconius in easdem, in Orat. pro Cornelia,

lio, & in Pisonem. Florus verò Epitome 97. Velleius libro 2. vbi tamen Tribunos ariatos non nominat.

B

BAEBIA de prætoribus. Tulit, Ut Balternis annis quaterni Prætores crearentur. Liuius libr. 40 Festus nominat libro decimosexto, in voce Rogat.

C

CAECILIA de fullonibus. Tulit Cæcilius Metellus: C. Flaminius, L. Æmilius CENS. dedere ad populum ferendam. Pli. lib. 35. cap. 17.

CAECILIA Didia de legibus. Tulerant Q. Cæcilius Metellus, T. Didius Cos s. anno DCLV. Ne multis de rebus coniunctim una rogatione ad populum ferretur, ne populo necesse esset in coniunctis rebus compluribus, aut id quod nollet accipere, aut id quod veller repudiare. Item, vt in legibus promulgandis trinundinum seruaretur. Cicero Philip. 5. pro domo sua, & ad Attic. epist. 1.

CAECILIA de censoribus. Tulit Qu. Cæcilius, Qu. F. Metellus Pius. Scip. Cos. cum Pompeio, anno DCCI. Ut censoria potestas, quam P. Clodius Trib. pleb. imminuerat restitueretur. Dio.

CAECILIA repetundarum. Tulit. Nominatur à Valerio Max. lib. 6. cap. II.

CAECILIA de iure Italix. Tulit Q. Cæcilius Metellus Nepos, Prætor, L. Afranio, Q. Metello Celebre cos. anno DCXCII. Ut Italia à vestigalibus immunis esset. Dio lib. 37.

CAELIA de suffragiis. Tulit Cælius Tribunus plebis, Q. Cæcilio, T. Flaminio coss. Anno DXXXC. Ut etiani in perduellionis iudicio, quod Cassia lege Tabellaria exceptum erat, populus non voce, sed tabella sententiam ferret. Cic. lib. De leg. 3.

CADVCARIA. Vide Iulia Caducaria.

CALLIDIA de Metello reuocando. Tulit Q. Callidius Tribunus plebis, vt Q. Metellus, qui quod in Saturnini legem iurare noluerat, exilio damnatus erat, in ciuitatem reuocaretur. Valerius Max. libro quinto, capit. 2. Cicero pro Plancio.

CALPVRNIA repetundarum. Tulit L. Calpurnius Piso Tribu. plebis, L. Marcio, M. Manilio coss. Anno DCIV. nulla antea quum fuisse: Ut quibus in prouinciis magistratus populi Ro. eorumve comites pecunias contra leges cepissent, earum prouinciarum homines iudicio Romæ constituto suas pecunias repeterent. Cic. De offi. 2. in Bruto, & Verrina v.

CALPVRNIA, de ambitu. Tulit C. Calpurnius Piso cos. cum M. Glabrone, anno DCXXVI. Ut ambitus damnati omni honoris petitione prohiberentur, certaque pecunia multarentur. Dio libro 26. Cic. pro Muræna, pro Cornelio & in eam Ascon.

CALPVRNIA de ciuitate. Sisenna historia. libro 4 Milites vt lex Calpurnia concesserat, ergo ciuitate donari. Hæc Nonius in voce Ergo.

CANVLEIA, de patrum connubii. Tulit C. Canuleius Tribu. plebis, M. Genutio & C. Curtio cos. Anno CCCIX. Ut plebi cum patribus connubiorum ius esset.

Cesset, ut Tribuni militum consulari potestate promiscue ex patribus ac plebe crearentur. Augustinus libro de ciuitate Dei 3. cap. 17. Liuius lib. 4.

CASSIA Agraria. Tulit Sp. Cassius Consul cum Virginio. Anno CCLXVII. Ut ex agro Hernicis, quibuscum fœdus iustum erat, adempto, dimidium Latinis, dimidium plebi diuideretur. Lex tamen non tenuit. Liuius libr. 2. Valerius libr. 5. cap. 8.

CASSIA de senatu. Hanc tulit L. Cassius, L.F. Longinus, Tribunus plebis. C. Mario, L. Flacco coss. Anno DCCLI. Ut quem populus damnasset, cuive imperium abrogasset, in senatu ne esset, Ascon. in Cornel.

CASSIA de suffragiis. Tulit L. Cassius Tribunus plebis, Lepido & Mancino coss. anno DCXVI. ut Iudices sententias, quas voce dicebant, tabellis ferrent: in his etiam populus ipse, duntaxat quin de multis iudicaret, non de capite: nimirum in perduellionis iudicio. Cicero in Lælio, ubi hanc legem biennio post Gabiniam latam scribit: item in Brutu, & libro de legibus 3. Item Asconius in Cornelianam, & Verrinam 11.

CASSIA de Pauli triumpho. Tulit Qu. Cassius Prætor, Helio, Junio coss. Anno DLXXVI. Ut Paulo, Anicio, & Octauio ex bello Macedonio cum victoria redeuntibus, quo die urbem triumphantes inueherentur, imperium esset. Liuius lib. 45.

CASSIA de senatu supplendo. Tullit C. Cassius Prætor, Dictatore Iulio Cæsare. Ut in numerū Patriciorum qui Senatui deessent alij sublegeretur. Tacitus l. 11. Suetonius autem in Iulio Cæsare scribit eū Senatū suppleuisse, patri-

cios allegisse, Prætorū, Aedilium, Questoriū, minorū etiā Magistratiū numerū ampliasse. Utū autē illa Cassia lege, an alia incertu est.

CINCI A de donis & muneribus. Tullit M. Cincius Tribunus plebis, Cornelio, Sempronio coss. Anno DXLIX. Ut ne plus ducetis aureis donare liceret: extra quam si coniunctis personis donaretur q̄ eo amplius donatū esset, ratum non esset. at. I sancimus. C. de donat. VI. ca. Inst. 1. l. 4. & 1. 5. C. Th. de donationib. Ut in donatione quibuscumque personis facta mācipatio traditione adhiberetur. d. l. 4. & l. 5. Ne quis ob caussam ostendam donū munusve caperet. Liuius lib. 34. Tacitus lib. 13. Cic. in Catone, ad Atticum 1. & de Orat. secundo. Festus hanc muneralem à Plauto vocari scribit,

Neq; munerale legē, neq; leroniā, Rogata fuerit nēcne, flocci astime.

CRODIA de liberali caussa: Tullit Ap. Claudius Decemvir, cū collegis, anno CCCII. ut quum quis in ieruitutem assereretur, Vindiciae secundum libertatem darentur. Liuius lib. 13. Dionys. lib. 10.

CLAUDIA de senatorum quæstu. Tullit Qu. Claudius Trib. pleb. P. Cornelio, T. Sēpronio coss. Anno DXXXV. Ne quis Senator, quī ve Senatoris pater fuisset, mariti mā nauē, quæ plus quā trecentarum amphorarū esset, haberet. Id satis habitū ad fructus ex agris vectandōs: quæstus omnis patribus indecorus visus est. Liuius lib. 21. & Cic. Ver. vii. Cogitandū etiā ecquid ad hanc Claudii pertineat q̄ Pedianus scribit in Cornelianam, his verbis: Antoniuā redēptas habebat ab ærario vetigales quadrigas, quā redēptionē Senatori habere licet per legē.

CLAUDIA de scribarum negotiis

gociatione. Videtur proximæ Claudiæ pars fuisse. Suetonius in Domitiano, Scribas quæstorios, negociantes ex cōsuetudine, sed contra Claudiam legem, venia in p̄xteritum donauit. Aliud ea de lege nihil reperio.

C L A U D I A de annonæ. Tulit P. Claudius Trib. pleb. Pisone, Gabinio cōss. Anno DCXCV. Ut frumentum populo, quod antea senis ætatis ac trientibus in singulos modios dabatur, gratis daretur, & Sex. Claudio frumentaria procuratio mandaretur. Ascon. in Pisonianam, Cicer. pro Sestio, in Pisonem, & pro Domo.

C L O D I A de comitiis. Tulit idem, Ne quis per eos dies quibus cum populo agi liceret, de cælo seruaret. Ut omnibus festis legem ferri liceret: qua de caussa legem Æliam & Fusiam à Clodio sublatam toties Cicero queritur: in Sextiana, Pisoniana, & in hanc Asconius, & Dio lib. 38.

C L O D I A de iniuriis publicis: Tulit idem. sed de ea nihil me legisse puto, p̄xter hæc Ciceronis in ea pro domo: At tu etiam legem de iniuriis publicis tulisti. Anagnino nescio cui Menulæ per gratiam, qui ob eam legem statuam in meis ædibus posuit, ut locus ipse in tua tanta iniuria legem & inscriptionem statuæ refelleret.

C L O D I A de vi. Tulit idem: Ut de iis qui ciues Rom. sine iudicio populi indistaque caussa necaserint, quæstio haberetur. Tulit autem ob Ciceronem, & alios, à quibus necauit erant Catilinarij, quamuis nominatiū de Cicero ne nullam faceret mentionem. Velleius lib. 2 Dio xxxviii. Cicero ad Attic. III.

C L O D I A de M. Tullio. Tulit idem.

Vt M. Tullio Ciceroni, quod falsum s. c. retulisset, quod ciues Rom. indemnatos necasset, aqua & igni interdictum esset, néve ei intra quingenta passuum millia liceret esse, ne quis de ipsius reditu ad senatū referret, ne quis sententiam diceret, ne disputaret, ne loqueretur, ne pedibus iret in sententiā, ne scribendo adesseret. Pro domo sua, Post reditū in sen. & lib. ad Att. III. & Dio lib. 38.

C L O D I A de prouinciis. Tulit idem, Ut Gabinio Syria, Babylon, Persæ: Pisoni Macedonia, Achaia, Thessalia, Græcia, omnisque Bœotia proconsulari imperio mandaretur: iisque cum exercitu in eas prouincias ituris pecunia ex æario attribueretur. Cicero Pro domo, & in Sextiana.

C L O D I A de intercessione. Tulit idem Clodius. Ut libera & soluta in ferendis legibus Tribunorum plebis potestas esset, neque intercessione impediretur. Cicero in Sextiana. Nouē enim Tribunis unus obsistere poterat Dio li. 38.

C L O D I A de collegiis. Tulit idem, Ut collegia, id est, conuentus artificum à Numa instituti, & magna ex parte partim legibus, partim Senatus consultis sublati, restituerentur, multique alij restituerentur. Cic. in Sextiana, Pisoniana, Pro domo sua, Pedianus in Cornel. & Dio lib. 38.

C L O D I A de regno Cypri. Tulit idem, Ut Cyprus insula in prouincia formam redigeretur, ut Ptolemaeus rex Cyprī sedens cū purpura & sceptro, & illis insignibus regiis præconi publico subiuceretur, & cum bonis omnibus publicaretur. Ut M. Cato Quæstor cum iure prætorio, adiecto etiā Quæstore mitteretur in insulam Cyprium, & regiæ gazæ vendenda, & pec

& pecunia deportandæ præficeretur. Ut qui Byzantij rerum capitalium damnati exularent, populi Rom. nomine in eam ciuitatem reducerentur. Cicero pro Domo sua, pro Sex. De prou. cōs. Velleius lib. 2. Plutarch. in Vitis.

CLODIA de Pessinuntio sacerdotio. Tulit idē, ut Pessinuntio Matris magnę sacerdos, suo sacerdotio spoliaretur, fanumque illud Brogitaro Gallogræco attribueret. Pro Sextio, De aruspice. ref.

CLODIA de censoribus. Tulit idem, Ne quē Censores in legendo præterirent, néve qua ignominia afficeret, nisi qui apud eos accusatus, & utriusque Censoris sententia damnatus esset. Ascon. in Pisonianam, Cicero in eadem, in Miloniana, & Sextiana.

CLODIA de sociis ac nominis Latini. Tulit C. Claudius cōs. cū T. Sempronio, Anno DLXXVI. Qui socij ac nominis Latini censi essent, vt omnes in suā quisq; ciuitatē ante Kalen. Nouēbres redirent. Ut dictator, Cōsul, Interrex, Cēsor, Prætor, q; nunc esset apud forū, daret operam, vt qui manumitteret, in libertatē vindicaretur: iuslurandū daret, qui eum manumitteret, ciuitatis mutadæ caussa manu non mittere: qui id non iuraret, eum manumittendū non censuerunt. Liu. li. 41. qui tamen locus corruptus est: legendū fortasse, ab eo manumittendum.

CLAUDIA de comitiis. Tulit M. Clodius Marcellus cōs. cum Ser. Sulpicio, Anno DCCII. Ne in magistratuū comitiis absentiu ratio haberetur. Suetonius in Cæsare.

CLAUDIA de Colonia Nouicomi. Tulit idem M. Marcellus, Ut colonis, quos rogatione Vatinia Nouumceum Cæsar deduxisset, ciuitas adimeretur; q;od per

ambitionem, & ultra præscriptum data esset. Suetonius in Cæsare.

CLAUDIA de fœnore. Tulit Claudius Cæsar ne creditores in mortē parentū pecunias filiis familiarū fœnori darēt. Tacitus lib. 11. vbi aperte legē latā affirmat.

CLAUDIA de re numaria. Tulit, Ut victoriatus numus, qui ex Illyrico aduectus mercis loco habebatur, Romæ percuteretur: & eadem victoriæ nota & signatur. Plinius lib. 33. cap. 3.

CLAUDIA de tutelis. Tulit, Ut agnati mulierum tutelam legitimam recipere cogerentur. Vlpia. tit. xi. & Imp. leg. IIII. C. de legit. tut.

CORNELIA de patriciis. Tulit, cum collegis Sext. Cornelius tribu. milit. Anno CCCLXX. Ne quis patricius in Arce aut Capitolio habitaret. Liuinus lib. 6. Dionysius lib. 4.

CORNELIA de bello Antiochi. Tulit P. Cornelius cōs. cum M. Acilio, Anno DLXII. Vellent iuberentne cum Antiocho Rege, quique se etiam eius secuti essent, bellum iniri. Liuinus lib. 36.

CORNELIA Bæbiade ambitu. Tulere P. Cornelius, M. Bæbius cōs. Anno DLXXII. Liuinus li. 40. Florus præterea epit. XLVII. legē de ambitu latam testatur.

CORNELIA de C. Mario. Tulit L. Cornelius Cinna cōs. cum Cn. Octavio, Anno DCLXVI. Ut C. Marius, qui à L. Sylla oppressus profugerat, in urbem reciperetur. Velleius lib. 2. App.

CORNELIA iudiciaria. Tulit L. Cornelius Sulla Dictator & cōs. cum Qu. Metello: Anno DCLXXIII. Ut iudicia equestri ordini adempta, in solū ordinem Senatoriū transfferrentur. Ita quadrat annorum ratio ab Asconio tradita, quū sit,

Equites à lege Sēpronia ad hanc legē annos quadragīta iudicasse, quum Cice. oratorio more dicat quinquaginta. Flo.epit. lxxxix. Asco.in Diuin. & Cic. in eadem. Huius eiusdē fuisse pars videtur, caput illud quod Cice. Ver. iii. cōmemorat, ne cui extra ordinē Senatorium reiiciundi amplius quām triū iudicū potestas esset.

CORNELIA repetūdarū. Tulit idē, Ut in repetūdarū iudicio re^o omnino comperendinaretur, nec vna aſtione ea cauſſa abſoluere- tur. Ut certi dies prouincialibus magistratibus, quibus ſucessum eſſet, diſcedendi cauſa pꝫſtituti eſſent. Ut Legatis ſumptus pꝫſcriberetur. Ut accusatori liceret omnib. testimonium denunciare, pꝫterquam defensori: itē omnia clauſa rei obſignare. & litteras o- mnes tum publicas tum priuatas quib. instrui posset accusatio pꝫ- ter litteras publicanorū, Rōmam deportare liceret. Cic.Ver. iii. & iii. pro Posth.lib.epi. i. ix. & lib. i. epist. vi. & x. Item Verrin. iiiii. & in eam Asconius.

CORNELIA Agraria. Tulit idem, Ut proſcriptorum agri publici eſſent. Cicer. contra Rullum. Sal- lustius in Catilin.

CORNELIA ſumptuaria. Tulit idem, Ut Calendis, Idibus, Nonis, dieb^o Iudorū & feriis quibufdā ſolēnib. H-s. tricēnōe in cœnam inſumere i^o potestāſq; eſſet. ceteris aut aliis dieb. omnib. nō amplius ternos. ſunt & minora pretia reb. imposi- ta. Gel.lib. 2.c. 24. Macrob.lib. Sa- tur. iii. cap. 17. & Plut.in Sylla.

CORNELIA de municipiis. Tu- lit idē, Ut municipiis omnib. ius ciuitatis agrique adimeretur. Ci. Pro domo ſua pro Cæcin. Appia- nus bellī ciuilis lib. 2.

CORNELIA de magistratib. Tu-

lit, opinor, idē, vt q̄ cum imperio in prouinciā profectus eſſet, tam- diu illud imperiū retineret, quo- ad in vrbē reuersus eſſet: quū an- tea certo ac pꝫſinito tēpore im- periū illud terminaretur: & si suc- cessor nō mitteretur, noua roga- tione ad imperiū progādum op̄ eſſet. Item vt triginta tātū dies postquam successor miſſus eſſet, magistratui ad deceđendum cō- cederentur. Cic. epift. 9. ad Len- tulum, & lib. 3. ad App. epift. 6.

CORNELIA de ſumptibus fune- rū. Tulit idem. Plut. in eius vita.

CORNELIA de Trib. pleb. Tulit idem, Ne Trib. pl. ferendarum le- gū concionandive ius eſſet, néve ad eos prouocatio eſſet, vt ne iis intercedere liceret: néve iis qui Tribuni ple. fuissent, alios poſtea magistratus capere liceret. Cicer. De legib. 3. Cæſar comment. Gal. libr. 1. Plutarchus in vita. Florus in Epit. Appian. De bello ciuili 1. Ascon. in i. i. Verrin.

CORNELIA de prouinciis. Tulit idem: Ne quis plus anno prouin- ciæ pꝫeffet. C. ad Appium libr. Fam. v. Item ut Senatus quasdam prouincias decerneret.

CORNELIA de magistratibus. Tulit idem, Ut iis qui ſuas partes in ciuili bello ſecuti eſſent, hono- res ante tēpus capere ius eſſet. Ut ſi quis magistratiū peteret, quem ante gessiſſet, niſi decēniū inter- ieſtum eſſet, eius ratio non ha- beretur. Appian. de bell. ciuil. Ut proſcriptorū liberi hoīū peten- dorum potestate priuarentur. Plinius lib. 7. Quintil.li. xj. cap. 1. Ci- cero in Pifonian. Dio lib. 41.

CORNELIA de ſacerdotiis. Tulit idem, Ut ius creandorū ſacerdotiū à populo (cuius hac lege Domi- tia potestas erat) ad collegia ſa- cerdotiū transferretur. iijq; ex ve- teri

teri more tributis comitiis cooptarentur. Dio lib. 37. Et Asconius in Diuinat.

CORNELIA de Quæstoribus. Tulit idē, Ut viginti Quæstores supplēdo senatui crearentur, cui iudicia tradidet. Tacitus lib. 11. **CORNELIA de proscriptis.** vide Valeria.

CORNELIA maiestatis. Tulit idē Ne qui cum imperio prouincias obtinerent, populi senatusve in iussu exercitum de prouincia de portarēt, bellūmve sua spōre gererent. Cicer. in Pison. Alia capitā fuerunt, quæ Pedianus in Corneliana significat. Fuit & illud, ut à quæstionibus vel crūtis nullius dignitas exciperetur. Amm. Marcel. lib. 19.

CORNELIA de sicariis & veneficis. Tulit idem, Vti qui hominē occiderit, cuiusq; dolo incendiū factū erit, quīve homini occidi, furtive faciendi caussa cū telo ambulauerit, iudicio publico damnatur. Martia. li. 1. D. ad l. Cor. de sicar. quo sub titulo multa huius legis capita enumerantur. Ea legē excepti erant, qui proscriptione Syllana ob relata ciuum Ro: capita pecunia ex ærario acceperāt. Suet. in Cæsare. Eiusdē etiam hoc caput fuit, vt oū in consilium iri oporteret, Quæsitor à reo quæreret, clā an palā de se sententiā ferri vellet. Ci. in Cluentiana. Item, Vt si quis domi suæ necat' erit, ei qui seruos qui ante quæstionē fugerint, peruestigarit, & indicarit, in singulos seruos quos eius cædis conuicerit, quinos au- reos ex bonis occisi, aut si inde redigi ea quantitas non possit, ex publico accipiat. Vt de his qui ante quæstionē habitā fugerint, si aperto testamēto liberi scripti inueniantur, iudicium inter sica-

rios fiat, ita, vt ex vinculis causam dicant, & conuicti perinde ac serui puniantur: & qui conuicerit, deni aurei p̄mij nomine dentur ex bonis damnati. Caius l. 25. D. ad S. C. Syllanian.

CORNELIA de iniuriis. Tulit idem, vt Venuleius testatur in l. hos accusare. 12. in fi. De accusat. Ut in eos q; quempia pulsassent, verberassent, domumve alienam vi introissent, iudiciū daretur. Ut in eo iudicio nō esset, qui ei qui ageret, gener, socer, vitric⁹, priuignus, sobrinusve esset, propriusve eorum quemq; ea cognitione affinitatēve attingeret, quīve eorum cuius, parentesve cuius eorum patronus esset. Ut filius fa. ex omni causa iniuriarum agat, vt actori iusiurandum deferre liecat reo, an iniuriam fecerit. Si quis librum ad infamiam alicuius scripserit, composuerit, ediderit, dolōve malo fecerit, quo quid eorū fieret: etiāsi alterius nomine ediderit, vel sine nomine: vti de ea re agere liceret, vt si cōdemnatus sit, q; id fecit, intestabilis ex le. esse iubet. VI. l. 5. D. de iniu.

CORNELIA de falso. Tulit idē. De omni falsitatum genere, quæ in numis, testamentis, partibus, iudicis, tabulis publicis, aliisque rebus commissæ, publici iudicij pœnā mererētur: de q; b⁹ Iurisconsulti copiosè sub tit. Ad leg. Cor. De fals. crimina enim ferè sunt innumera, quibus q; pœna esset constituta nulla, hulus legis pœna, partim senatus consultis, partim principū rescriptis, partim ēt Iurisconsultorū respōsis attributa est. Meminit Ci. Ver. 3. De nat. deo. 2. & Suet. in Aug. Pon. l. 2. De ori. iur. Fau. Sent. 4. c. 7. & l. 5. ca. 24. Neq; verisimile esse qd quidam putant, id solum falso hac

S 3 le. coēr

le. coēceri, quōd in testamentis commissum esset: patet ex l. 9. D. de falsis.

CORNELIA de testamentis. Tulit idē, ut eorum testamenta qui in hostium potestate essent, perinde rata essent, ac si hi qui ea fecissent in hostium potestatem nō pervenissent: & hereditas ex his eodē modo ad vñūquēq; pertineat. Iullanus l. 12. D. Qui test. fac. pos. VI. ca. Instit. 23. Iauolenus in l. 15. De iniust. rup. Atq; ex hac l. inducta factio est, ut qui captus apud hostes decederet, mortuus eodem mētē quo captus esset putaretur. Eiusdē legis ca. opinor illuō fuisse q̄ in edicto Verris significatur, apud Cic. lib. Accusat. primo: Non minus multis signis quām ē lege oporteat, cautūmq; de numero testium quos in testamētis adhiberi oportet fuisse.

CORNELIA de lusu. Tulit, Ne quis in pecuniā luderet, spōlio nēmve in ludo, nisi qui corporis exercendi causa suscep̄tus esset, faceret, veluti hasta pilōve iaciēdo, currēdo, saliendo, luctādo, pugnādo. Marcia. l. 3. D. De aleator.

CORNELIA de iis qui legibus soluūtut. Tulit C. Cornelius trib. ple. C. Pisone, M. Glabrone cos. Ann. DCLXXXVI. Ne quis in senatu legibus solueretur, nisi CC. affūsset, néve quis intercederet quū de ea re ad populū ferretur. Asconius in Corneliana, quod tō pertinebat, vt esset quidem in senatus potestate dare extra ordinem imperia, legibūsq; soluere, sed ita vt pōst ad populū veteri more de ea referretur. Dio. li. 36.

CORNELIA de iurisdictione pr̄torum. Hanc idem, et si nemo repugnare ausus est, multis tamen innīs tulit, ut eodē loco scribit Asconius: Ut Pr̄tores ex edictis

suis perpetuis ius dicerent: quārē res tunc gratiam ambitiosis Pr̄toribus, qui varie ius dicere asseuerant, sustulit. Dio lib. 26.

CORNELIA de natali Vrbis. Tulit P. Corneliolus Dolabella cos. statim post Cæsarī necem, ut deinceps is dies natalis Vrbis haberetur. Appianus lib. De bello ciuil. secundo.

CORNELIA de M. Tul. Cic. Tulit centuriatis comitiis P. Cornelius Lentu. Consul cum Qu. Metello, Anno DCXCVII. & cum omnibus magistratibus p̄ater vnum pr̄torem App. Clodium, P. Clodij fratrem, & duos Trib. pleb. Sext. Attilium Serranū, & Numerium Quintium, pridie Nō Sextiles, ut M. Tullio Ciceroni redire in ciuitatem, venireque in Senatum liceret. Pro domo, pro Sextio, in Pisōnem, in Epist. fam. & alibi.

CORNELIA de limitibus. Tulit Ut per actuarios limites populo sicut per viam publicam itineris faciundi ius esset. Hyginus in libello, De limitibus constit.

CURIA de patrum auctoritate. Tulit M. Cur. Trib. ple. M. Fulvio, T. Manlio Coss. An. CD LV. Ut ante comitia magistratum patres auctores fierent. Liuius li. 10. Cic. De claris orat. Probus De viris illust. idem lege Publilia cautam de comitiis legum fuit.

CURIA lex dicebatur olim, quā in curiatis comitiis de eoū imperio ferebatur, qui in prouincias mittebantur: videlicet quid cuiq; imperij, atque ornamenti attribui placeret. Postea verò non ab vniuerso populo, sed à xxx. litotoribus ad speciem atq; usurpationem vetustatis, hoc est, ad triginta veteres curias representandas constitutis, iubebatur. Liuius li. 9. Cic. 2. Agraria in Rullum.

DECIM

D

DE C E M V I R A L E S de 12.
tab. Tulit App. Claudius decē-
uir cū collegis, Anno CCCII. Ut
leges x. tabularum ratæ essent,
eisq; populus pareret. His etiam
duas eodem anno tabulas addi-
derunt. Dion.lib.10. & Liu.lib.3.

D E C I A de duumviris nauibus.
Tulit M. Decius Trib. pleb. Junio
Æmilio Cos. Anno CDXLIII. Ut
duumvirois nauales classis or-
nandæ reficiendæq; cauſſa popu-
lus iuberet. Liu.lib.9.

D I D I A sumptuaria. Tulit App.
Claudio', Q. Metello cos. Anno
DCX. Ut vniuersa Italia, non so-
la vrbs, Fannia sumptuaria tene-
retur. Ut nō soli qui prandia cœ-
nāsve maiore sumptu fecissent,
sed etiam qui ad eas vocati es-
sent, atq; omnino interfuerint,
pœnis legis tenerentur. Macrob.
lib.3.cap.17.

D O M I T I A de sacerdotiis. Tulit
Cn. Domitius Ahenobarbus Tr.
ple. C. Mario III. L. Aurelio coss.
Ann. DCL. Ut non sacerdotum
collegia, vt antea, quem vellent
cooptarent, sed populi id bene-
ficium esset. Cum autem populus
per religionem sacerdotia man-
dare non poterat, rogauit vt mi-
nor pars populi, id est, tribus se-
ptemdecim vocarentur, ab ea
parte qui esset factus, is à colle-
gio cooptaretur. Suet. Nerone,
Velleius lib.2. Cice. in Agraria 2.
epist.5.ad Brutū, & pro Cornelio.
& Ascon. in eandem. Dio lib.37.

D V I L I A de magistratibus. Tulit M.
Duilius Tribunus plebis, Valerio,
Horatio coss. Ann. CCCIII. Ut qui
plebē sine tribunis pleb. reliquis-
set, quíq; magistratū sine prouoca-
tione creasset, ergo & capite pu-
niretur. Liu.lib.3. Dionys.lib.10.

D V I L I A Mænia de coitionibus.

Tulere de collegijs sent. M. Duilius, L. Manius tribu. pleb. Martio, Manlio coss. Ann. CCCXCVI. Ne quis postea populū seuocaret: qui hoc faxit, capitale esset. Liu.lib.7.

D V I L I A Mænia de fœnore. Tule-
re iidem, Ut fœnus ne maius vni-
ciatio exerceretur, Liu.lib.7.

F

F A B I A de ambitu. Tulit, Ut
certus numerus sectatorū esset,
id est, eorum qui candidatos in
campum deducerent, Cic. in Mu-
riana.

F A B I A de plagiariis. Tulit, Ut qui
hominem ingenuū vel libertinū
inuitum celauerit, vincū habue-
rit, emerit scīes dolo malo: quīc
in earū qua re socius erit, quīque
seruo alieno, seruæ' ve persuase-
rit, vt à dño domināve fugiat, vel
cū eām' inuito vel insciēte dño
domināve celauerit, vincū ha-
buerit, emerit scīens dolo malo,
quīc in ea re socius erit, iudicio
pœnaque pecuniaria damnetur.
l. pe. & vlt. D. ad leg. Fab. Item ne
seruus qui plagium admisit, pro
quo dñs pœnam intulit, intra de-
cem annos manumittatur. l. 12.
D. de manumis. Cic. pro C. Rabirio,
An de seruis alienis contra
legem Fabiam retentis, plura di-
cenda sunt? Et Iurisconsulti in
pandect. item Paulus Sen. 5. cap. 7.

F A B I A lex, pro formuladicitur
apud Paulum lib. Sen. 3. cap. 3. im-
propriè, quum ea lex non fuerit,
sed actionis formula. Similiter
autem Cicero Manilianas ven-
aliū vendendorum leges dixit,
in lib. De orat. j. pro Cautiones.

F A B I A de terminis. Ea legitur in
libro De agrorū conditionibus,
his fere verbis, quæ paucis qui-
busdam locis correximus, Qui
hac lege coloniam deduxe-
rit, municipium, praefecturam,
S 4 forū,

forum, conciliabulum constituerit, in eo agro, qui ager intra fines eius coloniae, municipij, fori, conciliabuli, praefectura erit, limites decumanivt fiant, terminique statuantur, curato: quique fines ita statuerit, hi fines eorum sunt, dum ne extra agrum colonicum territorium fines ducat: quicquid termini hac lege statuti erunt, ne quis quem eorum evicto, neve commoueto, sciens dolo malo: si quis aduersus ea fecerit, in terminos singulos quos eiecerit, locove mouerit sciens dolo malo. □
 xxv. in publicum eorum, quorum intra fines is ager erit, dare damnas esto, de quoque ea re curatoris, qui hac lege erit, iurisdictio, recuperatorumque datio additio esto. Si curator hac lege non erit, tunc quicunque magistratus in ea colonia, municipio, praefectura, foro, conciliabulo iuri dicundo praeerit, magistratus de ea re iurisdictio iudicisque datio additio esto: Inque ea re is qui hac lege iudicium dederit, testibus publice dunitaxat in res singulas denunciandi potestatē facito, ita ut est Repub. fideque sua videbitur. Et si is unde ea pecunia petita erit, condemnatus erit, eam pecuniam ab eo deinceps bonis eius, primo quoque die exigito, eiisque quod receptum erit partem dimidiām, eius cuius unius opera maximē is condemnatus erit, partē dimidiām in publicum redigito. Quod ex loco tetinimus aberit, si quis in eum locum terminū restituere volet, sine sua fraude licet facere: neve quid cui is ob eam rem hac lege damnas esto.

FALCIDIA de testamentis. Tulit P. Falcidius Trib. pleb. Domitio, Asinio coss. An DCCXIV. Eius hæc quatuor capita memorantur.

Qui ciues R. sunt, qui eorum post hanc legem rogata testamētum facere volet, ei quem pecuniām quāsque res, quibusque dare legare volet, ius potestasque esto, ut hac lege licebit. Quicunque ciuis R. post hanc legem rogatam testamentum faciet, is quantam cuique cui R. pecuniā iure publico dare legare volet, ius potestasque esto, dum ita detur legitur, ut ne minus quam quartam partē hereditatis ex eo testamento heredes capiant. Eis quibus ita datum legatum erit, eam pecuniām sine fraude sua capere licet: isque heres, qui eam pecuniām dare iussus damnatus erit, eam pecuniām debet dare, quam damnatus est. Si quis aliter quam hac lege liceat, pecuniām dederit, legauerit, heredi quartam partē eius pecuniā quæ data legata erit, ex eo testamēto retinere licet. Pau. l. j. D. ad leg. Falci. Euseb. in Chron. Dio vero lib. 48. hoc modo, ut heres quartam partē bonorum sibi relictorum, si grauiter oneratus sit legatis, accipiat: certa legatariis relinquat.

FANNIA sumptuaria. Tulit C. Fannius coss. cum M. Messalla. Anno DCCXII. ut ludis Roman. plebēis Saturnalibus, & aliis quibusdam diebus centenos æris in singulos dies impēdere liceret, decēmque aliis diebus in singulis mensibus, tricenos, ceteris autem omnibus diebus, denos. Ne quid volucrum poneretur, prēter unā gallinā quæ non esset utilis. Plin. lib. 10. c. 50. Gellius lib. 2. c. 24. Macr. lib. 3. ca. 17. Athenæus autem lib. 6. extremo eiusdem, legem sic exponit: ἐκέλευε δὲ ὅν μοις τριῶν υἱῶν πλεῖονας οὐδὲ εἰς τὰς αἰγίδας μη ὑποδέχεσθαι. κατὰ αὐτοὺς δὲ οὐ πεντε. πέντε δὲ τοῖς τῷ μηνὶ ἀγέροντες. οὐ πεντε δὲ πλεῖον

Ἐκ δύον δραχμῶν καὶ ἡμίσους, διὰ ἐπί-
τεπτοῦ χρέως δὲ κατανιστά δικαιόντες
τάλαντα δαπανᾶν εἰς τὸ στοιχεῖον ἐπε-
χώρει, καὶ οὐτα γηφέρει λαχανα. οὐδὲ
ἔσπεριν εἴθιστα.

F A V I A de terminis. Vide Fabia.
F L A M I N I A agraria. Tulit C. Flaminius Trib. ple. Aemilio, Publio coss. An. D. XXI. Ut ea regio Gallia, quæ Picenum vocatur, vnde Semones expulsi fuerant, militibus Romanis diuideretur. Poly. lib. 2.

F L A V I A de Tusculanis. Tulit M. Flavius Trib. pleb. Sulpitio, Aemilio coss. An. CDXXX. Ut in Tusculanos animaduerteretur, quorum ope ac consilio Veliterni, Priuernatésque populo Rom. bellum fecissent. Liu. lib. 8. Antiquata ibidem.

F U R I A de Aedilibus ex patribus creandis. Tulit M. Furius Camillus Dict. Ann. CCCXXCV. Ut duo Aediles ex patribus crearentur. Liu. lib. 6. in fin.

F U R I A de iure Campanorum. Dedit Campanis L. Furius Praetor, Follio & Plautio coss. Ann. CDXXXV. quum primum Capua in ditionem recepta Praefecti eò missi sunt. Liu. lib. 9.

F U R I A Attilia de Mancino. Tulerere L. Furius & Sex. Attilius Trib. ple. An. Vt C. Mancinus quod sine senatus auctoritate pacem cum Numantinis fecisset, iis dedetur. Cic. lib. 3. Offic. Epitome lvj.

F U R I A de testamentis. Tulit C. Furius Trib. ple. Ne cui, nisi manumissoris cognato, certisque aliis personis supra mille asses legare, mortisve caussa donare licet: quod si quis maiore summam Libi legatam accepisset, quadruplum eius quo plus quam licebat accepisset, redderet. Lata est autem (ut ait Iust.) legis 12. ca. coes-

cendæ caussa: qua uti quisque legasset suæ rei, ita ius erat. Cicero pro Balbo, & Ver. 3. Iustinian. De leg. Falc. Vlp. cap. Inst. 1. & 28.

F U R I A Caninia de manumissione. Tulerere opinor, P. Furius Camillus, C. Caninios Gallus coss. An. DCCLII. ut in testamento ex tribus servis non plures quam duos manumittere licet, usque ad decem, dimidiā partem: à decimo ad triginta teriam partem, ut tamen adhuc quinque manumittere licet, et quod ut ex priori numero: à triginta usque ad centum, quartam partem; et quod ut decem ex priore numero liberari possint: a centum usque ad quingentos, partē quintam similiiter, ut ex antecedenti numero 25. possint fieri liberi: ademq; praecipit ne plures numero quam 100. ex cuiusquā testamento liberū fiat. Eadē lex cauet, ut libertates servis testamento nominantur. Hac ex Inst. Vlpian. titu. 1. Paulo Sententia. 4. Caij Inst.

F U S I A de comitiis. Tulit P. Furius, siue Fusius Consul eū Sexto Atilio, An. DCXVII. Ut certis diebus, qui tamen fasti essent, agi cum populo non liceret. Cicer. in Sextiana, In orat. post reditum, De prouin. cons. & alibi frequen- tissimè. Latā illo tempore Cice. in Pisoneana testatur: qui centum annis dixit, pro circiter c. annos.

F U S I A de comitiis. Tulit Q. Fusius Calen. Praetor, C. Cæsare, M. Bibulo coss. Ann. DCXCIV. Quum in tributis comitiis omnium simul suffragia confundentur, itaq; fieret, ut singula genera de suffragiorū euētu sic inter se contenderent, ut quod recte statutū esset, id suo suffragio factū diceant, q; secus, in alios reiicerent. Tulit ut singula genera suffragiū

S 35 scorsim

Seorsim ferrent, quò sententiæ internosci possent. Hoc modo singulorum generum suffragia seorsim renunciabantur. Dio lib. 38.

G

G A B I N I A de nocturnis cœtibus. Tulit, ut qui conciones vilas clandestinas in urbe cœstauisset, more maiorum capitali supplicio multaretur. Ex orat. Porc. Latronis in Catil.

G A B I N I A de suffragiis. Tulit A. Gabinius Trib. pleb. Pisone, Popilio coss. An. DCXIV. Ut comitiis quibus magistratus crearentur, populus non voce, sed tabella suffragium ferret. Et quo id liberius esset cautum est. Ne quis inspiceret tabellam, ne rogaret ne appellaret, ita ab omni parte liberum iudicium suum in magistribus ereandis populus haberet. Cice. De leg. lib. 3. Et in lib. de ani.

G A B I N I A de pitatis persequendis. Tulit A. Gabinius Trib. ple. Metello, Marcio coss. An. DCLXXXV. ut bellum aduersus piratas Cn. Pompeio in trienniū ita inandaretur, ut toto mari quod est intra columnas Herculis, & in maritimis prouinciis usq; ad quadrinquentim à mari stadiū potestatem haberet imperandi regibus, præsidibus, ciuitatibus, ut se rebus omnibus ad eius belli administrationē necessariis iuuarent. Pedian. in Corne. Velleius lib. 2. Dio lib. 38. Plutat. in Pompeio, & Cic. de L. Manilia, & in ora. post redi. in Senat. Appia. in Mithrid.

G A B I N I A de senatu habendo. Tulit, ut ex Cal. Febr. ad Cal. Mart. quotidie Senatus cogeretur, & legatis exterarum nationum daretur. Cicero in Epist. ad Q. Frat. lib. 11. epist. 11.

G A B I N I A de usuris. Tulit, ne ius

diceretur de iis pecuniis, quæ versusura facta essent sumptuæ, ne s. prouinciales homines à Roma exaurirentur, ne grauior usura quam centesima exigeretur, sed & præter amissam sortem centam poenam sanciebat. Cic. lib. Epist. ad Att. 6.

G E L D I A & Cornelia de ciuitate. Tulere L. Gellius Publicola, Cn. Cornelius Lentulus coss. Ann. DCLXXXI. Vti ciues Ro. sint ij, quos Cn. Pompeius de consiliis sententia singulatim ciuitate donauerit. Cicero pro Balbo.

G E N V T I A Æmilia de clavo pangendo. Tulere ex s.c. Cn. Genutius, L. Æmilius coss. An. CCCXC. vt, qui Prætor maximus sit, Idib. Septemb. clavum pangat. Liu. lib. 7. vbi addit, Legē ætate sua fuisse priscis litteris verbisq; scriptam, clavumque, quia raræ per ea tempora litteræ erant, notam numeri annorum fuisse, eoque Minerua templo dicatam legem, quia numerus à Minerua inuentus sit.

G E N V T I A de fœnore. Tulit L. Genutius Tri. ple. C. Martio IV. Q. Seruilio coss. Ann. CDXI. Ne fœnerare liceret. Liu. lib. 7.

G E N V T I A de magistratibus. Tulit idem Martio, Seruilio coss. An. CDXI. Ne quis eundem magistratum intra decem annos caperet, neu duos magistratus uno anno gereret, vtiq; liceret, Consules ambos Plebeios creari. Liu. lib. 7.

G L I T I A, de testamentis. Citatur Caius ad legem Glitiam in lib. 4. D de inoffi. testa. Mendosè meo iudicio, quum Glitia non nomine, sed cognomē sit, ut ex Fastis intelligitur. Videbūm igitur an Titia rectius legerejatur, quæ de papillorum rationibus lata est, quò Caij sententia pertinet.

HIR

H

HIRCIA de Pompeianis. Tulit A. Hircius, ut Pompeiani ad dignitates non admitterentur. Et epist. Anto. Philip. 13.

HORATIA Valeria de plebiscitis. Tulere L. Valerius, M. Horatius coss. An. CCCIV. Ut quod tributum plebs iussisset, populus teneret. Liu. lib. 3. Dio 11. quod postea lege Hortensia, & Publia confirmatum est.

HORATIA de magistratibus sacrosanctis. Tulit idem, ut qui Tri. pleb. & dilibus, iudicibus nocuisse, eius caput Ioui sacrum esset, familia ad eadem Cereris, Liberi, Liberæq; venum iret. Liuius li. 3. Dio lib. 5.

HORATIA de Caia Tarritia, virginie Vestali. Tulit, ut certi honores ei tribuantur, in his ut testabilis esset, ut si quadraginta ann. nata sacerdotio abire, ac nubere voluisse, ius ei potestasque exaugurandi atq; nubendi esset, munificentia & beneficiis gratia quod campum Tiberinum sive Martiū populo Rom. condonasset. Gell. lib. 6. c. 7. Plutar. in Publicola, ubi eam Tarquiniam appellat.

HORTENSI A de nundinis. Tulit, ut nundinæ, quæ prius erant feriae, fastæ essent: uti rustici, qui nundinandi causa in urbem veniebant, lites componerent. Macrob. lib. Satur. 1. cap. 16.

HORTENSI A de plebiscitis. Tulit Q. Hortensius, Dictator seditionis sedandæ causa creatus, Ann. CDLXVII. Ut eo iure plebs statuisset omnes Quirites tenerentur: quum antea Patricij nō tenebatur. Gell. li. 15. c. 27. Florus Epit. xj. Pli. li. 16. c. 10. August. li. 3. de ciuitate Dei, ca. 17. quod postea lege Publia confirmatum est.

HOSTILIA de furtis. Tulit A.

Hostilius Consul cum A. Atilio, An. DLXXXIII. Ut furti agere licceret eorum nomine, qui apud hostes essent, aut Reip. causa absent, quive in eorum cuius tutela essent. Instit. de iis per quos ag. pos. Hinc illæ Hostilianæ actiones, i. formulæ apud Cic. libr. de orat. j. vbi de militis testamento agitur.

I

ICILIA de Auentino. Tulit L. Icilius Trib. ple. Valerio, Sp. Virginio coss. An. CCXCVII. Ut Auentinus mons plebi ad ædificia concederetur. Οὐαὶ οἰδόται πνεύμασιν ἀποτελεῖσθαι, κομισταίρους τὰς δαπάνας αἱ ἀνοήσια παραδίδονται. τὰ δὲ ἄλλα οστα ἐν τῷ δημόσιαχωρίῳ ἀντί τοι δημόσιον παρεχελεύοντα διέλεγον. i. quæ priuati quidam iure quæsita possidebāt, ea p. domino possiderent: quæ vero vel vi, vel claram accepta ædificiis occuparāt, ea recuperatis impētis quas arbitrii statuissent, populo redderent, cetera vero, quæ publica essent, ea populum sine precio recipere, & inter se diuidere. Dionys. lib. 10. & Liuius lib. 3.

ICILIA de Trib. ple. tulit. Sp. Icilius trib. ple. T. Geganio, P. Minutio coss. An. CCLXI. Δημάρχος γράμμου αἰγαρεύοντος τῇ δημοσίᾳ διδοὺς εἰς λεγέτω μηδὲν ἀναλίγειν, μηδὲ μεσολαβεῖν τον λόγον. Εάν δέ τις παρέταῦτα ποιήσῃ, διδότω τοῖς δημάρχοις ἔγκυτας, αἰτηθεὶς εἰς ἔκποστον ἢν αὐτῷ ἀποθάσσει ζημιας. οἱ δὲ μηδεὶς εἰγκυτῶν, δαράτω ζημιαντο, καὶ τὰ χειματικὰ οὖν ἵεσαι στο. οἴδη αἱ μητροὶ πειτέντων τῷδε ταῦτα τὰς ζημιας, οἵ κατεῖς ἔσωσται διὰ τῆς δημοσίας. i. tribuno ad populum concionanti

nanti, ne quis contradicito, néve eum interpellato. Qui contrà faxit, prædes Tribunis dato se multam quam ipsi interrogabunt soluturum: qui prædes non dederit, capital esto: familiāq; eius sacra esto. Si quid ei in multis corruever sit, populi iudiciū esto. Dio.li.7.

I V L I A de ciuitate. Tulit Sext. Iulius Cæsar cos. cum L. Martio, ann. DCXII. Ut ciuitas sociis & Latinis omnibus qui arma deponerent daretur. nam Italici belli restinguendi caussa lata est. Additur in Orat. pro Balbo, Qui fundi facti essent. Gell. lib. 4. cap. 4. Appianus lib. de bell. ciuil. j. Eutropius.

I V L I A de prouinciis. Tulit C. Iulius Cæsar consul cum Bibulo, DCXCV. Ut Achaia, Thessalia, cuncta Græcia liberæ essent, neq; in iis magistratibus pop. Rom. ius dicere liceret. Cic. Pro domo sua, in Pison. & de prou. consul. Item ut Magistratibus trāseñtibus, eo-rūq; comitibus fœnī aliāque ab oppidis & vicis subministrarētur. Ad Att. lib. 5. & in Pison. Itē duabus in ciuitatibus prouinciæ suæ Magistratus decedentes rationes suas relinquerēt: easdēq; totidem verbis ad ærarium referrent. Cic. Epist. fam. lib. 5. epist. 20. in Pison. Itē, Ne coronarium aurum iis qui prouincias obtinerent, vel decerni, vel ab iis accipi liceret, nisi decreto triumpho. Cic. in Pison. Ne quis aut de prouincia exercitus deduceret, aut bellum sua sponte iniussu populi, aut Senatus gereret. in Pisonem.

I V L I A Agraria. Tulit idem eodem tempore, vt ager Stellas, maioribus consecratus, item Campanus ad subsidia Reip. vectigalis relietus, plebi diuideretur. Diuisit ex tria sortē xx millib' ciuiū, quibus

terni pluresq; liberi essent. Vel- leius lib. 2. Plutarch. in Pomp. & in Cæsar. & in Cat. Vtic. Dio 38. Aliā præterea Callistratus come- morat in l. 3. D. term. mot. Ut qui terminos statutos extra suū gra- dū finēsve dolo malo mouerint, in singulos terminos quos eiece- rint, locōve mouerint, quinqua- ginta aureos dare in publicum damnentur, eiisque rei actio pe- titio ei qui volet detur.

I V L I A de vi. Tulit idem, Ut ei qui de vi damnatus esset, aqua & igni interdiceretur, Cice. Philip. j.

I V L I A maiestatis. Tulit idem, vt ei qui maiestatis damnatus esset, aqua & igni interdiceretur. Cice. Philip. j.

I V L I A iudicia. Tulit idem, vt iudicia ad duo genera iudicū re- digerentur, equestris ordinis & Senatorij. Tribuni verò ærarij, quod erat tertium, tollerentur. Suetonius in Cæsare. Meminit Gellius lib. 14. cap. 2. Dio lib. 43.

I V L I A de sacerdotiis. Tulit idem, vt in cooprändis sacerdotibus etiā absentium ratio haberetur. Patet ex lib. j. epist. ad Brutum.

I V L I A repetundarum. Tulit idē, vt ex Vatiniana & Sextiana intel- ligitur, Ne cui, qui in prouincia eum potestate imperiove esset, pecuniam capere, conciliare lice- ret, extrā quām si ad tēplū moni- mentūmque capiat. Cicer. epist. j. ad Q. fra. & epist. j. lib. vj. ad Att. vt ab iis exigetur pecunia, ad quos ea, quā is ceperit qui dāna- tus sit, peruererit, vt transeunti- bus magistratibus eorūmq; co- mitibus fœnū aliāq; ab oppidis & vicis subministrarentur vt ii- dē quū de prouincia decederent, rationes in prouinciæ duabus ci- uitatibus quæ ipsi maximè vi- derentur relinquerēt, & totidem verbis

verbis, ad ærarium referrent. Ne qui cum imperio essent, iniussu populi aut senatus de prouincia exiret, exercitū educerent, bellū sua sponte gereret, in regnū alienum accederet. Cic. pro Postume. In epist. li. 5. epist. 20. & in Pisoniana. Item, Ne quis in magistratu, potestate, curatione, rogatione, vel quo alio officio, munere, ministeriove publico, quīve ex cohorte cuius eorum est, pecuniam ob iudicandū, decernēdūmve accipiat, vel quo magis aut minus quid ex officio suo faciat: ne q̄s ob militē legēdū, mittēdūmve, & accipiat: neve quis ob sententiā in senatu consiliove publico dīcendā, pecuniā accipiat, vel ob accusandū, vel nō accusandum, vtq; urbani magistratus ab omni sorde se abstineat: néve plus doni muneris in anno accipient, quam quod si aureorum 100. ne quis ob iudicē, arbitrumve dandū, mutandū, iubēdūmve vt iudicet: néve ob non dandū, non mutandū, non iubendum vt iudicet: néve ob hominē in vincula publica coniiciēdū, vinciendū, vincirive iubendum, exve vinculis dimittendū: néve quis ob hominem condemnandum, absoluendūmve: néve ob litē astimandā, iudiciūmve capitū pecuniāve faciēdū, vel non faciēdū aliquid accipiat, néve in acceptū feratur opus publicū, frumentū publicē dandū, præbendū, approbandū, sarta tecta tuēda, antequā perfetta, probata, præstata lege erūt, vt venditiones locationes eius rei causa pluris minorisve factū, irritū sint, néve usucapi ea res possit, priusquā in potestatem eius à quo profecta sit, hereditate eius veniat. Hæc ex Pandectis.

IVLIA de sacerdotiis: Tulit idem, vt

absentis haberi rationem licet. Cicer. Epist. 5. ad Brutum.

IVLIA de prouinciis. Tulit idem Dictator, Ne prouinciaz prætoriaz plus quam annum, neu plus quam biennium Consulares obtinerentur. Cic. Philipp. 1. & 3. & 8. item Dio libro 43.

IVLIA de legibus Cæsar. I. Tulit idem, Vt ei qui in suas leges non iurasset, capitale esset. Appianus De bell. ciuil. ij.

IVLIA de fœnore. Tulit idem, Vt disiecta nouarū tabularum expectatione, quæ crebrò mouebatur, debitores creditoribus satisfarent per estimationē possessionū, quanti quasque ante ciuile bellum comparassent, dedueta summa æris alieni, si quid usurpatione numeratū aut prescriptū fuisset: qua conditione quarta ferè crediti deperibat. Sueton. in C. Cæsare, Cæsar lib. 3. de bel. ciuil. Eadem de modo credēti possidendi intra Italiam cauebatur, Tacitus libro quinto.

IVLIA de colonis. Tulit idem, Vt ager Campanus viginti millibus ciuium extra sortem diuidetur, eoque coloniaz deducerentur. Sueton. Julio, & Augusto.

IVLIA de vi publica & priuata. Tulit C. Iu. Octavius August. In eos qui vim armis aut sine armis fecissent. Hoc enī est vim publicam, aut priuatā admittere. Florus Epit. cxx. Sueton. in eius vita. Hanc legem Iuliam publicorū & Iuliam priuatorū appellat Vlp. in l. si præses, 32. D. de pœn. & l. j. D. vnde vi. Eadem præterea l. canebatur, ne rē vi possessam usucapere licet. l. 33. §. 2. D. de usurp.

IVLIA maiestatis. Tulit idem. Qua tenetur is cuius opera dolo mala consilium initum erit, qua obsides iniussu principis intercederent,

zēt, qua armati homines cum fe-
llis lapidibusve in vrbe sint, con-
ueniantve aduersus rempublicā,
locave occupētur vel tēpla,qua-
ve cōetus conuētūsve fiat, homi-
nēsve ad seditionem conuocen-
tur:cuiusve opera,consilio, dolo
malo consilium initum erit, quo
quis magistratus populi Romani
quīve imperium potestatēmve
habet occidatur, quāe quis con-
tra Républicā arma ferat: quīve
hostib. populi Romani nūciū,lit-
terasve miserit, signūmve dede-
rit fecerītve dolo malo, quo ho-
stes populi Romani consilio iu-
uētur aduersus républicā, quīve
milites sollicitauerit considera-
uerītve, quo seditio, tumultūsve
aduersus républicā fiat. Quīve de
prouincia cūm ei successum esset
nō discessit, aut qui exercitū de-
seruit, vel priuatus ad hostes per-
fugit. quīve scīes falsum conscri-
pīt, vel recitauerit in tabulis pu-
blicis: nam & hoc ca. i. leg. maie-
statis enumeratur. Quīve in bel-
lis cesserit, aut arcē tenuerit, aut
castra concesserit, quīve iniussu
principis bellum gesserit, dele-
ctūmve habuerit, exercitū cōpa-
rauerit, quīve cūm ei in prouin-
cia succēsū esset, exercitū succe-
soni nō tradidit: quīve imperium
exercitūmve populi Romani de-
seruerit: quīve priuatus pro pote-
state magistratiue quid scīes do-
lo malo gesserit: quīve quid eo-
rū, quāe suprā scripta sunt, facere
curauerit. Cuiusque dolo malo
iureiurando quis adactus est, quo
aduersus républicā faciat, cuius-
ve dolo malo exercitus populi
Romani in insidias deductus, ho-
stibusve proditus erit: factūmve
dolo malo cuius dicitur, quomini-
nus hostes in potestate pop. Ro-
mani veniāt: cuiusve opera dolo
malo hostes popul. Rom. cōmea-

tu, armis, telis, equis, pecunia, a-
liāve qua re adiuti erunt: utve ex
amicis hostes pop. Rom. fiant:
cuiusve dolo malo factum erit,
quo rex exterā nationis pop. Rō.
minus obtemperet: cuiusve ope-
ra dolo malo factum erit quo ma-
gis obsides, pecunia, iumenta ho-
stibus pop. Rom. dentur aduersus
rempublicam. Item qui confes-
sum in iudicio reum & propter
hoc in vincula coniectū emiserit.

I V L I A de ambitu. Tulit idem, Ut
qui petiturus magistrātū, vel pro
uinciam, vel sacerdotum turbam
suffragiorum caussa conduixerit,
seruos aduocauerit, aliamve quā
multitudinē cōduxerit, cōuictus
vt vis publicē reus in insulam de-
portetur. Sue. in Au. Pau. Sen.s.c.
32. & in Iur. Pan. Diuersū tamen
Dio tradit li. 56. Ut qui magistrā-
tum ambiissent, quinquenniū à
magistratibus arcerentur. quod
ipsum Zonaras li. 11. secutus est.

I V L I A de maritādis ordinib. Tulit
idem, Ne cōelibes, nisi qui genere
essēt pximi, quicquā ex testamē-
to ciuis Ro. caperēti: néve orbi
plusquā dimidium eorū quāe reli-
cta eisēt. Hoc ex Euseb. Niceph.
& Sozomene, & l. i. C. de infir.
pōe. cōeli. Ne cōinx cōiugis testa-
mēto nisi decimā relitorū par-
tē caperet, fiscus reliquas nouē.
VI. c. Inst. 15. l. i. C. de his qui se
def. li. x. l. z. C. de infirm. pōe. cō-
eli. Exemini, inquit VI. lex Iulia à
morte viri anni tribuit vacatio-
nē: à diuortio 6. mēsiuny, lex autē
Papia, à morte viri, triennijs, à re-
pudio anni & sex mēsiū. Vlp. c.
14. Sue. in Aug. Ut priori ex con-
sulib. fasces sumēdi potestas sit,
qui plores liberos quā collega,
aut in sua potestate habet, aut
bella amisit: sed si par vniq; nu-
merus liberoru eset, maritus, aut
qui in numero maritorum est, pre-
feratur:

feratur: si vero ambo & mariti & patres totidē liberorū sūt, tū ille pristinus honos instauretur, & q̄ maior natu est, prior fasces sumat. Gel.li. 2. c. 15. Ut si liberta ab inuitō patrono diuerteret, alij nubere inuitō patrono nō posset. Ut iusurandū quod liberto impositū est, ne vxorem ducat, ei remittatur. l. 6. §. 3. De iure pat. l. 1. D. vnd. vir & vxor. Ne senatores eorumve liberi, libertinas, & q̄ ipse, qua rūmve pater matrēve artē ludicrā fecerit, item ex numero corpore q̄stū faciētiū vxorē ducant. Ceteri autē ingenui prohibentur ducere lenā, à lenone lenāve manumissā, & in adulterio deprehensā, & iudicio publico damnatā, & quæ artē ludicram fecerit. Pau. l. 44. D. de ritu nu. Marcia. aut in l. 19. eo. scribit, c. 15. fuisse, Ut qui liberos quos habet in potestate, iniuria prohibuerint vxores ducere, vel nubere, à magistratibus cogantur in matrimoniu collocare, & dota re. Ut patriciis liceret libertinas vxores ducere: p̄terquā si senatores senatorūmve liberi essent, ne qua spōsalia rata esset, nili statim exacto biennio nuptiæ fierent, hoc est ne puellæ 10. an. minores, quarū annus ætatis 12. maturus cōiugio habebatur. Zonaras lib. 11. Hæc autem lex in libris nostris interdum Iulia tantum, interdum Papia, interdum Iulia Pappia, interdum Pappia Poppea dicitur.

I V L I A de vicesima. Tulit idē, Ut q̄ hereditates, legata & donationes mortis caussa ad alienos, aut locupletes perueniret, earū pars vicesima ad fiscū p̄tineret. Ut testamēta in municipiis, colonis, oppidis, p̄fectura, vico, castello, cōciliabulo facta, in foro vel basilica, p̄senteib. testib. vel honestis viris inter horā 2. & 10. dici reci-

tētur, exēplōq; sublato ab iisdem rursus magistratibus obsignato, quorum p̄senta constat aper- tum. Ut testamētum statim post mortem testatoris aperiatur, hoc est, à p̄sentiib intra triduum vel quinque dies, ab absēntib quoq; intra eos dies, cū super- uenerint. Ut testes vel maxima pars eorū adhibeantur, qui signauerint testamentum, ita ut agni- tis signis, rupto lino aperiatur & recitetur. atque ita describendi exempli fiat potestas, ac deinde signo publico obsignatum in ar- chiuū redigatur, vt si quando exemplum eius intercederit, sit vnde peti possit. Dio lib. 38. & Pau. Sentent. 4. tituio iexto.

I V L I A de iudiciis. Tulit idē, qua for- mā iudiciorū cum publicorum tum priuatorū p̄scripsit. Gel.li. 14. c. 2. Ut qui nomen alicuius de- fertet, locū, annū, & mēsem, quo crīmē admīsum erit, designet. l. 3. De accus. Ne eodē tempore, de duobus reis quis quæreretur, ni- si suarū iniuriaū caussa. l. 12. eo. Ne inuito denūcietur, ut testimoniū dicat aduersus sacerū, gene- rū, vitricū, priuignū, sobrinū, so- brinam, sobrino natum, eosve qui priore gradu sint. Item ne li- berto ipsius liberorum eius, pa- rentū, viri, vxoris: itē patroni, pa- tronaz: & ut ne patroni patronaz aduersus libertos, neq; liberti ad- uersus patronū cogātur testimoniū dicere. l. 4. D. De testib. Ut in iuris priuatos qui in iudicē con- sensissent, iuris dicendi ei iudici potestas esset. l. 3. §. 1. D. De iud. Ne qui iudex sit, arbitrium recipere eius rei, de qua iudex est, in ve- le promitti iubeat. l. 9. de arb. Ne minor annis viginti iudicare co- gatur. l. cum le. 41. D. De arbit. Ut saturnalibus. triduo feriæ ser- uarentur. Macrobi. lib. 1. c. x. Ean- dem

dem etiam latu opinor, ut certus patronorum numerus esset. Meminit Asconius in argumēto pro Scauro. Et si quis reus vel accusator domum iudicis ingrediatur, per legē Iuliā iudiciariā in legem ambitus cōmittit. l.j.D. de ambit. Itē ne iudices suo anno in alienas ædes ingrediantur. Dio li. LIV.

IULIA Caducaria. Tulit, opinor, idem, & eiusdem legis hæc duo fuere capita, Ut si nemo sit ad quem honorū possessio pertinere possit: aut sit quidem, sed ius suū amiserit, bona publicentur. Vlp. ca. Inst. 28. Idē l. 4. §. eodem, D. De fideic. li. Quare & si caduciis legibus bona delata sint, idē erit probandum. Sic enim locum hunc nobis restituit Iacob. Cuiacius, vir acri ingenio, eximiāque doctrina p̄xeditus. Eandem legē Iuliam significat Julianus leg. xcvi. §. 1. De legat. & fid. li. j.

IULIA de adulteriis. Tulit idem, Si quis stuprū adulteriumque faceret, sciens, dolo malo. Suet. in Augusto, & Iurisconsulti tit. Ad leg. Iuli. de adult. Cornelius. Tacitus lib. 2. Huius caput etiam hoc fuit, Ne maritus dotale prædium inuita vxore alienet: néve id etiam eius voluntate oppigneret. Paul' lib. Sent. 2. capi. 22. & Iustin. sub tit. Quibus alien. licet.

IULIA Theatralis. Tulit idem, Ut equitibus Ro. quibus ipsis parentibusve equester census vñquam fuisset, in quatuordecim ordinibus lege Roscia Theatrali constitutis considere liceret. Sueton. Augusto. Plin. lib. 33. cap. 2.

IULIA sumptuaria. Tulit idem, Ut profestis diebus ducentos numeros in conuiuīs consumere licceret: Calendis, Idibus, Nonis, & aliis quibusdā festiuis trecentos, nuptiis autem & repotiiis H-s.

millies. Gellius lib. 2. cap. 24.

IULIA de manumissionibus. Tulit idem, Ut Imperator, cū seruum manumittit, non vindictam imponat, sed simpliciter liberum esse iubeat. Paulus l. apud eum. 14. D. manumiss. Qua lege tam manumissoris, quam manumissiæ statem definiuit, iurāque quibus patroni aduersus libertos vterentur, constituit. Dio lib lib. 55.

IULIA de veneno. Nominatur à Sueton. in Nerone.

IULIA peculatus. Tulit idem, Ne quis ex pecunia sacra, religiosa, publicâye auferat, néve intercipiat, néve in rē suam vertat: néve faciat quo quis auferat, intercipiat, vel in rem suam vertat: nisi cui vtique lege licebit. néve quis in aurum, argentum, æs publicū quid indet, néve immisceat: néve quo quid indatur, immisceatur, faciat sciens dolo malo, quo id peius fiat. Vlp. l. j. D. eo.

IULIA de residuis. Tulit idem, Ne quis eam pecuniam quæ in usum publicum erogari, vel in æarium inferri debuit, priuatim retineat. l. 2. D. ad leg. Iul. pecul.

IULIA Titia de tutoribus. Tulere, Ut prouinciarum præsides mulieribus pupillisve tutores nō habentibus, tutores darent. Iustin. De Atil. tut. & Vlp. ca. Inst. 11.

IULIA de cessione bonorum. Tulit, Ut qui sine dolo suo malo æri alieno satisfacere non posset, bonis suis cedendo liberaretur. l. 4. C. Qui bon. ced. poss. & in Cod. Theodosiano, lib. 4. tit. Qui bonis ex lege Iulia ceder. possunt.

IULIA Miscella de testamentis. Tulere, vt coniugi superstiti legatum sibi à demortuo ea legne iterum nuberet, ita capere ius esset, si intra annum iaraet se liberorum quærendorum caussa velle

velle nubere. Iustin. tract. de indicta viduitate, & l. Iulia Miscella tollenda. lib. 6. Cod. titu. 40. & Nouell. const. 22. Vbi Iulium Miscellam eius legis auctorem nominat: reclamante (vt mihi quidem videtur) tota antiquitate: quin etiam, quod eodem loco L. Mutium Sc̄euolam scribit legi cautionem apposuisse, vt anno præterito coniunx aliter legatum capere non posset, quām si cautionem dedisset, se ad secundas nuptias non peruenturam, falsum opinor: sed ita cautionem interpretor, vt ad hoc quoque negotium Mutianæ cautionis versus adhiberetur.

IVLIA Plautia de Usucaptionib. vide **IVLIA** de vi, & Plautia de vi. Neres vi possessas usucapere vlo tempore liceret. Iustinia. De usucap. lib. j. Inst.

IVLIA SEMPRONIA: de limitibus. Tulere, vt per actuarios limites populo eundi ius esset, sicut per viam publicam. Hyginus in libello de limitib. constit. Apud Frontinum autem Tiberij Cæsaris constitutio legitur, ex qua hæc sumpsimus. Est & aliud monumentum, quod non longe ab ædibus vel itinere publico constitutum, id est, iuxta legem Semproniam & Iuliam, quod cardinibus & Decumanis constitutum esse monstratur, quod rationem finium recipere videtur, id est, concurrentium linearum atque secantium se inuicem, & ordinem in utroque custodit, limitem rationem discernens.

IVNIA PETRONIA, de libertate. Tulere C. Iunius Cæsonius, Petronius Turpilianus Consules. Anno 1000. vt si dissidentes pares iudicium existant sententia, pro libertate pronuncietur.

Hermoge. l. 24. ff. de Manum. Ab eodem quoque Petronio lex Petronia ac ieruis suo loco intrà numeratur.

IVNIA de Trib. ple. vide Sacra-

IVNIA Licinia, de legib. Tulere D. Iunius, & L. Licinius coss. anno urbis 1000. vt leges Trinundino ante promulgarentur, quām ad populum ferrentur. Cicero s. in Anton. 1. & 4. Epi. ad Attic. in Vatinium, & pro Dom. sua.

IVNIA de Regio & consulari imperio. Tulit L. Iunius Brutus solus Consul, Anno 240. Ut imperium Tarquinio abrogaretur, vt ipse idem cum coniuge ac liberis, itemque omnes Tarquiniae gentis exularent: Ut capitale esset si quis de iis reuocandis mentionem facheret: Ut regio Imperio abrogato, Consules duo regia potestate quotannis comitiis centuriatis è populo crearentur. Dionys. lib. 4. Liuius lib. 2.

IVNIA Vellea de heredum insti. Tulere, vt qui Testamentum faceret, is omnem virilis sexus, qui ei suus heres futurus erit, cum nasceretur, instituendi, exhereditadive potestatem haberet, etiam si viuo testatore nasceretur. Item vt si quis ex suis heredibus suus heres esse desineret, liberi eius & cæteri in locum suorum sui heredes succederent. Sc̄euola l. Gallos. 39. de Liber. & posthum.

IVNIA NORBANA de Libertinis. Tulere M. Iunius Silanus, L. Norbanus Balbus coss. Anno d. 200. lxxi. vt iij serui qui neque ceniu, neque vindicta, neque testamento, sed aut per epistolam; aut inter amicos, aut conuiuij adhibitione liberi fierent, non ciues Rom. sed eorum iure quo latini coloni ci-

T sent

sent. Ut si Latinus ciuem Romanum vel Latinam vxorem duxerit, testatione interposita, quod liberorum quærendorum caussa vxorem duxerit, postea filio filiave nato, natave, & anniculo facto posset apud prætorem vel præsidem prouinciaz causiam probare, & fieri ciuis Romanus, tam ipse quam filius filiave eius & vxor, si & ipsa Latina sit. Ut Latinorum legitimaz successiones nulla prorsus essent, sed eorum bona manumissiores tanquam servorum peculia sibi haberent. Ut liberti ius ciuitatis Romanæ non ante haberent, quam ius aureorum annulorum, aut natalium restitutionem à principe impetrassent. Vlpia in Instit. tit. 3. Iustin. §. 5. de Success. libe. & Nouell. 78.

L

LABIENA de Sacerdotiis, Tulit T. Labienus Trib. pleb. Cicer. & Antonio Coss. Anno vrb. 100XXCVI. Ut ius creandorum sacerdotum penes collegia esset ex vetere lege Domitia, quam lex Cornelia abrogarat. Dio libro 37.

LAETORIA de minoribus. Tulit, ut iis, qui furiosi vel prodigi essent, curatores darentur: qui eos circumscripsissent, iudicio publico tenerentur. Cicero 3. offic. & 3. de Nat. Deor. quibus tamen locis, alij Latoria, alij Lectoria, alij denique Plectoria legere malunt. & Capit. in Anton. philos. Né à minoribus vigintiquinque annis stipulari liceret, hoc est ne stipulatione obligari possent. Sueto. in quarto prætorum, apud Priscianum lib. 8. Et hoc illius caput meo iudicio Plautus significat in Pseudolo, ubi Callidorum

adolescentulum sic introducit differentem, Act. I.

Nimis miser sum, nummū nusquam reperire argenti queo,
Ita miser & amore pereo &
inopia argenteria.

Et infrà statim,

Perij, annon tam lex me perdit
quinauicenaria?

Me uunt credere omnes.

Proferitur in eandem sententiam à Constantino in l. 2. Cod. Theo. de Donationibus.

LICINIA & Mutia de peregrinis. Tulere L. Licinius Crassus & Qu. Mutius Scæuola Coss. Anno VI. 655. Ut socij Latini Romanæ ciuitatis iure priuati suas in ciuitates redigerentur. Cicero de Clar. orator. 3. Offic. 2. de Orat. pro Cornel. Balb. pro Sextio, Asconius in orat. pro Cornel. Appian. lib. I.

LICINIA de Sodalitiis. Ut in Sodalitiis iudices ab accusatore ex tribubus ederentur. Cicero pro Plancio, & 8. Famil.

LICINIA Æbutia, de legumlatoribus: Tulere, Vti ne ei qui legem de curatione potestatēve aliquia tulerit, eiusque collegis, cognatis, affinibus, ea potestas curatione mandaretur. Cicero j. contra Rull. & pro Domo sua ad Pontifices.

LICINIA Rogatio de Sacerdotiis. Promulgavit Qu. Licinius Crassus: ut sacerdotum cooptatio ab ipsorum collegio ad populum transferretur. Cicero de amicitia.

LICINIA de Fœnore. Tulit C. Licinius Stolo Tribun. Fleb. Furius, Clœlio &c. Trib. milit. Anno viib. CCCLXXVI. ut deducto de capite, quod usurpis perniverratum

zatum esset , triennio & quāis potiōibus persolueretur. Liuius libro sexto.

LICINIA de magistratibus è plebe creandis. Tulit idem , Ne Tribunorum militum coinitia fierent, sed consulū, & utique alter ex plebe crearetur. Liuius lib. 6.

LICINIA Agraria. Tulit idem, Aemilio, Valerio &c. Trib. milit. Anno CCCLXXVI. Ne quis plus quingenta iugera agri , centum pecoris maioris capita, quingen- ta minoris possideret. Varro libro j.de re Rustica , Colum. libt. j.cap.3. Liuius lib. 6. Appia. libro j Bell. ciuil. A. Gell.lib.20.cap.j. Valer. libr. 8. c. 6. Plin.libro 18.c. 3. Velleius libt.2. Plutarch. In Camillo & in Gracchis. Videtur de septem iugeris viriū diuidendis cauisse, Nam Columella lib.j. Post exactos , inquit, reges Liciniana illa sepiē iugera , quæ plebis Trib. viriū diuiserant, maiores quæstus antiquis retulere, quam nunc nobis amplissima veruacta.

LICINIA Sumptuaria. Tulit P. Licinius Crassus Diues cos. cum Cn. Lentulo, anno DCLVI. vt Kal. Nonis, Nundinis Romanis, cuiq; in dies singulos triginta duntaxat asses edundi causa consumere liceret. Nuptiis duenos, ceteris vero diebus , qui excepti non essent, tricenos: cum & carnis aridæ pondo tria , & salsamentorum pondo libram concederet. Macrob. libr.3.cap.17. A. Gellius lib.2.cap. 24. Cicer. 7. famil. Et Festus, Centenariæ poena dicebantur in quas lege Licinia non plus centussibus præter terræ nata impendebatur , id est, centum assibus, qui breves numeri erant ex ære.

LICINIA Cassia, de bello Persei. Tulere Licinius, Cassius coss. anno conditæ Romanæ vrbis 582. Ut quod Perseus Philippi filius Macedonum Rex aduersus fœdus cum patre Philippo iactum, & secum post mortem eius renouatum , sociis populi Rom. arma intulisset, agros vastasset, urbésque occupasset: quodque belli parandi aduersus popul. Rom. consilia inisset, arma, milites, classem eius rei causa comparsasset: vt n̄ i de iis rebus satisficeret, bellum cum eo iniretur. Liui.lib,42.

LICINIA de ludis Apollinaribus. Tulit P. Licinius Varus prætor Vrban. Claudio, Quintio coss. Anno 1045. Ut iudi Apollinares , qui die incerta fiebant, in perpetuum in statam diem volebantur. Itaque ipse primus ita voulit, fecitque ante diem tertium Nonas Quintiles : is dies deinde Solennis seruatus. Liuius lib.27.

LICINIA Cassia, de tribunis militum. Tulere Licinius, Cassius coss. Anno 582. ne tribuni militum eo anno suffragiis crearentur: sed consulū prætorumque in iis faciendis iudicium arbitriumque esset. Liuius lib.24.

LICINIA Iunia de legibus, vide Iunia Licinia, lib.42.

LIVIA de sociis Latini nominis. Tulit idem , Ne quem Latini nominis virgis in exercitu cædi licceret. Plut.ibid.

LIVIA de vestigalibus. Tulit idem. Ut pauperibus quibus agri diuderentur, vestigal quod ex lege Sempronia pendebant, remittetur. Plut.ibidem.

LIVIA de re numaria. Tulit T 2 idem

idem, Ut oītaua xris pars argen-
so misceretur. Plinius libro 33.
cap.3.

LI V I A iudicaria. Tulit M. Liuius
Drusus Trib. ple. L. Martio, Sex.
Julio C O S S. Anno D C. LXII. Ut
xqua ex parte iudicia penes Se-
natum & equestrem ordinem es-
sen. Ascon. in Cornelianam. Ci-
cer. de ora 3. Florus in Epist. LXX.
Appianus autē rem sic explicat:
τῶν Βελευτῶν διὰ τὰς σάσσες τόπες ὑπονομοί αἱμφὶ τῆς παρασκευής, πόσσες
δὲ επέρρεις αὐτας διπὸ τῶν ἵπτεων εἰσ-
γένητο αἴρεσθαι ταχυπλάξηναι, καὶ
ἐκ τῶν δὲ πάντων εἰς τὸ μέλλον εἶναι
τὰ δικασμένα, εὐθυάνας τε ἵπται τῷ
γύνακτῃ διεγδόκιας ταχυπλάξηφεν,
ἴγκλιματος ἵζε δὴ καὶ αὔγνυσθαι,
διὰ τὸ ἕτος, τῆς διεγδόκιας αὐτέδην
διπολαζόντες. Quum per id tem-
pus propter superiores seditiones
vix trecentii senatores essent, to-
tidem ex equestri ordine arbitria-
tu bonorum viorum delectos
ipsis adiunxit, ut deinceps ex hi-
scce omnibus iudices legerentur:
utique de pecunia ob rem iudi-
candam accepta caussam dicere
cogerentur: quod crimen con-
suetudine iam pro nullo nume-
rabatur, quum largitiones sine
vlo pudore increbuerint. Hæc
ille lib. De bell. ciuilibus 1.

LI V I A agraria. Tulit idē, vt Sem-
pronix leges de agriis populo di-
uidendis valerent.

LI V I A frumentaria. Tulit idem,
vt Sempronia lex de frumento
plebi ex publico viritiū dando
valeret.

LI V I A de coloniis deducendis.
Tulit idein, anno 100XXXI. Ut lex
Sempronia ea de re valeret.

LI V I A de sociis. Tulit idem, Ut
sociis omnibus ius ciuitatis Ro-
manæ daretur: quod ante ipsum
M. Fulvius C O S. tentat. L.

uius tamen in perferenda lege
occisus est. Appian. De bellis ci-
uil. 1. Florus, & Cicero de legi-
bus. 3.

LVTATIA de vi publica. Tulit
Qu. Lutatius Catulus C O S. cum
C. Mario, anno D C L I. Ut de se-
ditiōnis, conseleratisq; ciuib⁹,
qui armati Senatum obsederint,
magistratib. vim attulerint, Rem-
pub. oppugnarint, quotidie etiam
diebus festis ludisque, publicis
quarreretur. Cicero pro Cælio.

M

MAMILIA de limitibus. Eius
aliquot locis mentio fit in li.
de agrorum conditionibus, con-
stātq; ex Aggeno Vrbico & libr.
Cice. de legib. 2. eam in finibus
agrorum quinque aut sex pedum
latitudinem præscripsisse, quos
vsuapi vetaret. In libello vero
Variorum auctorum eidem volu-
mini subiecto, Mamilia, Roscia,
Peducca, Alliena, Fauia nominā-
tur, sed capita trium dūtaxat po-
stremarum legū referuntur: quia
neque de quinque pedum præ-
scriptione mentio vlla fit: & hæ
notæ, K. L. 3. item 4. & 5. caput
legis tertiaz, quartaz, & quintaz
subscribi tātū significant: quas
sum in locum referemus. Ex Ci-
cerone autem apparet, hanc le-
gem finibus regundis singulos
arbitros cōstituisse. Tulit C. Ma-
milius Trib. pl. qui propterea Li-
mitanus dictus est. Sallust. in Iu-
gurth. hunc C. Mamillium Trib.
pleb. nominat.

MAMILIA de senatoribus à Iu-
gurtha corruptis. Tulit C. Ma-
milius Limitanus Trib. pl. Sp. Po-
stumio, Q. Minutio C O S S. anno
D CXLIII. Ut quæreretur in eos.
quorum consilio Jugurtha Sena-
tus

tus decreta neglexisset, quique ab eo in Legationibus aut imperiis pecunias accepissent, qui elephantos, quique per fugas tradidissent, item qui de pace aut bello cum hostibus pactiones fecissent. Sall. Iugurth.

M A N I A, Vide Menia.

M A N I L I A de bello Mithridatico. Tulit C. Manilius Tribun. pl. M. Lepido, L. Volcatio coss. Anno DCXXCVI. ut bellum Mithridatici administratio Cn. Pompeio mandaretur. Ut prouincia viiuersa, cui Lucullus praefuerat, omnemque ipsius imperium, exercitus, & copiae Pompeio darentur: & hoc amplius, Bithynia adiungeretur, cui Glabrio praeerat: classis item & copiae omnes maritimæ, quas ipse initio Belli Piratici habuerat: omnes præterea prouinciarum, quibus solis Lege Gabinia non praefuerat, Phrygia, Lycaonia, Galatia, Cappadocia, Cilicia, Colchis superior, & Armenia. Cicer. pro lege Manilia, Plutarchus in Pompeio, Appianus in Mithridat. Florus Epit. c. Dio lib. 26.

M A N I L I A E leges venalium vendendorum, ab Antonio dicuntur in lib. De orat. i. pro Cautiones. ut apud Catonem, Lex vini vendendi, oleæ faciendæ.

M A N L I A de vicesima. Tulit Cn. Manlius coss., cum C. Martio, anno CCCXCVI. Ut iij qui manumitterentur, fortunarum suarum vicesimam & ratio darent. Liuus libro 7.

M A N L I A de sacerdotiis. Tulit P. Manlius Trib. ple. L. Furio, M. Marcello coss. anno DLVII. Ut propter sacrificiorum multitudinem Tresviri Epulones crearentur: quin essent ipsi à Numa, ut etiam ludorum illud epulare

sacrificium facerent, instituti. Ius præterea togæ prætextæ habendæ, item ut Pontifici, eisdem esset. Cicero de orat. 3. Liuus 33. Vbi tamen T. Romuleius legitur: quod Car. Sigonius, vir eruditissimus, & de litteris optimè meritus, ex coniectura emendauit.

M A N L I A de C. Mario. Tulit L. Manlius Tri. ple. C. Mario, L. Cassio coss. anno DCXLVI. Ut eidem C. Mario prouincia Numidia mandaretur.

M A R I A Porcia de Triumpho. Tulere L. Marius, M. Cato Trib. Ple. Ut iij qui aut hostium in prælio occisorum, aut amissorum ciuiū litteris senatui nutnerum retulissent, cum primum vibem ingressi essent, apud Quæstorem vero de utroque numero ab iis Senatui scriptum esse iuiciurando assererent. Valerius lib. 2. ca. De iure Triumph.

M A R I A De suffragiis. Tulit C. Marius Trib. pleb. L. Cæcilio, L. Cotta coss. anno Romanæ urbis DCXXXI. ut pontes per quos suffragia ferebantur angustiores fierent. de hac Cic. 3. de Leg. §. 38.

M A R I A de re Nummaria. Tulit M. Marius Prætor, L. Sylla Dictaturā gerente, ut nummi certa cum excogitata ratione probarentur. Cicer. 3. Offic. & Plin. 33. ca. 9. Hic tamen legem, ille Prætoris editum pro Rostris appellat.

M A R T I A Atinia de pace Macedonica. Tulere Q. Martius, C. Attinius Tribuni ple. Furio, Claudio coss. An. DLVII. Vellent iubentne cum Rege Philippo pacem esse? oēs quinq; & triginta tribus uti rogas, iusserunt. Liu. lib. 33.

M A R T I A de magistratibus. Tulit Martius Censorinus, Ne cui bis censuram gerere liceret. Plutarch. in Coriolano.

M A R T I A de Statellis. Tulere M.
Martius Sermo, & Q. Martius
Scylla Tribuni plebis, Popillio,
Albino C O S S. Anno D X X C I , Vt
qui ex Statellis Liguriæ populis
deditis in libertatem restitutus
ante kalendas Sextiles primas
non esset, cuius dolo malo is in
seruiturem venisset, vt iuratus
Senatus decerneret, qui eam rem
quæceret, animaduerteretque.
Liuius libro 42.

M E M M I A de Iugurtha Romam
euocando. Tulit C. Memmius
Trib. ple. P. Scipione Nasica, L.
Bestia Calpurnio C O S S. Anno
D C X L I I . Vt L. Cassius Prætor ad
Iugurtham mitteretur, eumque
interposita fide publica Romam
duceret, quo facilius iudicio re-
gis, Scauri & reliquorum, quos
pecunia captæ arcessebant, de-
licta pateficerent. Sallust. De bel-
lo Iugurth.

M E M M I A de reis postulandis. Tu-
lit, Vt eorū in qui Reipublice cau-
sa abessent nomina ne in reos re-
ciperentur. Vt calumniatoribus,
pœna constituto iudicio im-
poneretur. Val. Max. lib. 3. cap. 7. Ci-
cero pro Sex. Roscio. Papin. l. 13.
de testib. li. j. §. i. Ad s. c. Turp. Le-
gitur tamen Remmia.

M E N E N I A Sextia de multa. Tu-
lere T. Menenius, P. Sexti⁹, C O S S.
anno C C C C I . Auctor Festus libr.
14. cuius verba sic, opinor, legen-
da sunt. Peculatus furtum publi-
cum dici cœptum est à Pecore:
quia ab eo initium eius fraudis
esse cœpit, siquidem ante æs aut
argentum signatum ob delicta
pœna grauissima erat duarum o-
uium, & triginta boum: quæ pe-
cudes postquam ære signato vti
cœpit populus Ro. Tarpeia lege
cautum est, vt bos centassis, ouis
decassis æstimaretur. Eam legem

sanxere T. Menenius Lanatus, &
P. Sextius Capitolinus C O S S.

M E N I A de au&toritate Patium.
Nominatur à Cicerone in libr. de
claris orat. Eāque videtur esse
quæ apud Festum libr. 14. Minia
nominatur, in dictione Prorsus.
& apud Nonium fortasse, in vo-
ce Sugillare: vbi ait, Sugillare,
occludere. Varro Geminis, con-
trà lex Menia est in pietate, ne
filij patribus laci clara sugillent
oculos. Alludere videtur ad pa-
trum nomen, quo lex Menia Pa-
tritios intelligebat.

M E N S I A de ciuitate. Tulit, Vt ex
alterutro peregrino natus, dete-
rioris parentis conditionem se-
quatur. Vlp. cap. Instit. 5. Et hanc
idem in l. lex naturæ. 24. De statu
hom. specialem legem intelligit.

M I N V T I A. Meminit Festus lib.
13. in voce, Os̄i sunt.

M I N V T I A de Triumuitis men-
sariis. Tulit Minutius tri. ple. Ā-
milio, Terētio C O S S. An. CXXXVII.
Vt propter penuriam argenti
Triumiri mensarij cœarentur.
Liuius lib. 23.

M V N E R A L I S lex vocata est, qua
Cincius cauit, ne cui liceret mu-
nus accipere. Festus, q̄ Plauti ver-
sus citat, quos in Cincia retulim⁹.

O

O G U L N I A de sacerdotiis. Tule-
re Q. & Cn. Ogulnij tri. pl. M.
Valerio, Q. Apuleio C O S S. Ann.
CDLIV. vt cum quatuor Augures,
quatuor Pontifices ea tempestate
essent, placeretque augeri sacer-
dotum numerum, quatuor Pon-
tifices, quinque Augutes, de ple-
be omnes allegarentur. Ita dein-
ceps octo Pontifices, nouem Au-
gures fuerunt. Liuius lib. 10.

O P P I A de matronarū cultu. Tulit
C. Oppius tri. pl. Q. Fabio, T. Sem-
pronio C O S S. Ann. D X L . Ne qua
mulier

Musier plus semuncia auri haberet, neu vestimento versicolori vteretur, neu iuncto vehiculo in vrbe oppidove, aut proprius inde mille passus, nisi sacrorum publicorum caussa veheretur. Liu. lib.34. Tacitus lib.3.

O P T I M A L E X, quum nominabatur in magistro populi faciendo, qui vulgo dictator appellabatur, quam plenissimum posset ius esse significabatur. Ut fuit M. Valerij Marci filij Volusij nepotis, qui primus magister populi creatus est: postquam vero prouocatio ab eo magistratu ad populum data est, quæ antea non erat, desitum est dici, ut optima lege, vt pote imminuto iure priorum magistrorum. Hæc Festus. Idem alibi, in magistro populi faciendo, qui vulgo Dictator appellatur, quam plenissimum posset ius esse significabatur. Postquam vero prouocatio ab eo magistratu ad populū data est, quæ antea non erat, desitum est dici, Ut optima legē: vt pote imminuto iure priorum magistrorum. Hactenus Festus.

O R C H I A de numero conuiuarum. Tulit C. Orchius Tribun. ple. Q. Fabio, M. Claudio, coss. anno DCXX. Macro.li.3.c.17. Festus. lib. 13. Obsonitauere.

O V I N I A lex nominatur à Festo, vbi de Præteritis agit senatoribus: vt Censores ex omni ordine optimum quemque curiatim in senatu legerent: quo factum est, vt qui præteriti essent, & loco moti, haberentur ignominiosi.

P

P A C V V I A de mensis Augusti nomine. Tulit Sex. Pacuvius Trib. pleb. Augusto Imperatore, vt qui mensis antea Sextilis vocabatur, quod à Martio, qui pri-

mus olim fuerat, sextus esset: is deinceps Augustus ab Augusto Imperatore diceretur. Macrobius lib.2. c.12.

P A G A N A lege in plerisque Italix praediis cauetur, ne mulieres pēt itinera ambulantes, torqueant fusos, aut omnino detectos ferant: quoniam aduersetur id omnium spēi; p̄cipueque frugum. Plin.lib.28.c.2.

P A P I A, vide Pappia.

P A P I R I A Iulia de multatum estimatione. Tulere L. Papirius, L. Julius coss. ann. CCCXXIV. Liu. lib.4 vide Ateria.

P A P I R I A de ciuitate. Tulit L. Papirius Pr. Ut Acerranis ciuitas sine suffragio daretur. Cornelio, Domitio coss.an. CCXXI. Liu.lib.11x.

P A P I R I A de suffragiis: Tulit C. Papirius Carbo Tribu. ple. Popilio, Rupilio coss.anno CCXXI. Ut in iubendis legibus aut vetandis populus tabella suffragium ferret. Tic.de legib.3.

P A P I R I A de triumviris capitalibus, aut potius Monetalibus. Tulit L.Papirius Tri. ple. Ut qui prætor fieret, qui inter ciues ius diceret, Tresuiros capitales (monetales legendum videtur) populū rogaret: qui sacramenta litigatorum exigeret, iudicarēntq;, eodemque iure essent, vt quos ex legibus, plebisve scitis exigerre iudicarēve oportet. Hæc ex loco Festi corruptissimo in lib. XVII. voce Sestertius.

P A P I R I A de consecratione. Tulit idem, Ne iniussu plebis ædes, terram, arā, aliāmve rem vllā consecrare licet. Cic.pro domo sua.

P A P I R I A de re numaria. Tulit, opinor, idem L.Papirius Pri. ple. Ut asses essent semunciales. Plin. lib.33. cap.3.

P APPIA de ciuitate. Tulit C. Pappius tri. ple. Cotta, Manlio coss. anno D CXXCIIX. Ut peregrini vrbe Roma expellerentur. Cic. 3. de of. pro Balbo, pro Archia, Dio lib. 37.

P APPIA de vestales capiendi ri- cu. Tulit, Ut Pont. Max. arbitratu virgines è populo 20. legantur, sortitioque in concione ex eo numero fiat. Gellius lib. 1. c. 12.

P APPIA de sociis. Tulit, Ut socij Latini in suas ciuitates redige- rentur. Ut iudicium sociis & ci- uitatibus exteris constitueretur, repetendi eius caussa qui in ci- uitatis Rom. censum irrepsisset. Vale. l. 3. c. 4. Ciće. in Corneliana.

P APPIA Poppæa de maritandis ordinibus. Tulere M. Pappius Mutilus, Q. Poppæus Secundus, coss. suff. Augusto imperatore: ut constat ex Dione, apud quem Popillius legitur, pro Poppæus. Ut qui Senator esset, quive filius, nepos, proneposve ex filio vel ex filia natus, cuius eorum esset, ne quis eorum sponsam vxorem- ve sciens dolo malo haberet li- bertinam, aut eam quæ ipsa, cu- iusve pater, matérve artem ludicram facit, fecitve: néve Senatoris filia, neptisve ex filio, prone- ptisve ex nepote, filio, nato, nata, libertino, eī ve qui ipse, cuiusve pater matérve, artem ludicram facit, fecitve, spōsa nuptiæ sciēs dolo malo esset. Ut ne quinquaginta annis minor sexagenario nuberet: aut vir hac ætate junior quinquagenariam fœminam du- ceret in vxorem. Ut patronis qui ius trium liberorum habeant, contra tabulas testamenti liber- ti, aut ab intestato contra suos heredes non naturales, bonorum possessio detur. Ut patronæ ingenuæ duobus liberis honoraræ, libertinx tribus, idem iuris de-

tur, quod patronis ex edicto. Ut liberis ingenuæ trium libero- rum iure honoraræ idem iuris, quod ipsi patronæ tribuatur. Ut o- ninibus ingenuis, præter Senato- res eorūque liberos, vxores li- bertinas habere liceret. Tacitus lib. 3. Iuris consulti sub titulo, de ri- tu nup. De vulg. subst. De iur. pat. & aliis locis innumeris. Vlpiān. cap. Institutionum 14. & 29. Dio libro 56. Vide l. Iuliam de mari. ordinibus, vbi plura diximus.

P APPIA de iure patronatus. Tu- lit idē, Ut ex bonis eius qui h. s. centum millium patrimonium reliquerat, & pauciores quam tres liberos habebat, siue is testa- mento facto, siue intestatus mor- tuus erat, virilis pars patrono de- beretur. Itaq; quum vñ quidē fi- lium heredem reliquerat liber- tus, perinde pars dimidia debeba- tur patrono, ac si is sine ullo fi- lio filiavæ intestatus deceſſisset: quum vero duos duasve heredes reliquerat, tertia pars debebatur patrono: si tres reliquerat, repel- lebatur patronus. Item, ut liber- tus qui duos liberos in potesta- te haberet, operatum obligatio- ne liberaretur. Inst. §. 1. de succ. libe. & in Pan. sub tit. de bon. li. aliisque locis compluribus.

P E D I A de vi. Tulit Q. Pedius coss. cum Augusto Cæsare, ann. DCCXI. Ut qui C. Cæsar's cædis auctores essent, iudicio constitu- to rei fierent, & damnatis aqua & igni interdiceretur. Appia. lib. de bello ciuili 3. Sue. in Nerone, & Galba. Velleius lib. 2.

P E D V C I A de incestu. Nomina- tur à Cicerone de Nat. deor.:

P E D V C E A de terminis. Tulit ... In libello variorū auctorum, De agrorum conditionibus, his edita est verbis, quæ tamen ali- qua

quæ ex parte correximus. Quæ colonia hac lege deducta, quodve municipium, præfectura, forū, conciliabulum constitutum erit, qui ager intra fines eorum erit, si termini in eo agro statuti non eiunt, quo in loco terminus non extabit, in eo loco is cuius is ager erit, terminum destitendum curato: vtq; recte factum esse velit, magistratus qui in ea colonia, municipio, præfectura, foro, conciliabulo iure dicundo præterit, facito ut fiat.

PESVLIANA de damno à canibus illato. Tulit, Ut si canis pauperiem fecerit, damnūmve dederit, in dominum actio detur, vt aut damni æstimationem subeat, aut canein noxæ dedat. Pau. Sent. lib. I. c. 15.

PETILLIA de peculatu. Tulit Q. Petilius Tri. ple. Æmilio, Flaminio coss. an. DLXVI. Vellent, iuberent, quæratur, quæ pecunia capta, ablata, coacta ab rege Antiocho est, quique sub eius imperio fuerunt, quod eius in publicum relatum non est, vt de ea re Ser. Sulpitius Prætor vrb. ad senatum referat. Omnes tribus vti rogas iusserunt. Liuius libro xxxvij.

PETRONIA de seruis. Tulit, opinor, Petronius Turpilianus coss. cum Cæsonio Pætro, anno DCCCXIIII. Ne dominis potestas esset ad bestias depugnandas suo arbitratu seruos suos tradere. Ut ei qui iure viri delatum adulterium non peregisset, nunquam postea referte hoc crimen liceret. Modestinus l. II. ff. ad leg. Corneliam de sica. Imp. l. 15. Cod. ad leg. Iul. de adulter. Ab eodem Petronio & collega Junio supra Junia Petronia numeraia est.

PETRONIA de peregrinis. Tu-

lit, Ut peregrini vrbe Roma expellerentur. Cicero libro De offic. 3. Hanc, opinor, Festus libro 16. in voce Respublicas, eo loco significat, vbi nunc P. Ennij de peregrinis corruptè meo iudicio legitur.

PINARIA de ambitu. Tulit L. Pinarius Tribunus milit. cum collegis, anno CCCXXII. Ne cui album vestimentum addere petitionis caussa liceret. Liuius lib. 4. Lex tamen non tenuit, vt ex omnium temporum consuetudine intelligitur.

PINATIA Furia. Tulere L. Pinatus, L. Furius coss. Eam antiquissimam, cui mentio intercalaris adscribitur, in columna ærea incisam fuisse, Varro scribit, teste Macrob. lib. I. c. 13.

PLAVTIA Iudiciaria. Tulit M. Plautius Siluanus Trib. ple. Cn. Pompeio Strabone, L Porcio Catone coss. Anno DCLXIV. secundo anno belli Italici, quum equester ordo in iudiciis dominaretur. Ut tribus singulæ ex eo numero quinos denos suffragio crearent, qui eo anno iudicarent. Ex eo factum est, vt senatores quoque in eo numero essent, & quidam etiam ex ipsa plebe. Cicero in orat. pro Cornelio, epist. ad Atti. lib. I v. & Ascon. Ex quo intelligitur, quum equites soli iudicarent xxx. tribus dedisse singulas iudices xv. itaque iudices CCCCL. fuerunt, & iudicia inter tres ordines, senatorium, equestrem, & plebeium communicata sunt.

PLAVTIA de vi publica. Tulit idem, Ut de iis qui vim publicam armatis hominibus fecissent, quæstio constitueretur. Meminit Cicero De responsaruf. pro Milone, lib. Epist. ad Q. Fratrem II.

T S &

& ad Att. 4. Sallust. in Catil. Ascon. in Milon. & Cælius ad Ciceronem lib. Epist. 8. Item, Ne re vi possessam vsucapere liceret. Julianus 1.33. §. 2. D. de vsuc. Lex Plautia & Iulia ea demum vetuit longa possessione capi, quæ vi possessa fuissent: non etiam ex quibus vi quis deiectus fuisset.

P L A U T I A Papiria de ciuitate. Tulere M. Plautius Siluanus, C. Papirius Carbo Tribuni pleb. Cn. Pompeio, L. Catone coss. an. DCLXIV, Ut ciuitas iis daretur, qui fœderatis ciuitatibus adscripti fuissent, si & cum lex ferebatur, in Italia domicilium habuisserent, & sexaginta diebus apud Prætorem essent professi. Cicero pro Archia poëta.

P L A E T O R I A, vide Lætoria.

P L A E T O R I A de iure dicundo. Tulit M. Plætorius Tribunus pl. Prætor urbanus qui nunc est, qui posthac fuerit, duos litigatores apud se habeto: isque supremū ad solis occasum ius inter ciues dicio. Censorin. libro De die nat. cap. 19. Varro libro de ling. 5. Sed postea lex Plætoria id quoque tempus iubet esse supremum, quo Prætor in comitio supremam pronunciauit populo.

P L O T I A de exilibus. Tulit Plotius Tribunus pleb. Ut qui Lepidum ciuali belio secuti, post necem Cos. ad Sertorium confugerant, impunè in ciuitatem redirent. Sueton. in Cæsare, Gell. li. 13. cap. 3.

P L O T I A Flavia. Tulere, Ut vel agrari quos à Senatu locupletes evissent, redditæ possessoribus pecunia plebi diuiderentur: vel, si neminem veteræ possessione moueri Senatus vellit, alij agri ea pecunia quæ ex nouis vectigalibus per quinquennium reci-

peretur, emerentur, & plebi quæ agros non haberet, partirentur, Cicero lib. ad Atti. 1.

P L O T I A Agraria. Nominatur à Cicero. lib. Epist. ad Atti. 1. epi. Nil mihi.

P O E T E L I A de ambitu prima. Tulit C. Pœtelius tribun. plebis. C. Fabio & C. Plautio Coss. ann. CCCXXV. Ut de ambiendi magistratus caussa nundinas & conciliabula obire liceret. Liuius libro 7.

P O E T E L I A Papiria de nexu. Tulere C. Pœtelius, L. Papirius Coss. Anno CDXXVII. Ne quis nisi qui noxam meruisset, donec pœnam lueret, in cōpedibus, aut in neruo teneretur: pecunia creditæ bona debitoris, non corpus obnoxium esset, & ne quis in posterum nesteretur. Liuius lib. 8. Vbi tamen videndū ne pro Meruisset, Nocuisset sit legendum. Et de eadem lege, C. Manlius in epist. ad Q. Marcium consulem, apud Salust. Catil.

P O M P E I A de Tribun. ple. Tulit Cn. Pompeius Consul cum M. Crasso, Anno DCXXCIII. Ut ad Tribunos pleb. prouocandi ius esset: (quod lege Cornelia prohibutum fuerat) omniaq; omnino quæ Tribunis pleb. ademerat Sylla, illis restituerentur. Plutarc. in Pompeio, Asconius in Verrin. 1. & 2. & Cæsar. libro De bello ciuili 1.

P O M P E I A de prouinciis. Tulit Cn. Pompeius Cos. cum Q. Cæilio, Anno DCCI. Ut sibi Hispania prouincia in alterum quinquennium protogaretur. Dio lib. 38. & Plutarc. in Vit. qui tamen Quadriennium scribit.

P O M P E I A iudiciaria. Tulit idem Cos. cum M. Crasso iterum, anno DCXCIX. ut amplissimo censu

censu, ex centuriis, aliter quam antea lecti iudices, ex tribus tam en ordinibus, quibus Aurelia lege communicata erant iudicia, Senatorio scilicet, Equestris, & Tribunis etatij, res iudicarent. Item ut quinque & septuaginta iudices causas cognoscerent. Cic. in Pisonem, & Asco. in eandem. **P O M P E I A** de parricidis. Tulit idem, Ut qui cognatos vel affines, qui parentum liberorumve nomine continentur, fratremve aut sororem necasset, is sanguineis virgis verberatus, in culeum insueretur cum cane, gallo gallinaceo, vipera, & simia, deinde in mare vel profluentem prolixceretur. Modestinus l. 9. ad legem Pom. de parrici. Vbi tamen ait more maiorum eam fuisse constitutam poenam: quod mihi sane obscurum est, si maiores ab eo tempore repetamus, quo Cice. Sext. Rosciun defendit. neque enim id opinor Ciceronem prætermisserum fuisse, quum de solo culeo loquatur: ac vereor ne quid à Tribonianu in eo loco sit commissum. Seneca tamen libr. de clementia l. de Cæsare Augusto loquens, Non culeum, inquit, non serpentes, non carcerem decreuit. Iuuenalis autem de serpente & simia etiam loquitur. Constantinus vero in l. 1. C. de parrici. canem & gallum gallinaceum adiecisse videtur: quæ tamen omnia Iustinianus legi Pompeiaz in institutionibus attribuit. Vtus sit, hoc opinor Pompeium instituisse, ut quum antea Prætor certus ac proprius non esset, qui de parricidis ius diceret, sed lege Cornelia qui inter sicarios quæreret, de iis quoque quæreret, (quemadmodum ex Roscjana intelligitur) deinceps certus huius

criminis quæsitor esset: nam quod ait Vlpian. in l. j. D. de parricid. lege Pompeia eandem poenam parricidis esse constitutam, quæ lege Cornelia de sicariis, sic accipendum est, qua lex Cornelia ad parricidas pertinebat. Alioqui perobscurus videri locus possit. Sanguineas autem virgas recte in Florentinis libris legi, qui genus illud virgarum notum habent, quas Plinius ita nominat, facile perspiciunt: sunt autem salignearum non admodum dissimiles, nisi quod & grauiores sunt, & ad sanguinis colorē propius accedunt. Videndum præterea, cum etias Senecæ Ciceroni tam propinqua fuerit, an Pompeius lege sua de simia & viperæ, vel etiam de reliquis omnibus legem tulerit.

P O M P E I A de vi & ambitu. Tulit idem Consul solus creatus, ann. DCCI. Ut priusquam causa de vi ageretur, testes per triduum audiuntur, dicta eoru iudices consignarent, quarta die adesse omnes in diem posterum iuberentur, & coram accusatore ac reo pilæ, in quibus nomina iudicium inscripta essent, & quareretur: dein rursus postea die sortitio fieret unius & lxxx. qui numerus cum sorte obtigisset, ipsi protinus sessum irent: tum ad dicendum accusator duas horas, reus tres haberet, reusq; illo eodem die iudicaretur: prius autem quā sententiaz ferrentur, quinos ex singulis ordinibus accusator, totidem reus reiiceret: ita ut numerus iudicium relinquatur qui sententias ferret quinquaginta & unus. Ascon. in Milonianæ argumento, Dio lib. 40. Cicdi. 4. De finibus, & ad Att. lib. 10. Cæsar de bell. ci. lib. 5.

P O M P E I A de pecuniis ob rem iudi

iudicandam captis. Tulit idem, eodem anno, Ut de iis qui à secundo suo Consulatu ad hunc usque diem ob rem iudicandam pecunias cepissent, quæstio constitueretur. Appian. De bello ciui- li, libro secundo.

P O M P E I A iudiciaria. Tulit idem eodem anno, Ne reum in iudicio laudate liceret. Plutarchus in Pomp. & Caton. Utic, Valerius lib. 6. cap. 2.

P O M P E I A de Magistratibus. Tu- lit Cn. Pompeius tertium Cos. cum Q. Caecilio, Anno DCC. Ne cuius absentis in magistratu in comitiis ratio haberetur, uno Cæsare excepto. Dio lib. 48. & Plutar. in Vitis.

P O M P E I A de Magistratib. Bithyniorum. Tulit idem, Ne quis anniis xxx. minor magistratum caperet, in senatu esse. Ut qui magistratum cepissent, eis in se- natu esse liceret. Ne Decuriones in cariam à Censoribus lecti, pecuniam pro introitu darent. Ut Senatores certis de caussis à cen- soribus ordine mouerentur. Ut Bithynicis ciuitatibus adscribere sibi, quos vellent, ciues liceret, dum ne ciuitatis essent alienæ, sed earum quisque ciuitatum quæ essent in Bithynia. Plinius Caecil. libro Epistolæ, decimo, Epist. 84. & 117.

P O P I L I A de Vestalis capienda ritu. Tulit, Ut si quis honesto loco natus adeat Pontificem Max. atque offerat ad sacerdotium filiam suam, cuius duntaxat, saluis religionum obseruationib. ratio haberi possit, id per se ratum sit. Gell. lib. 1. c. 12.

P O R C I A de iure ciuitatis. Tulit M. Porcius Cato Tribunus pleb. Valerio Apuleio C O S. anno CDLIII. Ne quis magistratus ciue-

R. virgis cæderet, necaretve, sed damnato exilium permitteret, quum ante nudorum ceruix insereretur furcæ, corpus virgis ad necem cæderetur. Liuius lib. 10. Cic. pro Rabirio perduel. Sallust. in Catil. Suet. in Nerone.

P V B L I C I A de cereis. Tulit Publilius Tribunus pleb. Ut Saturnalibus cerei non nisi ditioribus mitterentur. Macrob. libr. primo, cap. 7.

P V B L I C I A de lusu. Tulit, Ne quis in pecuniam luderet, spōsionem- ve in ludo, nisi qui virtutis caus- sa susceptus esset faceret. Mārcianus leg. 3. D. De aleator.

P V B L I C I A de plebeis magistra- tibus. Tulit Volero Publilius Philo Trib. pleb. Claudio, & Quinctio Coss. Anno CCLXXI. Ut plebeij magistratus qui ante ciuitatis comitiis siebant, deinceps, remotis patrib. tributis comitiis crearetur. Liuius li. 2. Dion. lib. 9. apud quem tamē, πόπλιος βολέρω legitur, pro πόπλιν. nam Vole- ro prænomen, Publilius nomen fuit: ut non Voleronia, sed Publi- lia lex dicenda sit. in quo pleni- que decepti sunt.

P V B L I C I A de legibus & censo- ribus. Tulit Q. Publilius Philo di- ctator, anno CCCXIV. Ut plebi- scita omnes Quirites tenerent. Ut legum quæ comitiis centu- riatis ferrentur, ante initium suf- fragium patres auctores fierent: vt alter vtique ex plebe, quum eò ventum sit, vt virunque ple- beium Consulem fieri liceret, Censor crearetur. Liuius libro octauo.

P V P I A de Senatu habendo. Tu- lit, Ne Senatus à xviii. Kalendas Februarias ad viq; Kalendas Fe- bruarias haberetur. Ne nisi per festis, aut ieiectis legationibus aliis

alii de rebus Senatus haberetur.
Cicero Epistol. ad Lentulum 4.
ad Q. Fratrem, libro secundo, Epist. ii. & Cælius 8. Episto. ad Ciceronem. Vbi hac lege solutos
magistratus scribit.

Q VINA vincenaria. Vide Lætoria.

R

R EGIA DE VNIVS imperio. Lata est ineunte regnum Romulo, qua populus omnem ei potestatem in se cōcessit. Liuius libro 34. Ex utro tandem genere ea lex esse videtur, quam abrogamus? an vetus Regia lex, simul cum ipsa vrbe nata? Quum autē annis amplius d. florente populi Ro. libertate, sopia fuisse, postea D. Augusti & Tiberij dominatu, qui legibus soluti sunt excitata, subtilius & copiosius quā antea præscripta est. & quo quisque die successores demortuorum imperium excipiebant, recitari solebat. quemadmodū ex his eius, vt opinor, reliquiis intelligitur quæ à me in libr. Epigrammatū Romanorum inuentæ dignissimæ visæ sunt, quæ hunc in locum referentur. Ea vero ad Vespasiani imperium pertinet, quæ, vt arbitror, a Corn. Tacito lib. 20. his significatur verbis, Tum Senatus omnia Principibus solita Vespasiano decreuit, &c. Vidi etiam qui testarentur, Romæ hanc scripturam extare in basilica Lateranensi, in ære incisam. Est autem huiusmodi, Fœdusve cum quibus volet facere liceat, ita ut licuit Diuo Aug. Tib. Julio Cæsari Augusto, Tiberioque Claudio Cæsari Augusto Germanico, &c.

V T I Q V E ei Senatum habere, relationem facere, remittere, Se-

natus consulta per relationem discussionemque facere liceat, ita ut licuit Diuo Aug. Ti. Julio Cæsari Augusto. Ti. Claudio Cæsari Augusto Germanico.

V T I Q V E , cum ex voluntate, auctoritate, iussu, mandatuve eius, præsentevē eo Senatus habebitur, omnium rerum ius perinde habeatur, seruetur, perinde ac si è lege Senatus edictus esset, habereturve.

V T I Q V E quos magistratum, potestatem, imperiū, curationē inveniūt, cuius rei petentes Senatui populoque Romano commendauerit, quibusve suffragationem suam dederit promiserit, eorum comitiis quibusque extra ordinem ratio habeatur.

V T I Q V E ei fines pomerij proferre, promouere cū ex Republica censebit esse, liceat, ita ut licuit Ti. Claudio Cæsari Augusto Germanico.

V T I Q V E quæcunque ex vsu Republicæ maiestate diuinarum, humanarum, publicarum, priuatuarumque rerum esse censebit, ei agere facere, ius potestasq; sit, ita ut Diuo Aug. Tiberioque Iulio, Cæs. August. Tiberioque Claudio Cæs. Aug. Germanico fuit. Vnde que quibus legibus plebisve scitis scriptum fuit, ne Diuus Aug. Tiberiusve Iulius Cæsar Aug. Tiberiusve Claudi. Cæsar Aug. Germanicus teneretur: iis legib. plebisq; scitis, Imp. Cæsar Vespasianus solitus sit: quæq; & quaque lege, rogatione Diuum Au. Tiberiuve Iulum Cæsarem Au. Tiberiuve Claudiu Cæsarem Aug. Germanicum facere oportuit, ea omnia Impe. Cæsari Vespasiano August. facere liceat.

V T I Q V E quæ ante hanc legem rogatam acta, gesta, decreta, impēra

perata, ab imperatore Cæsare Vespasiano Augusto iussu mandatûve, eius à quoquam sunt, ea perinde iusta ratâque sint, ac si populi plebisve iussu acta essent.

S A N C T I O.

S i quis huiusce legis ergo aduersus leges, rogationes, plebisve scita, senatusve consulta fecit, fecerûve, siue quod eu ex lege, rogatione, plebitve scito, s. vñ c. facere oportebit, non fecerit huius legis ergo, id ei ne fraudi esto: néve quid ob eam rem populo dare debeto, néve cui de ea re actio, néve iudicatio esto, néve quis de ea re apud se agi finito. Hæc ex Epigrammatum antiquorum lib. Vlp. autem in l. 1. D. de constit. princ. hanc legem significat, quum ita scribit, Quod principi placuit legis habet vigorem: vt pote quum lege Regia, quæ de imperio eius lata est, populus ei & in eum omne suum imperium & potestatem confesar. Quod Iustin. totidem verbis in tit. De iure natur. & gent. transcriptis. Hanc autem Alexander Imperator legam Imperij appellare videtur in l.3. C. de testamentis, & a Strabone in fine postremi libri significatur his verbis, vbi de Cæsare Aug. loquens, ἐπει πι γδ, inquit, οὐ ματέρι ἐπέτεντεν αὐτῷ τὴν μεγαστίαν τῆς ἡγεμονίας, καὶ πολέμου, καὶ εἰπληνὸς κατέστη κύριος διὰ βίου, &c.

R E G I A de mortuo inferendo. Tullit, Ne mulier quæ prægnas mortua sit, humetur ante quam partus excidatur. qui contra fecerit, spem animantis cum grauida permisit videatur. Martianus l.2. D. de mort. infer. Hanc autem legem superioris partem fuisse, ridiculum est dicere. tametū eius

auctorem nominare difficile est, quū satis cōstet Regis verbis cognomen fuisse, non nomē: leges autem ex nominibus appellatiōnem sumpsisse. Existimare igitur Romuli aut Numæ Pompilij legis alicuius, de qua Martianus antea disputarat, partem hanc fuisse: quum præsertim ad sacra hæc lex pertineat, de quibus quæ leges à Numa constitutæ fuerant, semper obseruatæ sunt: vt Iulus quoq; Capitol. in Antonino Pio testatur. Similē Diodorus apud Ægyptios Græcosq; ppè omnes legem de mulieribus grauidis rei capitalis damnatis, lib. 2. commēmorat. itēq; Clemens Alex. li. II. Str. & Plutarchus de Ægyptiis, li. De sera num. vind. Ælianus de Atheniensibus lib. Var. histor. v.

R E M M I A. Vide Meminia.

R H O D I A de iactu. Latam opinor, à Rhodiis: & à Cæsaribus receptrā, vt si leuandæ nauis gratia iactus mercium factus est, omniū cōtributione sarciantur, quod p omnibus datū est. Paulus l.1. D. de lege Rhodia. Nisi forte de Rhodiis lata est: & Rhodia sic dicatur, vt Cypria lex (quæ de Cypri rege lata est à Claudio) nominatur in Sextiana & Tribunitia de Tribunorum potestate, in secunda Ver.

R O M V L E I A de sacerdotiis. Vide MANLIA.

R O S C I A Theatralis. Tullit L. Roscius Ortho Trib. pleb. L. Metello Qu. Martio coss. an. DCCLXXXII. Ut in Theatro Equitibus Romanis, qui H. s. quadringenta possiderent, decimusquartus gradus spectandi gratia assignaretur, exceptis iis, qui suo fortunæ veitio decoxissent, Philipp. 2. Asconius in Cornelianā. Flor. epito. 99 Dio lib. 26. Plin. lib. 7 cap. 20. Iuuenal. Sat. 14. Et Tacitus l. b. 15. qui

qui legem interpretatur hanc habuisse vim, ut equites non ante plebem, ac separatim, sed confuse tantum quatuordecim ordines haberent.'

R O S C I A de terminis. Eius caput in libro Variorum auctorum, De agrorum conditionibus obmisum puto: ut in Mamilia leg. exposui.

R U P I L I A de iure Siculorum. Dedit P. Rupilius Consul cum P. Popilio, anno DCXXI. Dedit autem. Siculis de decem, ut moris erat, legatorum sententia: bello prædonum ac fugitiuorum à se confecto. Cic. Verrina 4. Asco. in eandem, & Valer. Max. lib. 6. cap. 10. apud quem tamen Rutilius perperam legitur.

R U T I L I A de trib. militum. Tulit C. Rutilius Rufus. Festus, Rufuli appellabantur Tribuni militum à Consule facti, non à populo, de quorum iure, quod Rutilius Rufus legem tulerit, Rufuli, ac post Rutili sunt appellati.

S

S A C R A T A militaris. Tulit, opinor, M. Valerius Corvus Dictator, an. DCXI. ob militum Capuanorum secessionem. Ne cuius militis scripti nomen nisi ipso volente, deleretur: ne quis ubi Tribunus militum fuisset, postea ordinum ductor esset. Liuius lib. 7.

S A C R A T I S legibus Vestalibus pœna incesti constituta est, ut viux defoderentur. Dionys. lib. 1.

S A C R A T A Iunia de Tribunis pleb. Tulit L. Iunius Brutus, Tribun. pleb. primus creatus. Cassio, Cominio Coss. Anno CCLX. Ut plebi sui magistratus essent sa-

crofancti, quibus auxiliij latio aduersus consules esset: neve cui patrum capere eum magistratum liceret. Ut neque priuilegium interrogari, neque de capite ciuis, nisi comitis centuriatis rogari liceret. Liuius libro secundo. & Cicero pro Sextio, & pro Domo. Dionys. lib. sexto legis verba hæc refert, Δίκαιος αἰσχύτα ὡταρ
ἴνα πολλῶν, μηδεὶς μηδὲν ιαγυγεῖτω δρᾶν, μηδὲ μαστιγύτε, μηδὲ δημιατέτω μαστιγεῖν ἐτέρῳ, μηδὲ δημοκτηνύτω, μηδὲ δοκοτείνειν καλεύετω. Εάν δέ τις τὸ ἀπηγρευμένων τι ποιήσῃ, εξάγεται εἶσιν, καὶ τὰ γειματα διηρεύσεις λεγεται. Καὶ οἱ κτενας πνεὰ τὰ ταῦτα εἰργαστεύσαντες καθαρεῖς εἰσιν. id est, Ne quis Tribunum vi quasi priuatū quicquam facere cogito, néve virgis cædito, néve occidito, néve cædi occidive iubeto, qui aduersus ea fecerit, sacer esto: bonaque eius Cereris sacra sunt: eumq; occidere ius fâsque esto. Liuius autem li. 3. hoc e rogatione carmen edit, Si Tribunos plebis decem rogarbo, si quos minus hodie decem tribunos plebis fecerit: hic tum quos sibi collega cooptasint, ita illi legitimi eadem legge Tribuni plebeij sunt, ut illi quos hodie Tribuni plebeij feceritis. Sacratæ autem leges dicebantur, inquit Festus, quib. sanctum erat, Ut si quis aduersus eos fecisset, sacer alicui deorum esset. Sunt qui esse dicant Sacratas, quas plebs iurata in monte facio sciuerit. Hæc ille. Cice. pro Cornelio maiestatis reo. Tanta igitur in illis virtus fuit, ut ann. xvij. post reges exactos, post nimiam dominationem potentium leges sacratas sibi ipsi constituerent, duos Tribunos crearent, montem illum trans

Anie

Anienem, qui hodie mons sacer appellatur, in quo armatae conserderant, eternæ memorix caussa consecrarent. Hæc Cic. Mirari autem satis non possum, vehementerque dubitare me fateor, verumne illud sit quod scribit Diodorus lib. 12. in Auentino fœdere comprehensum hoc fuisse, ut Trib. plebis exacto sui magistratus anno, mox totidem alios in annum sequentem designarent: quod si prætermiscent, illico viui comburerentur: sin aliquanto diutius eos in designando dissensio tardaret, interea potestas eis prorogaretur, dum alios crearent. Liuius lib. 7. Lex quoque sacrata militaris lata est, ne cuius militis scripti nomen, nisi ipso volente, deleretur, &c.

SATYRA lex. Festus, Satura est cibi genus cōqiti, & est lex multis aliis conferta legibus. Itaque in sanctione legum adscribitur, Néve per saturam abrogato, aut derogato. Annius Luscus in ea quam dixit aduersus Tiberium Gracchū, Imperium quod plebs per saturam dederat, id abrogatum est & C. Lætius in ea, quam pro se dixit, Dein postera die quasi per saturam sententiis exquisitis in ditionem accipitur. Quidam dicunt esse genus carminis, ubi de multis reb. disputatur. Hæc Festus. Sallustius in Iugurth. iudicem verbis, De in posterio die quasi per Satyram legem in sententiis exquisitis in ditionem accipitur. Ego legem Satyram fuisse puto, in qua coniunctum multiis de rebus una rogatione populus cōsultabatur. Quod lege Cæcilia & Didia vetitum fuisse, Cic. in Orat. Pro domo sua, testatur. Et sententias ferri par satyram, quum ex multis capitibus

& si quædam comprobatur, quædam improbantur, iniicitur iam tabella V T I R O G A S. Iustinianus in præfat. ad Antecessores, §. 2. Et primi anni hoc opus legentibus tradebatur, non secundum edicti perpetui ordinationem, sed passim, & quasi per satyram collectum, & utile cum inutilibus mixtum, maxima parte inutilibus depurata, id est: Nullo ordine, sed cōfuse ac perturbate, dummodo hinc, modo illinc aliquid decerpitur. quam studiorum suorum rationem nostri hoc tempore adolescentes in iuris ciuilis libris sequuntur.

SCANTINIA de pueris impudicis. Iuuenal. Sat. 2. Sueton. Domitiano, Ausonius, Cic. Philip. 3. Stupratores autem deceim millium poena coercebantur. Fabius lib. 4. ca. 2. & lib. 7. ca. 4. Cælius lib. Epist. fam. 8. Epi. 12. Damnatum autem quemdani C. Scætinum Tibun. ple. Valerius lib. 6. ca. 1. testatur. Tertullianus lib. De Monogam. Prudentius in Romam.

SCRIBONIA viaria. Tulit C. Curio trib. pl. Cælius Epist. fa. lib. 8.

SCRIBONIA de seruitutib. urbano-rum prædiorum. Tulit fortasse idem ille, Ne vibanorum prædiorum seruitutes usucapi licet, utique earum seruitutum libertatem usucapere ius esset. 1. 4. in fi. D. de usurpatio. Ad ciuitatum dignitatem ea lex pertinuit: usque eo, ut etiam sine bona fide & titulo eius libertatis usucaptionem ferret 1. si ades. 32. D. de seruit. vrb.

SEMPRONIA de ære alieno. Tulit M. Sempronius Trib. pleb. 1. Cornelio, Qu. Minutio coss. Anno DLX. Ut cum sociis ac nomine Latino pecunia credita ius idem quod cum ciuibus Rom. esset.

esset. Liuius libro 35. Cicero de
Off. 2.

S E M P R O N I A agraria. Tulit T.
Sempronius Gracchus Tri. ple.
P. Mutio Scæuola, L. Calpurnio
coss. Anno DCXX. Ne quis ex pu-
blico agro plus quingenta iuge-
ra possideret: quorum tamē dimi-
diū filius habere liceret. Ut si quis
latius agrū paretaceret, Trium-
viri quotannis data opera creati
iudicaret, quā publicus ager, quā
priuatus esset. Appian. lib. Emph.
1. Plut. in Gracchis, Velleius libro
2. Author libri De vir. illust. Cic.
in Sextian. & De aruspic. respon.
Florus epitome 58. & Siculus
Flaccus in libr. De condit. agror.
apud quem tamen Ducenta le-
gimus: cūm alij omnes aperte
Quingenta prodant.

S E M P R O N I A de Regis Attali
hereditate. Tulit idem, ὅπες τὰ
βασιλικὰ χρήματα κομισθέντα, τοῖς
τῶν χώρων διαλαχγάνσοι τῶν πολι-
τῶν, ὑπάρχοι πρὸς καταπιεύειν καὶ
γεωργίας καὶ φερμοῦ. Vi pecunia regis
Attali, qui populum Rom here ē
fecerat, iis ciuibus qui sua lege
Sempronia agrum sortiti erant,
daretur ad comparationem in-
strumentorum & agriculturæ ap-
paratum. Ut agri Regij à Censo-
ribus loçarentur, vnde vestigal
populo penderetur. Plutar. in
Gracchis. Cicer. Verr. v. & Florus
epit. 58.

S E M P R O N I A iudiciaria. Tulit
C. Sempronius Gracchus Tribu-
ple. i. Q. Caecilio, T. Quinctio cos.
Anno DCXXX. Ut iudicia quæ
semper antea penes ordinem se-
natorium fuissent, ad solos Equi-
tes transferrentur. App. libr. De
bell. ciuil. 1. Asconius in diuinat.
Velleius lib. 2. Tacitus lib. 12. Var-
ro de vita P. Rom. apud Marcel-
lum in voce Biceps. Plutarchus

autē in Gracchorum vita equites
trecentos cum Senatoribus tre-
centis mixtos tradit, atque inter
vtrosque communicata iudicia:
quod falsum est. Hac enim Li-
uia lex fuit: vt suo loco docebi-
mus.

S E M P R O N I A de magistratibus.
Tulit idem, Ut ex confusis quin-
que classibus sorte centuriaz vo-
carentur. Sallust. in orat. Cæs. de
Rep. Ut cui magistratus abro-
gatus fuisset, ei magistratum ite-
rum capere ius nō esset, qua lege
M. Gelanius, cui Ti. Gracchi lege
Tribunatus abrogatus fuerat, no-
tabatur. Eam tamen Caius Cor-
neliaz matris precibus, post abro-
gauit. Plutarchus ibidem, alij.

S E M P R O N I A de iure ciuit. Tu-
lit idem, Ne de capite ciuis R. in-
iussu populi iudicaretur, qui indi-
cta causa in ciuem Ro. animad-
uertisset, de eo populi quæstio
constitueretur: quod propter P.
Popillium latum est. Cicero pro
C. Rabirio, pro Domo, pro Cluen-
tio, & de legibus 3. item Plutarc.
in Gracchis. Idem poste leg. Por-
cia repetitum est. Cice. Verr. in 7.
O nomen dulce libertatis: o ius
eximium nostræ ciuitatis, o lex
Porcia, legesque Semproniaz. Vi-
detur autem exceptum partici-
dium his legibus fuisse: cūm in
Orat. pro Sext. Roscio vetus sup-
plicium commemoretur.

S E M P R O N I A de suffragiis. Tu-
lit idē, Ut sociis Latinis ius suffra-
gijs ferendi perinde vt ciuibus
Romanis esset. Idem.

S E M P R O N I A de viis Italiz. Tu-
lit idē, Ut viæ in Italia muniren-
tur, sternentur, lapidibus mil-
liaria discernentibus notarentur,
pontibus instruerentur. Idem.

S E M P R O N I A de coloniis deducen-
dis. Tulit idem, Ut coloniz extra

V Italian

Italiā dederentur. Paterculas lib. 2. Plutar. in Gracchis, Appia in Lybi. Florus epit. 60.

S E M P R O N I A de re militari. Tulit idem, Ne minores annis 17. ad militiam cogerentur. Vi vestes militibus gratuito & præter stipendium darentur. Plut. in Gracchis.

S E M P R O N I A de prouinciis decernendis. Tulit idem, Ut Senatus quotannis ante comitia cōsularia designandis Consulibus prouincias arbitratu suo decerneret, quas deinde ipsi designati inter se sortirentur: quod ante vel post designatos, vel post initio Consulatum facere solebat: præterea quum antea Senatus decreto per tribunos intercedi posset, ne deinceps liceret. Cice. pro domo sua, in Vatinium, de prouinc. cons. Sallust. in Jugurthino. Suet.

S E M P R O N I A frumentaria. Tulit idem iterum Tribun. pleb. M. Fulvio, M. Plautio coss. Ann. DC. XXVIII. Ut semisse & triente frumentum menstruum plebi ex publico viritim daretur. Appian. lib. de bello ciuiili 1. Florus epit. LX. Cic. pro Sextio, Tuscul. 3. in Bruto: Velleius lib. 2. Plutarc. in vitis.

S E M P R O N I A & Iulia de limitibus. Tulit, vt per actuarios limites populo ius eundi esset, sicut per viam publicā. Higynus in libello De limitibus constit. Vide, Iulia de limitibus.

S E N T I A de senatu supplendo. Tulit, opinor, C. Sentiū cos. cum Q. Lucretio, Augusto imperante Ann. DCCXXXIII. Ut in numerum patritiorum qui senatui deessent alij sublegerentur. Tacitus libro 11. ubi tamen corrupte, meo iudicio, Senia legitur, pro Sentia.

S E R V I L I A agraria. Tulit P. Servilius Rullus Tri. pleb. Cicero, Antonio coss. Anno DCXC.

Vt quæ post C. Marium, C. Carbonē coss. publicē data, signata, vendita, concessa essent, ea omnia eo iure forent, vti quæ optimo iure priuata sunt: Ut decemviri cum summo imperio crearentur, qui totius Italiz, Syrix, Asiz, Libyæ, & prouinciatum quas nuper Pompeius subeggerat, venderent, ex cāque pecunia agros colonis, quos arbitratu suo quò vellent deduceret, mercarentur. Lex Cicerone dissuadēte perlata non est. Hoc tamen visum est ex illius contra legem orationibus describendum esse.

S E R V I L I A de ciuitate. Tulit C. Seruilius Glaucia Tri. ple. Ut Latinis ius esset ciuitatis assequendæ in locum eius, quem accusando repetundarum damna sent. Ascon. pro Scauro, & Cicerio pro Balbo.

S E R V I L I A repetundarum. Tulit idem, Ut reus comperendinaretur: quum antea vel iudicari primò posset, vel amplius pronunciari. Cic. Vert. 3. pro Postum. pro Scauro: & in hanc Ascon. Valer. lib. 8. cap. 1.

S E R V I L I A iudiciaria. Tulit Qu. Seruilius Cæpio cos. cum C. Attilio anno DCXLVII. Ut iudicia quæ lege Sempronia ad soldos equites translata erāt, ordini Senatorio cōmunicarentur. Tacitus lib. 12. C. 1. De arte rhet. 2. de orat. in Biuto, in Or. pro Scauro, & ibidem Ascon. Imparem autem & minorem fuisse senatorum numerum ex eo constat, quod legge Liuia, quæ proxime insecurata est, ex æqua parte communicata sunt: & opinor hoc esse quod Florus in epit. de recentis Senatoribus cum sexcentis equitibus commixtis ad legem Semproniam referebat. lib. 50.

SEX

S E X T I A Licinia de sacerdotiis. Tulere L. Sextius, C. Licinius Trib. pleb. P. Mánlio Dictatore, Anno CCCCLXXXV. Ut pro Duumviris sacris faciundis, Decemviri ita crearentur, ut pars ex plebe, pars ex patribus fiat. Liu. lib. 6.

S E X T I A de magistratibus. Tulit idem L. Sextius, M. Furio Dictatore V. Ann. CCCCLXXXVI. Ut consul unus è plebe crearetur, qua de causa vicissim concessum à plebe nobilitati, ut prætor unus qui ius in urbe diceret, ex patribus crearetur. Liu. lib. 6.

S U L P I T I A de iure ciuitatis. Tulit P. Sulpitius Trib. ple. Q. Pompeio, L. Sylla coss. Anno DCLXV. Ut exules reuocarentur. Noui ciues libertinique distribuerentur in tribus. Florus epitom. 77. Plutarc. in Sylla.

S U L P I T I A de C. Pontinio. Tulit Ser. Sulpitius Galba Pr. Anno DCXCIX. Ut C. Pontinio proconsuli quo die urbem triumphans ingredieretur, imperium esset. Ci. lib. 4. ad Att. Diol. 48.

S U L P I T I A de ære alieno. Tulit idem, μηδένα συγχλωτικὸν ὑπὲρ διχαγίας δραχμὰς ὀφείλειν. Ne quis Senator supra duo millia drachmarum deberet. Plutarc. in Sylla.

S U L P I T I A de bello Mithridatico. Tulit idem, Ut Syllæ, cui Asia prouincia obuenerat, ut bellum Mithridaticum administraret, imperium abrogaret, & C. Mario mandaretur. Velleius lib. 2. Florus epitome 77. Plutarchus in Sylla & Mario, & Appianus De bello ciuili j.

S U L P I T I A de bello Macedonicco. Tulit P. Sulpitius Consul cum C. Aurelio, Anno DLII. Vellent iuberent Philippo regi Macedonibusque qui sub regno eius es-

sent, ob iniurias, armáque illata sociis populi Ro. bellum indici. Liu. lib. 31.

S U L P I T I A Sempronia de templis & aris. Tulere ex S. C. P. Sulpit. P. Sempron. coss. Anno CDXLIX. Ne quis templum a ramve iniussu Senatus aut tribunorum ple. maioris partis dedicaret. Liu. lib. 9.

T

T A L A R I A de talorum lusus. Nominatur à Plauto in Miltite glori.

*Atque adeo ut ne legi fraudem
faciam talaria;
Accuratore, ut sine talis domi agitent conuiuium.*

Facetè ad legem aliquam de alea veterem alludit, qua talorum lusus conuiuis interdicebatur: Publiciam forte aut Titiam. Nam sumptuaria leges, quibus hanc nonnulli attribuunt, de sumptibus, ut opinor, tantummodo cauebat.

T A R P E I A de multa. Vide Ateria Tarpeia.

T E R E N T I A Cassia frumentaria. Tulere M. Terentius Lucullus, C. Cassius coss. Anno DCXXC. vti frumenti alteræ decumæ à prouinciis coemeterentur pretio in modios H-s trium constituto: item ut ciuitatibus æqualiter imperaretur pretio in modios singulos H-s quatuor constituto. Cic. Verrina 5 & 7.

T E R E N T I A de legibus consularis imperij. Tulit C. Terea. Arsia Trib. pleb. Lucretio, Verrio coss. Ann. CCXC. Ut quinque viri crearetur legibus de imperio Consulari scribendis, ne ipsi libi-

dinem ac licentiam suam pro lege haberent. Dionysius lib. 10. Liuius lib. 3. tamen perlatam non fuisse affirmat. Corrupte autem antea Terentilla vocabatur.

T H O R I A agraria. Tulit Sp. Thorius Tri. ple. Ne agri amplius diuidentur, sed possessoribus in iis relictis, vectigalia pro iis penderentur, eaque pecunia populo diuidetur. τὸν μὲν ἀγρὸν διαρεύειν, οὐδὲ τὸν εὐρτὸν, καὶ φόρος τὸν επιτίμησι τῷ δημόκῳ καταλιθεῖται, καὶ τὰδε τὸν αγρούτα γερέειν εἰς διαφοράς. Hac Appian. li. De bello ciuil. j. qui subiungit, nō multo post latram fuisse legem qua vectigal illud abrogatum est. At Cic. in Bruto lege Thoria id factum tradit. Sp. Thorius, ait, satis valuit in populari genere dicendi, is qui agri in publicum vitiosa & inutili lege, vectigali leuauit. Idem præterea in li. De orat. 2. scribit Lucilium lege Thoria postulatum fuisse, quod ab eius pecore agri publici depasti essent. Corrupte autem apud Appianum Borius legitur, pro Thorius: ut alia in hoc genere quam multa.

T I T I A de lusu. Tulit; Ne quis in pecuniam luderet, spensionem ve in ludo, nisi qui virtutis causa suscepimus esset, faceret. Marcius l. 3. D. de aleator.

T I T I A de triumviratu quinquennali. Tulit P. Titius Tri. ple. Ut Tresuiri Consulari potestate consituendæ Reipubl. in quinquennium crearentur, Cesar, Lepidus, & Antonius. Appian de bell ciui. 4. & Florus Epit. cxx.

T I T I A de donis & munieribus. Tulit L. Titius, Ne ob orandam caussam pecuniam donumve patroni acciperent. Tacit. lib. ij. & Ausonius:

Iurisconsulto cui nubit adulterio coniunx,
Papia lex placuit, Iulia displicuit.

Queritis unde sit haec distantia,
semui ipse
Scantiniam metuens, non metuit Titiam.

Eum notat, qui à clientulis inops nec donum nec munus ab ullo capiebat.

T I T I A agraria. Tulit, opinor, Sext. Titius Trib. pleb. M. Antonio, A. Posthumo coss. Anno DCLIV. Ut vectigal agris publicè assignatis impositum Quæstor colligeret. Cic. li. 2. de orat. pro Muræna. Valer. lib. cap. j.

T R E B O N I A de Tribunis pleb. Tullit L. Trebonius Tri. ple. Herminio, Virginio coss. anno CCCV. ut qui plebem Romanam Tribunos pleb. rogaret, is usque eò rogaret, dum x. Tribun. ple. faceret. Qua lege Tribunorum cooptatio collegio adempta in populum R. translata est. Liuius lib. 3 & 5.

T R E B O N I A de Cæsare. Tullit A. Trebonius Tri. ple. Pompeio & Crasso iterū coss. an. DCXCVIII. Ut Cæsari imperium in Gallia in aliud quinquenium quam quod ei Vatinia lege concessum erat, prorogaretur. Ita Trebonius Senatus successoris mittendi potestate adimebat. Cicero lib. ad Att. 7. 8. 9. 10. Item Flor. Epit. 105. Plutarc. in Pomp. & Cat. Uticens. Dioli. 3. 9.

T R E B O N I A de Pompeio. Tullit idem, ut iis Consulibus Syria, & Hispania prouinciae in quinquenium darentur. Plut. in Pomp.

T R I B U N I T I A lex dicitur, quæ de tribunoru potestate lata est. Fest. lib.

lib. 17. Homo sacer ī est , quem populus iudicauit ob maleficiū, neque fas est eum immolari : sed qui occidit, parricidij nō damna-
tur. Nam lege Tribunitia prima cauetur , si quis eum qui eo plē-
biscito sacer sit, occiderit, parrici-
da ne sit. Quibus verbis Festus Sacratam Iuniam , quam suo lo-
co exposuimus , significat. Alia sententia dixit Cicero in Verri-
na 11. Vident adhuc post legem Tribunitiam vñū Sénatorem vel tenuissimū esse damnatum. Qui-
bus verbis Pompeiam legem in-
telligit , de Tribunitia potestate restituenda , nondum tamē la-
tā, sed in concionibus ostentatā.

T R I B U N I T I A lex nominatur, à Pomponio dicam , an Triboniano? in l. 2. de orig. iuris , ferè initio. Exactis deinde Regibus lege Tribunitia omnes leges hæ exoleuerunt. At lata ea lex est à Iunio Bruto Consule , non Tribuno, vti Liuius testatur. Rursus quod nonnullis placet , à C. Terentio Arsa tribuno pleb. latam esse, Lucretio, Veturio Coss. ann. cccxc. quo anno scribit Liuius latam fuisse legem ab illo , vt Quinqueuiti crearentur legibus de imperio Consulari scribendis: non satisfacit. dilecte namque Liuius perlatam eam legem non fuisse affirmat. Cessit, inquit Li-
uius, ad ultimum maiestati Tri-
bun. pleb. & destitit. Videndum ergo utrum apud Pomp. mendum sit, & legendum L E G E B R U T I
I V N I A : an potius Pomponius à Liuio dissentiat, & à Bruto Celerum Tribuno legem latam ex-
istimat , necdum Consulatum adepto. nam eum Celerum Tri-
bunuī fuisse , in eadem l. §. 8. confirmat.

T U L L I A de legationibus liberis.

Tulit M. Tuilius Cic. Consul cum M. Antonio, ann. DCXC. Ne sicut antea infinitum, sed annū tem-
pus earū esset. Idem lib. de legi. 2.

T U L L I A de ambitu. Tulit idem, Ne quis munus gladiatorium biennio quo magistratum petie-
rat, petiturūsve erat; ederet, nisi ex testamento præstituta die. Ut senatōribus ambitus damnatī aquā & igni ad annos decem interdicearetur. Ut in plebem pœna grauior esset, quam lege Calpur-
nia fuisset. Ut reis morbum ex-
cusantibus pœna certa esset. Ci-
cero pro Muræna , pro Sextio, in Vatin. Diō lib. 37.

V

V A L E R I A de prouocatione & libertate populi. Tulit P. Vale-
rius Poblicola Cos. solus , Bruto collega mortuo, Anno CCXLIV. Ut aduersus omnes magistratus, ad populum prouocatio esset. Ne quis magistratus ciuem Rom. ad-
uersus prouocationem verbera-
re, aut necare , aut pecunia mul-
tare vellet. Ne quis Romæ im-
perium haberet , nisi cui à popu-
lo datum esset , sacrumque esset cum bonis caput eius qui regni
occupandi cōsilia inisset. Ut ca-
pitale esset , si quis iniussu popu-
li magistratum adiisset. Ut quin-
que boum & duarum ouium
mūltā esset. Ut pecuniæ publicæ
in æde Saturni reconderentur,
duoque ærarij Quæstores crea-
rentur. Ut plebs à portoriis , &
tributis præstandis liberaretur.
Liuius lib. 2. Dionys. lib. 5: Plut. in
eius vita. Var. Max. lib. 4: cap. 1.
Pomp. de orig. iuris:

V A L E R I A de prouocatione. Tu-
lit L. Valerius Consul cum M.
Horatio, ann. CCCIV. Ne quis vi-
lum magistratum fine prouoca-
tione crearet: qui creasset, cum

V 3 iūsque

iūsque fāsque esse occidi, néve ea cædes capitalis noxæ haberetur. Liuius lib. 3. Dionysius 10. Eodem anno lata fuerat Duillia, qua de Consulibus tantum cauebatur. Vide Horatia.

V A L E R I A de prouocatione. Tulit M. Valerius Cos. cum Q. Apuleio, Anno CDLIII. Ne quis qui prouocasset, virgis cæderetur, securiye nccaretur: si quis aduersus ea fecisset, improbe facturum. Liuius lib. 10. Diligentius, inquit, quām aliæ sancta est: tertio tum post Reges exactos lata, semper à familia eadem.

V A L E R I A de ære alieno. Tulit L. Valerius Flaccus Cos. cum C. Cinna in Marij demortui locum suffectus, Ann. DCLXVII. vt creditoribus quadrans solueretur. Paterculus lib. 2.

V A L E R I A de Syllæ dictatura. Tulit L. Valerius Flaccus interrex à Senatu proditus, destituta Consulibus ciuitate, Carbone & Mario interfectis; Ut L. Sylla perpetuus dictator Reip. constitueda caufsa crearetur, & quæcunque is aut tanquam Consul, aut tanquam proconsul gessisset, rata essent. Cicero Verrin. 4. in Rulluni, Appia. de bello ciuil. 1.

V A L E R I A de proscriptis. Tulit idem, Ut eorum bona veneant qui proscripti sunt, aut eorum qui in aduersariorum præsidiis occisi sunt. Ut proscriptiones venditionésque ad diem Calen. Juniaruin fiant. Cicero pro Sext. Roscio, vbi contumeliosè in Syllam, vrum Valeria an Cornelia dicenda sit, nescire se scribit. In Verrina 3. caput Corneliat memoratur, Ne quis testamento proscriptum iuuaret. Sed ego neque à Valeria, quæ nomine sic dicebatur, cum se ac veritate es-

set Cornelia, id abiudico: neque ad verba, sed sententiam legis id refero: nam si aqua & igni eis interdictum erat, nihilo magis testamento, quam int̄ viuos eis largiri licebat.

V A L E R I A de iure ciuitatis. Tulit Q. Valerius trib. pleb. Martio, Sex. Julio Coss. anno DCLXII. vt de iis qui socios ius ciuitatis appetentes clām palámve iuissent, quæstio haberetur. Appian. lib. de Bello ciui. 1.

V A L E R I A de defectione militum. Tulit M. Valerius Coruus dictator, Ann. CDXII. Ne cui militum secessio quam inetu supplicij fecerant, quū de Capua, quæ ipso rum præsidio commissa erat, occupanda conspirassent, eorumq; consilium detestatum esset, fraudi esset. Liuius lib. 7.

V A L E R I A de iure suffragij. Tulit C. Valerius Tappo tri. ple. Valerio, Liuius Coss. ann. DLXV. Ut Formianis, Fundanis, Arpinati bus. suffragij latio (nam ante sine suffragio habuerunt ciuitatem) esset. Liuius lib. 38.

V A R I A maiestatis. Tulit Q. Varius propter obscurum ius ciuitatis Hybrida cognominatus, Tr. plebis aduersus intercessionem collegarum, vt quæreretur de iis quorum opera consiliove socij contra populum Ro. arma sumptuerent. Asconius in Oratio. pro Scauro, & pro Cornelio: & in iisdem Tullius, Val. Max. li. 8. c. 6. Cic. Tuscu. 2. & in Bruto.

V A T I N I A de Cæsar's prouinciis. Tulit P. Vatinus Tr. pleb. C. Cæsare, M. Bibulo Coss. Anno DCXCIII. Ut C. Cæsari Gallia Cisalpina cum Illyrico in quinquennium sine senatus decreto, & extra sortem mandaretur. Ut iij quos in lege nominabat, Legali,

facte sunt examinari aut re
uideri non possunt. §. à 40.
annis. 140
remissiue ibid. eod.
in Vnionibus beneficiorum
seminario faciendis forma à
concilio tradita seruari de-
bet, dec. 90. 38
Ynitæ si duæ fuerint, in vna-
quaque seminarium erigen-
dum est. §. vt singulæ. 248
Vocem in capitulo habere
prohiberi non possunt, qui
in sacris & maxime in pres-

byteratus ordine sunt, §.
qui cunque. 202
Vocem in capitulo Episcopus
non habet, §. vota exqui-
rant. 470
Vocens religionem ingredi,
& in ea perseverare, si in-
gressus intia annum pro-
bationis recedens reuertetur
ad sæculum an voto liber
sit, §. an vero. 437
Vsus sordidi qui dicantur or-
dinarii arbitrio reliqui
debet, §. in prophanos. 186

FINIS INDICIS.

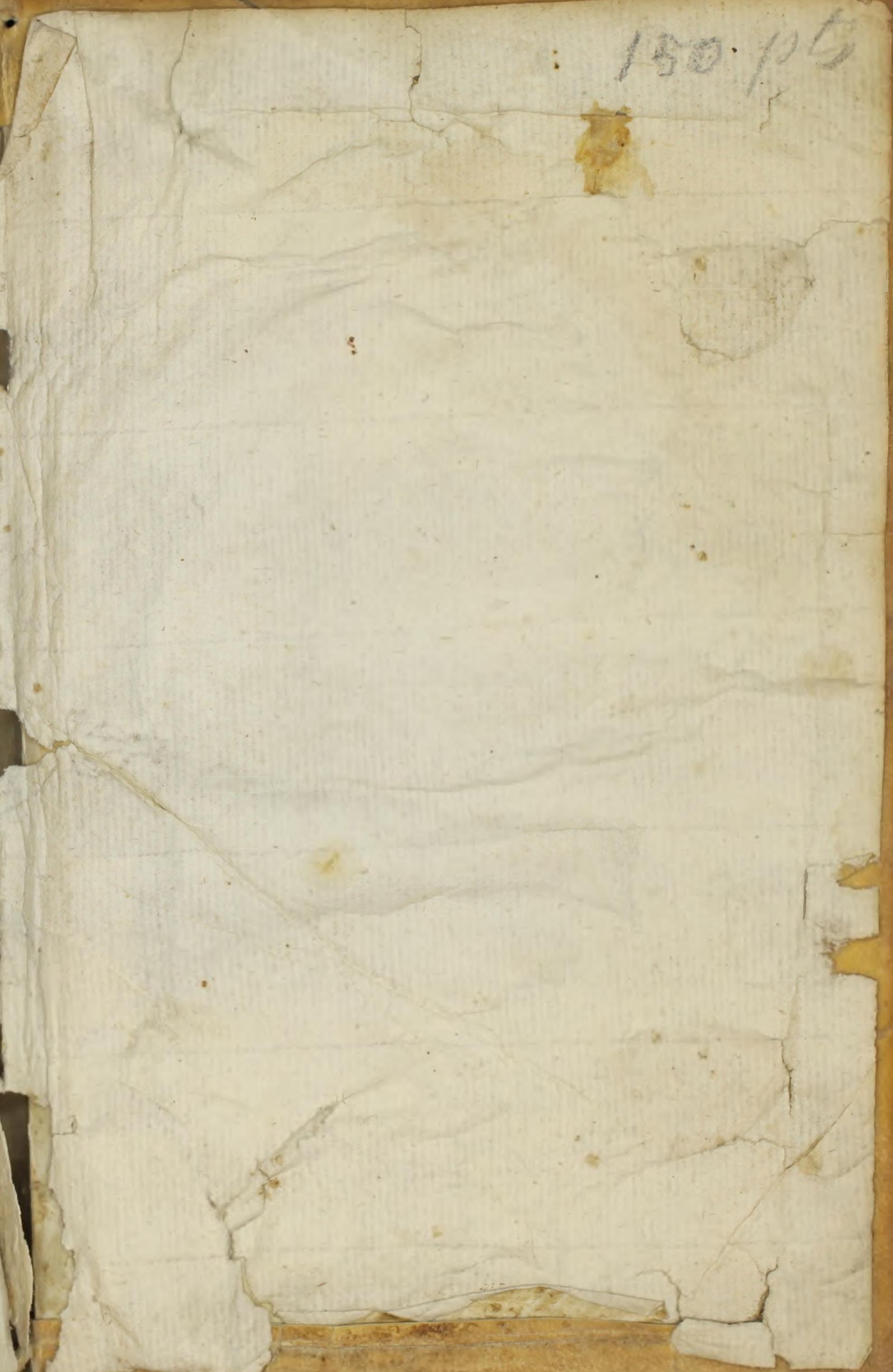

100
S. G. M.

7
10

7347
7340
7347
789

180 p6

VOCAB.

Y TRUQUES.

LXXX.

1620

Universidad Carlos III de Madrid.